

**Vurdering av konsekvensene av å
innføre Europaparlamentets
og Rådets direktiv 2000/60/EF**

**Om fastleggelse av en ramme for
felleskapets vannpolitikk**

5. oktober 2001

Innholdsfortegnelse

Kap.	Overskrift og stikkord på innhold	Side
1	Forord	
2	Sammendrag	
3	Hovedtrekkene i direktivet og hvordan dette adskiller seg fra dagens norske vannforvaltning	
3.1	Formål og virkeområde	
3.2	Hovedelementer	
3.3	Unntaksbestemmelser og felles strategi for implementeringe	
3.4	Viktige frister	
3.5	Forskjell fra dagens norske vannforvaltning	
4	Forslag til innarbeiding i norsk regelverk	
4.1	Områder hvor det er/kan være behov for lovendringer	
4.2	Forslag til formell implementering av direktivet	
5	Forslag til administrativ gjennomføring	
5.1	Dagens forvaltningssystem	
5.2	Administrativt system etter direktivet	
5.3	Inndeling i nedbørfeltdistrikter	
5.4	Forvaltning av internasjonale vassdrag	
6	Samfunnsmessige virkninger av tiltak under direktivet	
6.1	Direktivets krav og landenes oppfølging	
6.2	Relevante tiltak og utfordringer	
6.3	Samfunnsnytte	
6.4	Samfunnskostnader	
7	Administrative konsekvenser	
7.1	Nytten av direktivets administrative ordninger	
7.2	Ressursbehov som følger av direktivets administrative ordninger	
Vedl. 1	Definisjoner	
Vedl. 2	Beskrivelse av direktivet artikkel for artikkel med forklaring	
Vedl. 3	Artikkelvis gjennomgang av direktivet knyttet til aktuelt lovverk	
Vedl. 4	Kart som viser alternative inndelinger av Norge i nedbørfeltdistrikter	
Vedl. 5	Beskyttede områder	
Vedl. 6	Berørte forvaltningsinstitusjoner	
Vedl. 7	Arbeidet med direktivet i andre land og oversikt over EUs arbeidsgrupper	

Kapittel 1 Forord

EU vedtok 23. oktober 2000 parlamentets og rådets direktiv 2000/60/EF om fastleggelse av en ramme for fellesskapets vannpolitikk. I det etterfølgende er dette direktivet omtalt som rammedirektivet for vann, vanndirektivet eller bare direktivet. Direktivet trådte i kraft 22. desember 2000 og skal i henhold til EØS-avtalen implementeres i Norge innen utgangen av 2003. I EU betraktes direktivet som et av de viktigste regelverk innen det europeiske fellesskap for ivaretagelse av miljøet. EU har tidligere fastsatt ca. 20 direktiver som regulerer forskjellige deler av vannforvaltningen og som nå omfattes av det nye rammedirektivet. I Norge er 14 av disse implementert.

Direktivet er omfattende og berører flere departementers arbeidsområder (Miljøvern-departementet (MD), Olje- og energidepartementet (OED), Fiskeridepartementet (FD), Landbruksdepartementet (LD) og Sosial- og helsedepartementet (SHD)). På et møte i MD 10. april 2000 ble det besluttet å opprette en direktoratsgruppe ledet av SFT. Gruppen fikk i oppdrag å foreslå hvordan direktivet bør implementeres i Norge, samt utrede konsekvensene av å implementere direktivet. Følgende etater har deltatt i direktoratsgruppa: Direktoratet for naturforvaltning (DN), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statens forurensningstilsyn (SFT), Statens næringsmiddeltilsyn (SNT), Folkehelse (FH), Fiskeridirektoratet (Fdir), Kystdirektoratet (KYD) og landbruksmyndighetene representert ved Landbruksdepartementet (LD).

Vanndirektivet gir rammer for EU-landene og Norges lovgivning og forvaltning på vannområdet. Det legger grunnlaget for felles tilnærningsmetoder, målsetninger, forvaltningsprinsipper og metodikk. EU-Kommisjonen har satt ned en rekke arbeidsgrupper for å harmonisere gjennomføringen av direktivet ved å vurdere hvordan miljømålene i direktivet skal konkretiseres og gjøres operasjonelle. Arbeidene vil være ferdige i 2002/2003. Norge er representert i de mest relevante gruppene.

Som en del av direktoratsgruppas arbeide med å få til en god implementering av direktivet i Norge, vil vi (i likhet med de fleste andre landene) gjennomføre demonstrasjonsprosjekter for å utprøve og vinne praktisk erfaring med hvordan dette best kan gjøres. Erfaringene fra disse demonstrasjonsprosjektene forventes å foreligge i 2002/2003. I den foreliggende utredningen er det likevel gjort forsøk på å skissere hvordan ulike aktører på sentralt, regionalt og lokalt nivå bør involveres i arbeidet.

Direktoratsgruppa har søkt å oppnå enighet om forslagene i denne konsekvensvurderingen, men enkelte steder har det vært hensiktsmessig å synliggjøre forskjellige standpunkter og forbehold.

I direktivet og i den videre omtalen av dette opereres det med en del nye begreper. Det henvises i denne sammenheng til definisjonslisten i vedlegg 1.

Kapittel 2 Sammendrag

EUs vanndirektiv danner en overbygning over det øvrige regelverk og gir føringer om en helhetlig forvaltning av vann i det enkelte land. Som følge av EØS-avtalen, skal Norge implementere direktivets administrative ordninger i nasjonalt lovverk innen utgangen av 2003.

Vassdrag, grunnvann og kystvann omfattes av direktivet. Hovedformålet er å beskytte og, om nødvendig, forbedre vannkvaliteten innen 2015. All utnyttelse skal være bærekraftig over tid. Hvert land skal inndeles i nedbørfeltdistrikter og direktivet gir forholdsvis konkrete føringer for hvor grundig hvert distrikt skal kartlegges og overvåkes. Det skal fastsettes konkrete miljømål for vannforekomstene og utformes et handlingsprogram for de tiltak som skal til for å oppfylle målene. Innen 2009 skal det ovennevnte sammenfattes i en forvaltningsplan for hvert nedbørfeltdistrikt. Det forutsettes at planen utformes gjennom en bred prosess med berørte myndigheter og interesseorganisasjoner. Forvaltningsplaner, vannkvalitetsutvikling med mer skal rapporteres til EFTAs overvåkingsorgan, ESA. Hovedtrekkene i direktivet og hvordan dette adskiller seg fra dagens norske forvaltning er nærmere omtalt i kapittel 3.

Direktivet retter seg mot norske myndigheter. Indirekte, gjennom arbeidet med å nå de oppsatte målene, får imidlertid direktivet virkninger overfor privates rettigheter og plikter. Klargjøring av hvordan ansvar, oppgaver og plikter skal fordeles og utføres innenfor norsk forvaltning kan skje på flere måter bl.a. ved instruks fra de berørte departementer. Direktoratgruppen ser imidlertid et klart behov for å samle de ulike føringer og bestemmelser i vanndirektivet i ett dokument, for eksempel en forskrift, blant annet for at de mange berørte aktørene klarere skal se helheten i den framtidige norske vannforvaltning.

Direktoratsgruppen foreslår at prosessen med å utarbeide og fastsette forvaltningsplanene med tilhørende handlingsprogrammer bør følge bestemmelsene i plan- og bygningsloven. For å muliggjøre dette vil det være nødvendig å foreta justeringer i nevnte lov. Gjennomføringen av de tiltak som framgår av handlingsprogrammene skal derimot skje ved at relevante myndigheter stiller krav med hjemmel i sin lovgivning eller ved bruk av andre hensiktsmessige virkemidler (tilskudd, avgifter, informasjon mv).

Direktoratsgruppas gjennomgang viser så langt at dagens norske lovverk, i hovedsak, er tilstrekkelig for å gjennomføre direktivets krav til beskyttelse og nødvendig kvalitetsforbedring av vannressursene. Adgangen til å endre vilkår i allerede gitte vassdragskonsesjoner som følge av direktivets krav, er et spørsmål som skal vurderes nærmere. En nærmere omtale av forslag til innarbeiding i norsk lovverk og omtale av aktuelle norske lover er gjort i henholdsvis kapittel 4 og vedlegg 3.

Inndelingen av landet i nedbørfeltdistrikter skal skje uten å dele noe nedbørfelt. Dette innebærer at dagens administrative grenser ikke kan følges fullt ut. Direktoratgruppen foreslår at inndelingen i nedbørfeltdistrikter tilpasses regioninndelingen til det forvaltningsorgan som gis hovedansvaret for å utarbeide forvaltningsplan. Gruppen mener at den miljø- og planansvarlige etat på regionalt nivå er det mest naturlige valg som hovedansvarlig på distriktsnivå. I tråd med Stortingets vedtak i juni i år vil fylkeskommunen være den aktuelle regionale myndighet. NVEs regionkontorer sitter med mye relevant kompetanse og bør, i tillegg til fylkeskommunens egne ressurser, være sentralt med i arbeidet. Ut fra dagens fylkesstruktur anbefaler et flertall i direktoratsgruppen at Norge deles i 14 nedbørfeltdistrikter. Noen av nedbørfeltdistriktene vil bestå av flere fylker eller deler av flere fylker. I disse

distriktene bør en av fylkeskommunene gis et hovedansvar. Antall distrikter justeres hvis det skjer endringer i fylkesstrukturen.

Proessen med å utforme distriktstise forvaltningsplaner skal bygge på en kartlegging av relevante karakteristika for vannforekomstene. Videre skal det utarbeides forslag til vannkvalitetsmål og etableres opplegg for miljøovervåkning. Handlingsprogrammer skal deretter utarbeides for å sikre at miljømålene nås innen 2015.

Det vil trolig være hensiktsmessig at grunnlaget for de distriktstise forvaltningsplanene framskaffes desentralisert (kommunalt/interkommunalt nivå). Viktige statlige mål og interesser bør tas hensyn til ved at disse føringene tydeliggjøres i forkant av prosessen, ved deltakelse fra det statlige regionalapparatet underveis og ved mulighet for å kreve at planene tas inn for godkjenning i regjeringen. Når en plan er endelig godkjent, bør den gjøres forpliktende slik at handlingsprogrammet gir bindende føringer for hele forvaltningsapparatet.

Nasjonalt nivå vil ha viktige oppgaver knyttet til oppfølging av direktivet mht. å rapportere til ESA, foreta videre regelverksutvikling, utvikle verktøy og veiledningsmateriell til distriktsnivået samt sørge for at direktivets bestemmelser følges opp i distriktene og at ulike myndigheter bruker sine virkemidler i tråd med de godkjente handlingsplanene. Som på distriktsnivå er det nødvendig med god samordning og tydelig ansvars plassering på nasjonalt nivå. En nærmere omtale av administrativ gjennomføring av direktivet er gitt i kapittel 5.

Direktivet angir en høy miljøambisjon for utviklingen i vannforekomstene, men inneholder samtidig klare unntaksbestemmelser. Det enkelte lands myndigheter har derfor et betydelig handlingsrom. Dette gjør det vanskelig å konkretisere konsekvensene av direktivet.

I utgangspunktet kan direktivets oppfølging utløse tiltak/restriksjoner på en rekke områder (vannkraftproduksjon, vannuttak, arealbruk som endrer vannveiene, flomforebygging, erosjon, drenering, bekkelukking, forbud mot miljøfarlige produkter, forurensningsbegrensende tiltak, virksomhet som sprer parasitter og fremmede arter, havbruk mv). Dersom unntaksmulighetene brukes vidt, vil direktivet neppe utløse vesentlige tiltak og restriksjoner av betydning utover det som uansett følger av nasjonal politikk. Direktoratets gruppa mener at Norge ikke bør velge en altfor omfattende bruk av direktivets unntaksmuligheter. Om direktoratets gruppas oppfatning tas til følge, vil det trolig være aktuelt å etablere og høyne minstevannsføringen i noen regulerte vassdrag samt intensivere innsatsen mot forurensning en del i forhold til i dag. Dessuten bør man gjennom forvaltningsplanene signalisere en noe mer restriktiv holdning til nedbygging av vanntilknyttede arealer (som f. eks. våtmarker, strandsoner, bekkelukking mm). Totalt vil dette redusere brukerkonfliktene i de berørte vassdrag og kystfarvann, og nytten ved en realistisk heving av ambisjonsnivået vil høyst sannsynlig være større enn kostnadene. Merkostnadene (utover det å følge dagens politikk) anslås til å være i størrelsesorden noen milliarder kr fordelt på perioden 2009 - 2015. Det er først når forvaltningsplanene er utarbeidet at det vil foreligge konkret beslutningsunderlag i form av tiltak, nytte og kostnader. De samfunnsmessige virkninger av tiltak under direktivet er nærmere omtalt i kapittel 6.

Dagens vannforvaltning er et resultat av særegne norske forhold. På mange områder fungerer vannforvaltningen godt, mens den kan oppfattes som fragmentert og lite optimal på andre områder. Oppfølgingen av direktivet framtvinger en mer helhetlig/planmessig forvaltning av vannressursene med langt bedre beslutningsunderlag. Dette vil kunne gi bedre samfunnsnytte ved at beslutningene blir mer optimale. Nyten antas å overstige de økte administrative kostnader ved direktivet i form av mer kartlegging og miljøovervåkning (60 mill.kr i engangsinvestering i perioden 2002-2005 og 10-15 mill kr pr. år fra 2006). I tillegg kommer

ressursinnsatsen for å utarbeide forvaltningsplanene, rapportering, utvikling av verktøy m.v. (grovt anslått til 10-15 mill.kr pr. år fra 2005. Kapittel 7 gir en omfattende omtale av de administrative konsekvensene av direktivet.

Kapittel 3 Hovedtrekkene i direktivet og hvordan dette adskiller seg fra dagens norske vannforvaltning

Vanddirektivet er hjemlet i artikkel 175 (1) i Romtraktaten, og skal bidra til å nå fellesskapets mål på miljøområdet, som angitt i artikkel 174. Dette innebærer også at det er et minimumsdirektiv, og at det enkelte land står fritt til å innføre strengere bestemmelser eller et høyere ambisjonsnivå enn direktivets krav. En rekke direktiver (nærmere angitt under artikkel 10 i vedlegg 2) og internasjonale konvensjoner er fastsatt med formål om å beskytte vann og vannmiljø. Rammedirektivet danner en overbygning for alle disse og fastlegger rammene for hvordan forvaltningen av vann skal skje innenfor det europeiske fellesskapet. I Norge blir miljø- og vannforvaltningen ivaretatt innenfor flere sektorer, og direktivet berører mange aktører på flere forvaltningsnivåer.

3.1 Formål og virkeområde

Direktivet dekker både vassdrag, grunnvann og sjøområder ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen, og formålet med direktivet, gitt i artikkel 1, er vidtrekkende. Det overordnede formålet er å etablere en helhetlig, nedbørfeltorientert vannforvaltning med sikte på å beskytte og forbedre miljøtilstanden i alle vannforekomster. Gjennomføring av direktivet skal bl.a. styrke beskyttelsen mot forurensninger og redusere utslipp, fremme en bærekraftig bruk av vann og beskytte økosystemer på land som er direkte avhengig av vann (f.eks. våtmarker) og bidra til å redusere miljøvirkninger av flom og tørke. Selv om artikkel 1 er omfattende, utløser den ikke i seg selv tiltak eller særskilt oppfølging, men formålene oppfylles ved gjennomføring av de konkrete krav i øvrige artikler.

3.2 Hovedelementer

3.2.1 Miljømål

Helt sentralt i direktivet står miljømålene (artikkel 4). Kravet er at alle vannforekomster skal beskyttes mot forringelse av tilstanden, og om nødvendig restaureres for å tilfredsstille kravene til såkalt "god tilstand" innen 2015. Der tilstanden er god skal direktivet med andre ord bidra til at den forblir god, mens for vannforekomster hvor tilstanden er mindre god, krever direktivet at det gjøres tiltak for å forbedre den. For forekomster av overflatevann (som omfatter vassdrag og sjøområder) innebærer dette at både den økologiske- og kjemiske tilstanden skal være god (god overflatevanntilstand). Dette betyr mellom annet at kjemiske og fysiske forhold skal være av en slik karakter at det gir gode livsbetingelser for dyr og planter. Direktivet angir ikke spesifikt ved hvilken vannkvalitet/tilstand dette er oppfylt. Generelt vil imidlertid påvirkning av dyr og planter gjennom utslipp, inngrep eller andre aktiviteter være akseptabelt så lenge artssammensetning og individtall kun i liten grad avviker fra det man finner under upåvirkede forhold (naturtilstanden). Hvordan miljømålene skal konkretiseres og gjøres operasjonelle vil avklares i et pågående arbeid i regi av Kommisjonen og medlemslandene om en felles strategi for implementering av direktivet (se kapittel 3.3).

For grunnvann omfatter miljømålet god kvantitativ tilstand og god kjemisk tilstand. God grunnvannstilstand innebærer dermed at vannuttaket på sikt ikke overstiger grunnvannsdannelsen, og at grunnvannet har en god kjemisk kvalitet.

For noen overflatevannforekomster vil en ikke kunne nå målet om god tilstand uten å foreta endringer som kan gi vesentlige innvirkninger på miljøet som helhet, eller på viktige bruksområder/funksjoner som vannforekomsten har, eller fordi endringene er teknisk og økonomisk urimelig krevende (jf. artikkel 4.3). Disse vannforekomstene kan etter direktivet defineres som "kunstige eller sterkt modifiserte". For denne typen vannforekomster opererer direktivet med et eget miljømål, såkalt "godt økologisk potensiale". Godt økologisk potensiale

innebærer at artssammensetning og individtall av dyr og planter avviker lite fra det som maksimalt kan oppnås i vannforekomsten, gitt den aktuelle påvirkningen. Fordi vannforekomsten gjennom en ønsket bruk er sterkt endret fra sin opprinnelige tilstand, relateres derfor ikke miljømålet til naturtilstanden. Nærmere kriterier for definisjon av kunstige eller sterkt modifiserte vannforekomster vil fastsettes gjennom den felles strategien for implementering av direktivet (jf. kap. 3.3). For eksempel vil enkelte vassdrag som er regulert for kraftproduksjon eller vannuttak, som er påvirket av veiutbygging, kanaler ol. kunne komme inn under definisjonen.

3.2.2 Nedbørfeltorientert forvaltning

I arbeidet med å nå miljømålene, skal det tas utgangspunkt i nedbørfelt. Direktivet krever derfor administrative enheter som følger nedbørfeltgrenser. Flere nedbørfelt kan samles i nedbørfeltdistrikter. Fordi et nedbørfelt ikke kan deles på flere distrikter, vil de administrative grensene etter direktivet i mange tilfeller gå på tvers av eksisterende kommune- og fylkesgrenser. Grunnvann og kystvann skal avgrenses og knyttes til det enkelte nedbørfeltdistrikt så hensiktsmessig som mulig. For grensekryssende vannforekomster skal man forsøke å komme til enighet om forvaltningen av vannet landene imellom. I hvert nedbørfeltdistrikt skal det utpekes ansvarlig myndighet for oppfølging av direktivet. Flere myndigheter kan utpekes innen hvert distrikt, men ansvarsforholdene må da defineres presist, og en myndighet må ha et særskilt ansvar for koordinering. Som ansvarlig myndighet kan så vel eksisterende som nye forvaltningsenheter benyttes. Fordi oppgaver og plikter etter direktivet påhviler det enkelte land, som f.eks. ansvar for selve implementeringen, rapportering m.m., vil det være nødvendig også å utpeke en (eller flere) myndighet(-er) som er ansvarlig for direktivet på nasjonalt nivå. Disse forholdene er nærmere omhandlet i kapittel 5, hvor det også er gitt forslag til distriktsinndeling og ansvarlige myndigheter.

3.2.3 Karakterisering

Som første ledd i arbeidet med direktivet må nedbørfeltene karakteriseres. Det betyr at vannforekomstene kartlegges ved at fysiske data (beliggenhet, størrelse o.l.), kjemisk- og økologisk tilstand, påvirkninger og pressfaktorer fra menneskelig aktivitet, økonomiske forhold knyttet til vannbruk mv. analyseres og beskrives. Karakteriseringen vil også gi grunnlag for å bedømme en forventet naturtilstand. Ut fra denne og den faktiske observerte tilstanden i vannforekomstene vil man identifisere hvor tiltak må gjøres for å nå miljømålene. I tillegg vil man gjennom karakteriseringen framskaffe grunndataene som senere overvåkning sammenliknes med for å kunne beskrive utviklingen i vannforekomstene.

3.2.4 Forvaltningsplaner

For hvert nedbørfeltdistrikt skal det utarbeides en forvaltningsplan. Denne skal bl.a. bidra til å sikre helhet og sammenheng i vannforvaltningen innen distriktet. I forvaltningsplanen skal miljømålene inngå, og det skal gis en sammenfatning av de såkalte handlingsprogrammene (se etterfølgende) som angir nødvendige tiltak for at miljømålene skal nås. I tillegg skal forvaltningsplanen mellom annet sammenfatte nedbørfeltdistriktets karakteristika og menneskelige påvirkninger, gjøre rede for overvåkingen og de resultater denne har framskaffet, samt gi en oversikt over beskyttede områder. Om spesielle forhold ved vannforvaltningen tilsier det, kan forvaltningsplanen suppleres med mer detaljerte planer for særskilte nedbørfelt, sektorer, vanntyper el. Direktivet beskriver relativt detaljert hvilke tema som skal inngå i forvaltningsplanen (vedlegg VII i direktivteksten). Planen skal revideres hvert 6. år. Direktivet stiller også krav til offentlighet og involvering av allmennheten og berørte parter i arbeidet med planen.

3.2.5 Handlingsprogram

Med sikte på å nå miljømålene skal det utarbeides et handlingsprogram for hvert nedbørfeltdistrikt. Programmet skal bl.a. bygge på analysen av vannforekomstenes karakteristika og tilstand. I fastsetting av handlingsprogrammet skal det legges stor vekt på å involvere organisasjoner, interessegrupper og privatpersoner. Som forvaltningsplanen skal også handlingsprogrammet revideres hvert 6. år, jf. oversikt over framdrift og frister i kapittel 3.4. Handlingsprogrammet skal bevirke at miljømålene i artikkel 4 oppnås, og som minimum innbefatte tiltak som sikrer at:

- eksisterende EØS-regelverk om beskyttelse av vann blir gjennomført
- utslipp av forurensende stoffer blir regulert og diffuse forurensninger forebygges og begrenses, herunder at forurensning av overflatevann med stoffer på listen over prioriterte farlige stoffer opphører
- det iverksettes forbud mot direkte utslipp av forurensende stoffer til grunnvann
- bruk og magasinering av ferskvann og grunnvann blir kontrollert og regulert gjennom forhåndsgodkjenning, og
- alle øvrige negative innvirkninger av betydning på vannforekomstene, ikke er til hinder for måloppnåelsen. Særlig tiltak for å sikre at hydromorfologiske forhold er forenlige med mål om god økologisk tilstand eller godt økologisk potensiale i sterkt modifiserte vannforekomster.

Dersom disse tiltakene ikke er tilstrekkelige for å nå miljømålene, skal myndighetene iverksette supplerende tiltak. Disse kan omfatte lovmessige, administrative eller økonomiske virkemidler, frivillige avtaler, retningslinjer for god miljøpraksis mv. innenfor det enkelte nedbørfeltdistrikt. Handlingsprogrammet er nærmere omtalt under artikkel 11 i vedlegg 2.

3.2.6 Overvåking

For å kunne vurdere om gjennomførte tiltak er tilstrekkelig for å nå miljømålene må utviklingen i miljøtilstanden i vannforekomstene overvåkes. Direktivet angir tre ulike typer overvåkning:

1. **Kontrollovervåking:** er en generell overvåkning i alle typer vannforekomster, som skal gi grunnlag for å bedømme langsiktige endringer som følge av naturgitte forhold eller menneskelige påvirkninger. Kontrollovervåkingen skal gi supplement til framtidig karakterisering og til videreutvikling av overvåkingsprogrammer, og den skal være tilstrekkelig omfattende til å gi en samlet oversikt over tilstanden innen det enkelte nedbørfeltdistrikt. Slik overvåking skal som minimum gjennomføres over en periode på ett år for hver 6-års periode som handlingshandlingsprogram og forvaltningsplan dekker.
2. **Operasjonell overvåking:** skal gjennomføres for å kartlegge tilstanden i vannforekomster hvor det er fare for at miljømålet ikke nås, og for å avdekke endringer som følge av tiltak. Operasjonell overvåking gjennomføres til miljømålet er nådd, men innholdet i og omfanget av overvåkingen kan endres fortløpende på grunnlag av endringer i press og påvirkninger.
3. **Undersøkende overvåking:** skal igangsettes hvis kontrollovervåking eller den operasjonell overvåking ikke avdekker årsaken til avvik fra mål eller forventet utvikling, eller for å kartlegge omfang og konsekvenser av forurensning etter ulykker.

3.2.7 Rapportering

Svært mange aktiviteter som gjennomføres i forbindelse med vanndirektivet, samt framdrift og status i de ulike prosesser og utvikling i vannforekomstene, skal rapporteres til overnasjonalt organ i EU/EFTA. For Norges del betyr dette rapportering til EFTAs overvåkingsorgan ESA, jf. nærmere omtale i kapittel 5.2.

3.3 Unntaksbestemmelser og felles strategi for implementering

I direktivet er det gitt flere bestemmelser som gjelder unntak fra de generelle målene. Dette kan f.eks. gjelde utsatt frist for måloppnåelse (forutsatt at en rekke betingelser er oppfylt), eller mindre ambisiøse målsetninger for kunstige eller sterkt modifiserte vassdrag (godt økologisk potensiale framfor god overflatevanntilstand). Grenseoppgangen mot unntakstilfellene er ikke klart definert. I tillegg er det mange bestemmelser i direktivet som må konkretiseres nærmere for å kunne være operasjonelle. Selve miljømålene og kriterier for hva som kan kalles kunstige eller sterkt modifiserte vannforekomster er alt nevnt. Andre områder hvor landene må utvikle felles forståelse og et felles begrepsapparat gjelder eksempelvis overvåkningsmetoder, klassifisering av vann, kriterier for økonomiske analyser, hvordan avgrense kystvann og overgangsvann mm.. Totalt sett vil det kreve betydelig innsats å komme fram til slike standarder og definisjoner som er nyttbare for de ulike landene, og som muliggjør sammenlikning landene i mellom. Som noe helt nytt på miljøområdet er det derfor etablert et uformelt samarbeid mellom landene, Kommisjonen og ulike interesseparter for å utvikle en felles strategi for implementering av et direktiv. I alt elleve arbeidsgrupper samt en egen koordineringsgruppe er etablert for å utvikle felles strategier innen ulike deler av direktivet. Et land, eller kommisjonen har lederansvar for hver av gruppene. Det forventes at den felles implementeringsstrategien vil avklare mange av de tolkningsmuligheter og fylle en del av behovet for standarder som ligger i direktivet. En rekke spørsmål vil det derfor være naturlig at stilles i bero i påvente av strategiarbeidet, framfor at det enkelte land etablerer en egen praksis eller fastsetter egne tolkninger. Norge, ved de ulike involverte direktorater, er representert i alle relevante grupper i strategiarbeidet. En oversikt over gruppene og norsk deltakelse er gitt i vedlegg 7.

3.4 Viktige frister

Viktige frister i direktivet følger av tabellen under.

Aktivitet	Frist[*]	Frist for rullering
Inndeling i distrikter og utpeking av ansvarlige myndigheter	2003	
Implementering av direktivet i nasjonalt lovverk	2003	
Karakterisering av nedbørfeltdistrikter	2004	2013
Vurdering av menneskelige aktiviteter og påvirkning av tilstand	2004	2013
Økonomisk analyse av vannbruk	2004	2013
Register over beskyttede områder	2004	Løpende
Overvåkingsprogrammer operasjonelle	2006	
Framlegge tidsplan og arbeidsprogram for utarbeidelse av forvaltningsplan	2006	2012
Offentliggjøre en foreløpig oversikt over vesentlige problemstillinger i nedbørfeltdistriktet	2007	2013
Offentlig høring av forvaltningsplaner	2008	2014
Handlingsprogrammer utarbeidet	2009	**
Offentliggjøring av forvaltningsplaner	2009	2015
Handlingsprogram operasjonelle	2012	**
Statusrapport om gjennomføring av innsatsprogram	2012	**
Regulering av utslipp gjennom bruk av den kombinerte metode	2012	
Miljømål oppfylt	2015	**
Siste frist for oppfyllelse av miljømål ved fristutsettelse	2027	

^{*} I direktivet er frister angitt som antall år etter ikrafttredelse. Helt eksakt blir derfor fristen 22. desember i de i tabellen angitte årene.

^{**} I den grad det er nødvendig, dersom miljømålene ikke nås innen 2015, vil aktivitetene gjentas med 6 års syklus.

3.5 Forskjell fra dagens norske vannforvaltning

De vesentligste nye elementene i direktivet er:

- Krav til helhetlig forvaltning
 - ✧ administrative enheter basert på nedbørfeltdistrikt
 - ✧ planer og tiltak med utgangspunkt i nedbørfelt og nedbørfeltdistrikter
 - ✧ klare ansvarsforhold og koordinering mellom myndigheter (sektorovergripende forvaltning)
- Spesifiserte miljømål for alt vann og mer fokus på økologiske forhold
- Utvidet behov for kartlegging og overvåkning

Punktene henger nøye sammen, men det mest åpenbart nye ved rammedirektivet er at vannforvaltningen skal skje med utgangspunkt i nedbørfelt. Dette innebærer at det må etableres nye administrative områder på tvers av dagens kommune og fylkesgrenser, og at forvaltning/myndighet vedrørende vann vil kunne skje på tvers av etablerte skiller mellom myndigheter og forvaltningsetater, så vel på regionalt som på nasjonalt nivå. Selv om det også i dag finnes eksempler på sektorovergripende planer for vassdrag, er regelen likevel at ulike deler av forvaltningen fatter sine vedtak mer eller mindre uavhengig av hverandre. Dermed mangler man det helhetlige beslutningsgrunnlag som direktivet krever, og som forvaltningsplanene vil gi grunnlaget for. Direktivet krever også en oversikt over vannforekomstene som går ut over den vi har i dag. Dette både rent geografisk ved at direktivet krever karakterisering og overvåkning i områder vi i dag anser å være mindre problematiske og ved at fokus også rettes mot økologiske forhold i tillegg til de tradisjonelle kjemiske og fysiske. Selv om direktivet inneholder en rekke unntaksmuligheter, vil det faktisk at direktivet fastsetter miljømål i seg selv legge nye føringer for vannforvaltningspolitikken, ved at Norge som nasjon vil være forpliktet til å bedre og opprettholde tilstanden i vannforekomstene (se kapittel 3.2.1).

Hvilke endringer og konsekvenser direktivet i detalj vil lede til, er avhengig av hvilket ambisjonsnivå vi nasjonalt velger for gjennomføringen. I tillegg må det forventes at det blir lagt føringer for oppfølgingen gjennom arbeidet med den felles strategien (kap. 3.3), selv om denne i prinsippet kun skal være veiledende. Dette fordi det trolig vil stilles strenge krav til dokumentasjon før avvikende definisjoner og systemer godtas, og disse vil uansett ikke kunne være "dårligere" enn tilsvarende i den felles strategien. Disse forholdene, og nærmere om konsekvensene ved implementering av direktivet er behandlet i kapitlene 6 og 7.

Kapittel 4 Forslag til innarbeiding i norsk regelverk

Implementering av internasjonale konvensjoner, avtaler eller andre internasjonalt bindende forpliktelser skjer vanligvis ved at de krav vedkommende konvensjon eller avtale inneholder, blir innarbeidet i eksisterende eller nye lover eller forskrifter. De mest sentrale lovene for implementeringen av vanndirektivet vil være vannressursloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven. En rekke andre lover vil også i større eller mindre grad få betydning ved gjennomføringen av direktivet. I vedlegg 3 er det foretatt en artikkelvis gjennomgang av direktivet sammenholdt med de sentrale lovene, samt gitt en oversikt over annet relevant lovverk.

4.1 Områder hvor det er/kan være behov for lovendringer

4.1.1 Hjemmelsgrunnlaget for gjennomføring av tiltak.

Gjeldende norske lover har i utgangspunktet en vid rekkevidde mht. å kunne stille krav til vannkvalitetsforbedringer og til beskyttelse av vannressursene mot uheldig påvirkning. Den gjennomgangen som er foretatt av direktoratsgruppa, jf. vedlegg 3, viser så langt at det lovverket som gjelder i dag i stor grad er tilstrekkelig mht. å kunne gjennomføre kravene til vannkvalitetsforbedringer og vannbeskyttelse. Ved pålegg om tiltak i allerede gitte konsesjoner og tillatelser oppstår spørsmålet om hvor langt gjeldende rett går mht. å kreve revisjoner og endringer av tidligere stilte krav. Hvor langt myndighetene kan gå mht. å stille nye krav må vurderes konkret i forhold til det enkelte lovverk. Spesielt i forhold til eksisterende vassdragskonsesjoner gitt i medhold av vassdragsreguleringsloven, vil dette spørsmålet bli vurdert nærmere. Spørsmålet om lovhjemler for tiltaksgjennomføring vil for øvrig henge sammen med hvilket ambisjonsnivå som legges til grunn for direktivgjennomføringen (se kap. 6).

Krav om gjennomføring av tiltak vil måtte hjemles i den aktuelle sektorlovgivningen, noe som vil medføre at saksbehandling og tiltaksgjennomføring må koordineres mellom flere sentrale myndigheter. På direktoratsnivå gjelder dette Statens forurensningstilsyn for forurensningsloven og produktkontrollloven, Norges vassdrags- og energidirektorat for vannressursloven og vassdragsreguleringsloven, Direktoratet for naturforvaltning for naturvernloven og laks- og innlandsfiskeloven, Fiskeridirektoratet for havbruks- og fiskerilovgivningen, Landbruksdepartementet for landbrukslovgivningen, Kystdirektoratet for kystforvaltning og sjøvertstransport, samt Statens næringsmiddeltilsyn og Statens helsetilsyn for drikkevannsforvaltning.

Direktivets geografiske virkeområde gjelder ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen. Forurensningsloven dekker hele vanndirektivets geografiske virkeområde også når det gjelder kystvannet. Vannressursloven dekker kystvannet så langt ut som ferskvannet dominerer. Havbruks- og fiskerilovgivningen og havne- og farvannsloven dekker direktivets geografiske virkeområde i kystsonen. Det er så langt lagt til grunn at vi har de hjemler som skal til for å oppfylle de krav direktivet stiller når det gjelder kystsonen.

Dersom sektorer, private og kommuner skal pålegges plikter i forbindelse med karakterisering og overvåking som grunnlag for utarbeidelse av forvaltningsplaner og handlingsprogram, må dette lovhjemles. Forurensningsloven, vannressursloven og havbrukslovgivningen har vide hjemler til å kreve undersøkelser og overvåking. Denne adgangen er imidlertid knyttet til de konkrete virkninger den enkelte virksomhet eller aktivitet har på miljøet. Dersom det finnes

nødvendig og/eller ønskelig å pålegge de enkelte sektorer, kommuner m.m. å gjennomføre overvåking på mer generell basis, må hjemmelsgrunnlaget forbedres.

4.1.2. Hjemmelsgrunnlag for planarbeid knyttet til direktivet.

Krav til utarbeidelse av forvaltningsplaner for det enkelte nedbørfeltdistrikt med tilhørende handlingsprogram er et kjernepunkt i gjennomføringen av direktivet. Som grunnlag for utarbeidelsen av forvaltningsplanene skal det være foretatt diverse kartlegginger, datainnsamlinger, analyser m.m.

Direktoratsgruppa mener at hovedansvaret for å utarbeide forvaltningsplaner med tilhørende handlingsprogram bør ligge på regionalt nivå, jf. drøftelsen i kap.5. Direktoratsgruppa mener videre at det bør gis statlige føringer for planarbeidet, og at det innføres en statlig godkjenningsordning for forvaltningsplanene. Dette for å sikre en mest mulig enhetlig behandling i de enkelte nedbørfeltdistriktene, og at målene i direktivet blir oppfylt.

Etter direktoratsgruppas mening bør forvaltningsplanene ha en bindende virkning overfor kommuner, fylkeskommuner og private.

Direktoratsgruppa mener at plansystemet i henhold til plan- og bygningsloven vil være hensiktsmessig å bygge på når det gjelder de prosessuelle kravene i direktivet. Det må imidlertid utredes nærmere hvordan forvaltningsplanen med tilhørende handlingsprogram skal forankres og plansystemet anvendes. Et viktig forhold det må tas hensyn til er at nedbørfeltdistriktene vil gå på tvers av gjeldende kommune- og fylkesgrenser. Problemstillingene bør også vurderes i lys av Planlovutvalgets arbeid. En slik utredning vil blant annet konkludere med forslag om endringer i plan- og bygningsloven, herunder må lovens geografiske virkeområde utvides.

4.2. Forslag til formell implementering av direktivet

Det er ikke noe formelt krav om at EU-direktiv skal implementeres i norsk rett i form av for eksempel en sentral forskrift, så lenge alle krav og føringer i direktivet er dekket i annen eksisterende lovgivning. Vanndirektivet stiller i første rekke krav til norske myndigheter om hvordan vannforvaltningen skal foregå og hvilke mål som skal oppnås. Men indirekte, gjennom arbeidet med å nå målene, vil direktivet få virkninger overfor privates rettigheter og plikter.

Flere ulike modeller for implementeringen kan her tenkes.

a. Ingen nye forskrifter eller gjennomføringsbestemmelser.

Dette alternativet er basert på at direktivets krav og oppfølging ikke trenger nærmere formell implementering fordi det er i tråd med norsk forvaltningspraksis. Alle nødvendige retningslinjer gis i form av statlige instruksjoner fra de ansvarlige departementer, eventuelt Regjeringen.

b. Det fastsettes en kort henvisningsforskrift.

Med henvisningsforskrift menes en enkel forskrift på et par paragrafer hvor det kun sies at forskriften gjennomfører direktivet.

c. Det fastsettes forskrift som inneholder hovedføringene i direktivet, eventuelt også nødvendige materielle og prosessuelle regler, blant annet om ansvars plassering, plikter og myndighet, krav til saksbehandling, forvaltnings- og tiltaksplanenes innhold, krav til overvåkingen osv.

Man kan tenke seg en felles forskrift eller flere fordelt på spesifikke saksområder som for eksempel en forskrift om forvaltningsplaner, en om overvåking m.m.

Direktivet er omfattende og stiller komplekse krav til norske myndigheter om hvordan vannressursene skal administreres og forvaltes. Alternativ a og b medfører en mer uoversiktlig, vanskelig tilgjengelig og mindre synlig gjennomføring av direktivet i norsk rett. I tillegg er disse alternativene ikke i tråd med utviklingen når det gjelder implementering av EU-regelverk for øvrig.

Anbefaling:

- Direktoratgruppen anser det derfor som nødvendig at vanndirektivet implementeres gjennom forskrift som beskrevet i alternativ c. Dette kan skje ved å utarbeide en forskrift tilpasset norske forhold på grunnlag av vanndirektivets bestemmelser. En slik fellesforskrift må hjemles i en rekke lover som står sentralt ved gjennomføringen av direktivet. Som nevnt ovenfor kan det tenkes flere løsninger for forskriftsregulering i en eller flere forskrifter.

- Direktoratgruppen anbefaler at det arbeides videre med forskriftsoppfølgingen etter de linjer som her er nevnt. Utformingen av en slik forskrift må tilpasses prosessreglene som måtte bli tatt inn i en endret plan- og bygningslov.

Kapittel 5 Forslag til administrativ gjennomføring

Norge må fastsette passende administrative ordninger både når det gjelder ansvarlig koordinerende direktorat og hvem som skal være ansvarlig myndighet innenfor hvert nedbørfeltdistrikt. Som beskrevet i kap. 3, legger vanndirektivet stor vekt på en helhetlig forvaltning der de ulike faktorer som påvirker vannforekomsten ses under ett. Forvaltningen (planlegging, tiltaksgjennomføring og overvåking/kontroll) skal være basert på hele nedbørfelt og skje i enheter (nedbørfeltdistrikter) avgrenset av vassdragenes nedbørfelt og tilhørende kystsone.

I oppgaven knyttet til implementeringen av vanndirektivet står vi overfor en utfordring i å forene to hensyn som drar i hver sin retning. På den ene siden behovet for og ønsket om større handlingsrom til kommunene og større medvirkning fra brukerne, og på den annen side behovet for et nasjonalt og regionalt helhetsgrep for gode løsninger. Et slikt helhetsgrep er nødvendig ut fra at vannressursene i sin natur krever løsninger på tvers av administrative grenser, enten disse er geografiske eller forvaltningsmessige.

En god og vel fungerende forening av disse to hensynene krever et sterkt rammeverk fra sentralt hold med metodikk, retningslinjer, regelverk o.l., men en gjennomføring med aktiv medvirkning fra lokale organer, kommuner, virksomheter (energiselskaper, reguleringsforeninger, industri) og interesseorganisasjoner (elveeierlag, naturvernforeninger) m.fl.

5.1 Dagens forvaltningssystem

I dag er vannforvaltningen i Norge fragmentert med en ansvarsdeling mellom flere departementer og direktorater. Direktivets intensjon om en helhetlig og integrert vannforvaltning stiller derfor dagens organisering overfor store utfordringer. Svært forenklet kan dagens forvaltning beskrives slik:

- Vannkvalitetsforvaltningen er Miljøverndepartementets (MD) ansvar med Statens forurensningstilsyn (SFT) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) som sentrale direktorater og Fylkesmennenes miljøvern avdelinger på regionalt nivå.
- Vannmengdeforvaltningen er Olje- og Energidepartementets ansvar med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som sentralt direktorat med sine regionkontorer.
- Drikkevannsforvaltning er Helse- og sosialdepartementet (SHD), med direktoratene Helsetilsynet (Htil) og Statens næringsmiddeltilsyn (SNT) og det rådgivende instituttet Folkehelse (FH) som viktige aktører på sentralt nivå.
- Kystvann forvaltes i stor grad også av Fiskeridirektoratet (ressurs- og havbruksforvaltning) og Kystdirektoratet (havner og farleder).

I tillegg har kommunene nylig fått delegert nye oppgaver, særlig knyttet til vannforurensning

5.2 Administrativt system etter direktivet

5.2.1 Ansvarlig myndighet på nasjonalt nivå

Forankring i departement

Direktivet må formelt forankres på departementsnivå, bl.a. fordi det vil være viktig at det blir gitt klare og tydelige nasjonale rammer for distriktenes handlingsrom i utarbeidelsen av forvaltningsplaner og handlingsprogram (se kapittel 3). Når planene og programmene er utarbeidet og godkjente, vil departementsnivået også måtte engasjere seg for å sikre at de

statlige virkemidler blir tatt i bruk (i form av lovverk, forskrifter, økonomiske midler, informasjon mv.), som er nødvendige for å gjennomføre handlingsprogrammene.

Uansett formell departementsforankring vil gjennomføring av direktivet, med dagens ansvarsfordeling mellom departementene, kreve en stor grad av samordning mellom MD, OED og andre impliserte departementer (landbruk, helse, fiskeri samt kommunal- og regionaldepartementet). Oppfølgingen av direktivet vil nødvendiggjøre en gjennomgang av nasjonal politikk der en foretar avveininger mellom ulike nasjonale interesser innen bl.a. helse, miljø og infrastruktur- og næringsutvikling (herunder kraftproduksjon, flom- og erosjonssikring mv). Dette bør skje i regi av departementene. Departementsnivået bør dessuten forestå den kommunikasjon med forvaltningen på alle nivåer som er tungt styrende. Det mest omfattende arbeidet på nasjonalt nivå vil imidlertid ha karakter av faglig og administrativ samordning, tilrettelegging, tilsyn og rapportering. Dette arbeidet bør utføres på direktoratsnivå.

Ansvarlig koordinerende direktorat

Koordinerende etat på direktoratsnivå skal ivareta den nødvendige nasjonale koordinering (bl.a. innen overvåkning og rapportering), veilede og bistå myndighet på distriktsnivå og påse at statlige rammebetingelser blir ivaretatt i forvaltningen. Som ledd i dette må direktoratsnivået ivareta kontakten med ESA/EU, motta og bearbeide innspill fra arbeidsgruppene i EU og tilpasse disse og utarbeide retningslinjer for enhetlig gjennomføring på tvers av nedbørfeltdistrikter i Norge. Direktoratsnivået må også fungere som et bindeledd mellom distriktsmyndigheter og departementer. Særlig med tanke på formidling av behov for nasjonale virkemidler og rådgivning i bruk av disse i arbeidet med å nå miljømålene.

Oppgaven som nasjonalt ansvarlig koordinerende direktorat kan i henhold til direktivet tillegges enten ett eller flere direktorater. Direktoratsgruppa mener likevel at hensynet til en klar og tydelig ansvars plassering taler for at ett direktorat gis det koordinerende ansvaret for direktivet. De mest aktuelle direktorat for denne rollen vil være DN, NVE og SFT. Uansett hvem som gis hovedansvaret, forutsettes de øvrige impliserte direktorater også å bidra. Fag-/sektordirektoratene vil i stor grad ha samme ansvar og oppgaver som i dagens situasjon. Det vil være den samlede utnyttelse av kompetanse, erfaring og systemer som vil gi grunnlaget for effektivitets- og samordningsgevinst og derigjennom en forbedret vannforvaltning og vellykket implementering av direktivet. Gjennomføring av vanndirektivet vil således være en drivkraft for å finne nye former for samarbeid og koordinering innenfor vannforvaltningen i Norge.

Direktoratsgruppas mening om ansvarlig departement og direktorat.

Ut fra dagens forvaltning peker MD og OED seg ut som de mest aktuelle departementer for forankring av direktivet. Det er naturlig med en sammenheng mellom valg av ansvarlig direktorat og departementsforankringen. Velges SFT eller DN som ansvarlig direktorat, bør direktivet forankres i MD. Dersom NVE velges som ansvarlig på direktoratsnivå, bør direktivet forankres i OED. Hvilket direktorat som bør ha det koordinerende ansvaret gis derfor i stor grad ved valg av ansvarlig departement. Hvilket departement dette bør være er det ulik oppfatning om de berørte direktorater:

- DN og SFT mener det er naturlig at direktivet forankres i MD. Dette fordi etatene oppfatter direktivet som et miljødirektiv med særlig fokus på økologiske faktorer, og på de store utfordringer som knytter seg til å begrense forurensninger og påvirkninger av vannmiljøet. Direktivet oppfattes videre å skulle beskytte og forbedre vannforekomster uavhengig av brukerinteresser, hvilket krever en sektorovergripende tilnærming i samsvar

med den rolle MD har på miljøområdet. MD har dessuten ansvaret for plandelen av plan- og bygningsloven, som blir sentral som prosesslov i implementeringen. DN og SFT mener også det er av betydning at direktivet sentralt i EU betraktes som et miljødirektiv (jf. behandling i Europaparlamentet).

- NVE mener at OED er det mest hensiktsmessige departement for forankringen av direktivet, gitt utfordringene i direktivet og norsk vannforvaltning. NVE oppfatter direktivet som vidtfavnende, med virkeområde innenfor beskyttelse og bærekraftig utnyttelse av vannressursene. NVE har forvaltningsansvar for vannressursloven, som er sektorovergripende, og som etter NVEs mening i stor grad har formål og virkeområde i overensstemmelse med direktivet. Videre mener NVE at de største utfordringene direktivet fokuserer i dagens norske vannforvaltning er god samfunnsmessig behandling av tiltak i og langs vassdrag, deriblant vassdragsreguleringer til vannkraftformål og flom- og erosjonssikring.
- SNT er av den oppfatning at direktivet har som hovedformål å sikre vannressursene både kvalitativt og kvantitativt mot ugunstige ytre forhold. De enkelte brukerinteressene må derfor i utgangspunktet tilpasse seg vannressursene. Ut fra dette finner SNT det naturlig at direktivet forankres i MD.

5.2.2 Ansvarlig myndighet på distriktsnivå

Den hovedansvarlige på distriktsnivå vil få en viktig oppgave i å koordinere alt arbeid med vannforvaltning innen nedbørfeltdistriktet, og sikre samarbeid med og medvirkning fra alle berørte parter, herunder veiledning av lokalt nivå. Distriktsnivået skal ha ansvaret for utarbeidelse av forvaltningsplan med miljømål, handlingsprogram og for rapportering til koordinerende direktorat, i tillegg til å utføre oppgaver innenfor kartlegging og overvåking. I tillegg til myndighetsutøvelse må distriktsnivået også stimulere og motivere til aktivitet på lokalt nivå samt koordinere og føre tilsyn med disse aktivitetene. I arbeidet med å etablere miljømål og handlingsplaner vil det være behov for utbredt samarbeid med konsesjonsmyndigheter og å ha tilgang til opplysninger fra disse. Slike opplysninger vil kunne omfatte aktuelle inngrep, uttak av vann ellertilførsel av forurensninger til nedbørfeltdistriktet, enten via punktkilder, indirekte gjennom luftforurensning fra industri lokalt eller langtransport eller som annen diffus forurensning eller tap gjennom produkter. De relevante samarbeidspartnerne her vil være myndigheter på forskjellige nivåer.

Ut fra dagens regionale struktur og oppgavefordeling, anses fylkesmannen, fylkeskommunen og NVEs regionkontorer som de mest aktuelle ansvarlige myndigheter innenfor hvert nedbørfeltdistrikt. Stortinget har truffet prinsippbeslutning om at oppgaver og ressurser i fylkesmennenes landbruks- og miljøvern avdeling skal overføres til fylkeskommunen. Dette vil føre til en samling av plan- og miljøfaglig kompetanse hos fylkeskommunen. Når plan- og bygningsloven framstår som den mest hensiktsmessige prosessloven å anvende når det gjelder direktivets krav om utarbeidelse av forvaltningsplaner, innebærer dette etter gruppas oppfatning at fylkeskommunen blir det naturlig valg som ansvarlig myndighet på distriktsnivå.

NVEs regionkontorer har verdifull vannfaglig kompetanse. Det vil derfor være viktig at fylkeskommunene inngår et nært samarbeid med disse kontorene. Også andre berørte regionale myndigheter og interesseorganisasjoner skal trekkes med i arbeidet. Direktoratsgruppa tror det kan være hensiktsmessig å etablere et vassdragsråd for hvert nedbørfeltdistrikt hvor de mest aktuelle myndigheter og organisasjoner er representert. For å

tydeliggjøre hvem som har hovedansvaret bør dette være en referansegruppe og ikke en styringsgruppe.

5.2.3 Lokalt nivå

Direktivet legger opp til en sterk lokal forankring i forvaltningen av nedbørfeltene innenfor hvert nedbørfeltdistrikt. Virkemidlene i direktivet er i stor grad basert på det engasjement og den kontroll lokalsamfunnet forventes å utøve i forhold til bruk av felles ressurser.

På det lokale nivå er det naturlig at kommunene blir den ansvarlige enheten med ansvar for bl.a. det lokale bidraget til overvåking og kartlegging og for gjennomføring av tiltak, i tillegg til rollen som lokal myndighet innen bl.a. planlegging og forurensning. Dette gjelder uansett modell for de to andre nivåene. Kommunens viktigste rolle blir som dataleverandør, premissgiver og beslutningstaker. Kommunene vil også få et særlig ansvar for kontakten med lokale interesseorganisasjoner, og andre berørte parter, og må se til at intensjonene om lokal brukermedvirkning blir ivaretatt.

Kommunene må samarbeide innenfor mange felles vassdrag og i kystsonen. På grunn av nedbørfeltdistriktenes størrelse kan det være hensiktsmessig med en underinndeling i for eksempel mindre "vannområder" for å lette den praktiske gjennomføringen av direktivet og for å sikre en sterkere lokal forankring. For eksempel kan flere små nedbørfelt grupperes sammen i et vannområde, eller store nedbørfelt kan deles i flere vannområder. Direktoratets gruppa mener dette kan være en hensiktsmessig inndeling for det praktiske arbeidet, men det bør i størst mulig grad være opp til den enkelte regionale/lokale myndighet å vurdere en slik ev. underinndeling.

Forvaltningsplanen for nedbørfeltdistriktet er overordnet og skal være førende for forvaltningen innen det aktuelle distrikt. Samtidig skal forvaltningsplanene være en syntese av flere underliggende planer, herunder handlingsprogrammene. Førstegenerasjons forvaltningsplan forutsetter derfor at en rekke prosesser er gjennomført først – prosesser som bygger på og er avhengige av hverandre. Et vannområde vil kunne være en hensiktsmessig enheten for mange av disse prosessene, der ulike nivåer vil ha ulike oppgaver og roller. Under oppsummeres de mest sentrale av kommunenes oppgaver knyttet til de ulike prosessene:

1. Karakterisering av nedbørfeltdistriktene og klassifisering av vannforekomster, herunder belastninger og konsekvenser av menneskelig aktivitet samt økonomiske analyser av vannbruken.
 - Kommunen vil være viktig som dataleverandør, premissgiver og diskusjonspartner. Den faglige behandlingen vil imidlertid skje hos ansvarlig myndighet på regionalt nivå etter sentralt fastsatte retningslinjer.
2. Fastsettelse av operative miljømål for overflatevann, grunnvann og beskyttede områder basert på resultatene av karakteriseringen.
 - Kommunen må ha kjennskap til de mål direktivet forutsetter som minimumskrav og gi innspill og bestemme fastsettelse av evt. strengere mål. Kommunen må også delta i arbeidet med å vurdere avvik/unntak (herunder sterkt modifiserte vannforekomster).
3. Utarbeidelse av handlingsprogram og hvordan de fastsatte miljømålene skal oppnås.
 - Her vil kommunen få en særlig aktiv rolle, og det er her den lokale medvirkning først og fremst kommer til uttrykk. Kommunenes rolle vil være som dataleverandør og premissgiver, samt beslutningstaker for delområder som understøtter eller inngår i programmet.
4. Utarbeidelse av overvåkingssystem og gjennomføring av overvåkingen, basert på resultatene av karakterisering og målfastsettelse.

- Overvåkingen må følge felles, sentralt fastsatte kriterier. Kommunen vil primært være dataleverandør, særlig i den generelle overvåkingen (kontrollovervåkingen).

5.3 Inndeling i nedbørfeltdistrikter

Direktivet krever en inndeling i distrikter som ivaretar hele nedbørfelt med tilhørende kystsoner. Det er derfor ikke aktuelt med en inndeling i nedbørfeltdistrikt tilsvarende dagens administrative grenser, da dette ville føre til en oppsplitting av nedbørfelt i strid med direktivets krav.

NINA, NIVA og NIBR utarbeidet på oppdrag fra NVE, DN og SFT rapporten ”Nedbørfeltdistrikter i Norge. Forslag til inndeling ut i fra naturgeografiske og regionaladministrative forhold” (8.2.2001). Rapporten opererer med to alternativer med hhv. seks og elleve distrikter der grensene i størst mulig grad omfatter hele fylker. I tabellen er angitt hvilke fylker som i hovedsak foreslås samlet i distrikter (se vedlegg 4 med kart).

Seks distrikter	Elleve distrikter
1. Østfold, Oslo, Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold	1. Østfold, Oslo, Akershus, Hedmark, Oppland
2. Telemark, Aust- og Vest-Agder	2. Buskerud, Vestfold
3. Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane	3. Telemark, Aust- og Vest-Agder
4. Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag	4. Rogaland
5. Nordland	5. Hordaland
6. Troms, Finnmark	6. Sogn og Fjordane
	7. Møre og Romsdal
	8. Sør- og Nord-Trøndelag
	9. Nordland
	10. Troms
	11. Finnmark

Hovedkonklusjonen fra de tre forskningsinstituttene er at naturfaglige hensyn ikke er et egnet kriterium for inndelingen i distrikter. Uansett inndeling vil man i større eller mindre grad få nedbørfelt som krysser de aktuelle fylkesgrenser. Man må da gjøre en vurdering av hvordan grensene for hvert nedbørfeltdistrikt skal trekkes, det vil si til hvilket nedbørfeltdistrikt det enkelte nedbørfeltet skal legges.

Vurdering

Direktoratsgruppa har diskutert ulike alternativer for inndeling i Norge, fra fem-seks til 15 nedbørfeltdistrikter.

Dersom det enkelte fylke i størst mulig grad søkes å utgjøre et eget distrikt eller i helhet legges til et distrikt vil Østfold, Akershus, Hedmark og Oppland inngå i samme distrikt på grunn av Glomma. Fylkene Buskerud og Vestfold og Aust- og Vest-Agder må slås sammen på grunn av hhv. Numedalslågen og Otra. For de resterende fylkene vil distriktsinndelingen i hovedtrekk kunne følge dagens fylkesgrenser, med justeringer for mindre vassdrag som krysser fylkesgrensene. Ut fra den nevnte inndelingen i elleve distrikter, vil en inndeling med utgangspunkt i at fylkesgrensene i størst mulig grad følges ved fastsettelse av nedbørfeltdistriktene gi 13 distrikter (Trøndelagsfylkene deles på to distrikter og Telemark blir eget distrikt). Om et fylke derimot kan deles mellom flere distrikt, kan det være naturlig at deler av Akershus sammen med Oslo og deler av Buskerud gjøres til et eget nedbørfeltdistrikt knyttet til Indre Oslofjord. I sum vil denne vurderingen resultere i en inndeling av Norge i 14

nedbørfeltdistrikter. Til sammenlikning har man i Sverige fremmet forslag om 9 eller 12 distrikter, i Danmark diskutert fra 3 til 14 og i Finland mellom 4 og 10.

Det valg man til slutt tar må i første rekke basere seg på kravet om at nedbørfelt ikke skal deles, samtidig som det må tas hensyn til den regionaladministrative inndeling vi har i dag. Hensynet til koordinering på nasjonalt nivå, særlig knyttet til rapportering, kan i noen grad tale for et fåtall distrikter. Det samme gjør enkelte av de eksisterende etatsvise regioninndelinger (NVE, KYD, Fdir). At landet er inndelt i så mange som 19 fylker trekker i retning av 14 distrikter. Den endelige inndelingen kan også ses i et litt lengre tidsperspektiv hvor ev. framtidige sammenslåinger av fylker tas med i vurderingen.

Anbefaling

Et flertall i direktoratsgruppa mener ut i fra dagens fylkesinndeling at 14 distrikter vil være det mest hensiktsmessige. Dvs. at Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Telemark og Indre Oslofjord skilles ut som egne distrikter i forhold til foranstående tabell med elleve distrikter. Antall distrikter bør justeres hvis det skjer endringer i fylkesstrukturen.

5.3.1 Valg av ansvarlig fylke innen det enkelte nedbørfeltdistriktet

For nedbørfeltdistrikt som omfatter flere fylker, må det gjøres en konkret vurdering av hvilken fylkeskommune som skal være hovedansvarlig. Direktoratsgruppa ser det som en hensiktsmessig løsning at man gjør en vurdering for hvert tilfelle mht. hvor hovedtyngden av aktivitet og utfordringer ligger, og velger ansvarlig fylke deretter. Kriterier det vil være naturlig å legge vekt på er bl.a.: de største vassdrag og innsjøers beliggenhet, oppstrøms vs nedstrøms i større vassdrag, fordeling av kystsoner, fylkets relative areal, konsentrasjon av problemområder/utfordringer, lokalisering av evt. internasjonale vassdrag og fordeling av kompetanse og berørte aktører.

Direktoratsgruppen har ikke prioritert å diskutere seg fram til noe omforenet syn på valg av ansvarlig fylkeskommune i de distrikt som vil bestå av flere fylker. Det fremmes derfor ingen anbefaling knyttet til dette.

5.4 Forvaltning av internasjonale vassdrag

For nedbørfelt som krysser landegrenser skal en søke samarbeid med det aktuelle landet for å sikre at fastsatte mål kan nås. For disse vassdragene vil det derfor være nødvendig med grenseoverskridende samarbeid om forvaltningen. Dette vil reise en del andre problemstillinger enn forvaltning av rent nasjonale nedbørfelt. En kan i denne sammenheng derfor tenke seg at ansvaret for grensekryssende nedbørfelt enten legges til det fylket som har ansvaret i det tilgrensende distriktet, eller at en myndighet får et nasjonalt ansvar for alle grensekryssende vassdrag i Norge. Direktoratsgruppa mener den enkelte aktuelle distriktsmyndighet også bør være myndighet for grensekryssende nedbørfelt. Dette på bakgrunn av at ansvaret etter direktivet i størst mulig grad bør ha lokal tilknytning, og fordi det åpenbart er behov for at den ansvarlige i nedbørfeltdistriktet har kontakten med tilsvarende myndigheter i nabolandet.

Kapitel 6 Samfunnsmessige virkninger av tiltak under direktivet

I dette kapitlet drøftes de samfunnsmessige konsekvenser, med hensyn til tiltak og kostnader av disse, som direktivet utløser. Tiltak er her et vidt begrep som omfatter reguleringer og lovverk, stimulering (økonomisk og informasjon), fysiske inngrep, forbud, bruksbegrensninger, vern etc. Konsekvensene er begrenset til de ekstra tiltak vi vil måtte gjennomføre på grunn av direktivet, ut over de tiltak vi uansett ville ha gjennomført.

6.1 Direktivets krav og landenes oppfølging

Direktivets intensjon er utvilsomt ambisiøst på vegne av miljøet. Samtidig åpner direktivet muligheter for et redusert ambisjonsnivå gjennom unntak fra miljømålene, som vil kunne være aktuelt for mange av våre mest påvirkede vannforekomster, jf. kapittel 3.3. Hvor langt denne anledningen til å fravike de grunnleggende miljømålene kan strekkes, er ennå ikke spesifisert. Den linjen EU-kommisjonen og ESA i denne sammenheng vil følge, med hensyn til godkjenning av nasjonal praksis, vil antakelig måtte etableres over tid. I påvente av avklaringer av bl.a. dette, vil konsekvensene av direktivet, i form av reelle tiltak, bare kunne angis innenfor sannsynlige rammer for landenes handlingsrom. To ytterpunkter representerer denne rammen:

- 1) Norge kan velge å benytte unntaksbestemmelsene (artiklene 4.3, 4.4 og 4.5) så langt det aksepteres av ESA (og EU-kommisjonen).
- 2) Det tas utgangspunkt i alle eksisterende miljøbelastninger i norske vannforekomster, og en søker å begrense dem i tråd med direktivets intensjoner i størst mulig grad, dvs. at en så langt mulig søker å oppnå god tilstand i alle vannforekomster og begrenser bruken av unntak.

Ad. 1

Dette gir de minst omfattende konsekvensene og kan innebære at det blir relativt få nye tiltak som gjennomføres som følge av direktivet (dvs. tiltak ut over det som uansett følger av underliggende direktiver). Dette fordi mange av de vesentligste eksisterende miljøbelastninger i norske vannforekomster er relatert til samfunnsmessige behov (som vannkraft, erosjons- og flomsikringstiltak, resipient for utslipp mv.), fordrer svært dyre og teknisk vanskelige løsninger (forurensede sedimenter) eller skyldes langtransporterte forurensninger og følgelig ikke kan løses på nasjonalt nivå alene (forsuring, næringsalter). Disse forholdene tilsier at det kan være muligheter for omfattende bruk av unntaksmulighetene i direktivet. At tilstanden i norske vannforekomster generelt er god sett i et europeisk perspektiv, kan også tale for at konsekvensene av direktivet blir relativt små i Norge hva gjelder tiltak. På den annen side er norsk vassdragsnatur sårbar nettopp av samme årsak, idet økologiske virkninger av selv beskjedne forurensninger vil kunne være større i vårt klima og i våre næringsfattige vann. Derfor ligger det også en utfordring for Norge i direktivets krav om at vannforekomster som har god eller høy tilstand ikke skal påvirkes slik at tilstanden reduseres. I forhold til dette kravet er også unntaksmulighetene noe mer begrenset (jf. artikkel 4.7) enn for vannforekomster som allerede er betydelig påvirket.

Selv om direktivet klart gir mulighet for å begrunne fortsatt avvik fra miljømålene, er det pr. i dag usikkert hvor sterke kravene til begrunnelser vil bli. Inntrykket direktoratsgruppa har opparbeidet gjennom kontakter til og møter med direktivlandene og EU-kommisjonen, er at man fra starten vil være pragmatisk, men med en restriktiv holdning i senere planperioder, som er nødvendig for at de økologisk baserte miljømålene oppnåes. Dette er i tråd med direktivets intensjon og generelle fokus. Det er flere steder uttrykt at prosesser og virkemidler

skal tas i bruk som ”over tid bevirker at miljømålene oppnås”. Utstrakt og vedvarende bruk av art. 4.4 og 4.5 bryter med den enhetlige og systematiske tilnærmingen direktivet ellers preges av, og vil på sikt uthule direktivets intensjon om felles og stringente miljømål for europeiske vannforekomster.

Ad. 2

Denne tilnærmingen innebærer å fokusere på eksisterende miljøbelastninger i norske vannforekomster, og søke å løse disse i tråd med direktivets intensjoner. Direktivets formuleringer av kravene i forhold til miljømål er angitt med ”minst oppnå god tilstand” og ”senest innen *dato*”. Slik sett er det ikke gitt noen øvre grense for gjennomføring av tiltak, idet alle tiltak som bevirker en bedring vil være relevante. Høye ambisjoner her, det vil si nasjonale mål om en tilstand bedre enn ”god tilstand”, vil åpenbart føre til de største kostnader på kort sikt, ved at mer omfattende tiltak må gjennomføres og at eksisterende og framtidig utnyttelse underlegges mer omfattende restriksjoner. Det må ved et høyt ambisjonsnivå også tas hensyn til ev. negativ vridning av konkurransesituasjonen for norsk industri, som svært strenge reguleringer kan medføre.

Avveining av ambisjonsnivå

Det er direktivets intensjon å styrke muligheten for å gjennomføre strenge miljøkrav, og det bør være en nasjonal utfordring å søke seg mot disse. Norsk politikk på området er allerede basert på en avveining mellom miljøhensyn og interessene som ligger i utnyttelse og bruk av vannressursene. Gjennom behandling av enkeltsaker i konsesjonssystemene, og ved fastsetting av rammebetingelser for ulike virksomheter, er miljøkrav i direktivet langt på vei ivarettatt i norsk vannforvaltning. Det er likevel et spørsmål om ikke Norge bør gå lenger for å forbedre miljøkvaliteten, også i tilfeller hvor det kunne være aktuelt med unntak. Spesielt der eksisterende tilstand er klart dårligere enn direktivets miljømål. Slike utfordringer finner man for eksempel der det tidligere ikke ble stilt miljøkrav, der tidligere miljøkrav ikke lenger anses være omfattende nok, eller der miljøvirkningene av en virksomhet har blitt større enn forutsatt. Norge har fortsatt noen vesentlige utfordringer innenfor vann og miljø, der en må avveie hvor raskt og til hvilken kostnad miljømessige forbedringer skal gjennomføres. Disse avveiningene er av politisk karakter og innbefatter vesentlige samfunnshensyn, som alternativ bruk av de økonomiske ressurser og virkninger på andre samfunnsområder. Slike avveininger er i seg selv basis for å begrunne den nasjonale praksis i forhold til direktivets krav.

Direktivets artikkel 4.3 om sterkt modifiserte vannforekomster, som man må anta kommer til anvendelse for enkelte norske vannforekomster, gir store utfordringer i å sette miljømål som balanserer direktivets miljøambisjon og samfunnets behov knyttet til de aktuelle vassdragene (f.eks. kraftproduksjon, resipient for utslipp, vannuttak, vassdragssikkerhet mv.) Resultatene fra arbeidsgruppene i EU (jf. kapittel 3.3), sammen med erfaring gjennom de første årene direktivet er operasjonelt, vil være avgjørende for å bestemme hva som blir en god nasjonal praksis.

Direktoratsgruppa mener det vil være naturlig å fokusere problemområdene på en slik måte at særlig kostnadskrevende tiltak, eller tiltak der viktige samfunnsinteresser blir berørt gjennomføres med lavere ambisjonsnivå eller fordeles over flere revisjonsperioder (hvert 6. år). Det vil si at en benytter seg av unntaks- og utsettelsesmulighetene til en viss grad.

6.2 Relevante tiltak og utfordringer

Direktivet krever at man har vurdert alle aktuelle virkemidler for å nå miljømålene, og er svært offensivt i sitt krav til å knytte tiltak til identifiserte miljøbelastninger. På

virkemiddelsiden vil derfor alle typer tiltak være relevante i forhold til direktivet. Dette omfatter som nevnt ikke bare fysiske tiltak, men også reguleringer og lovverk, stimulering, forbud, vern, bruksbegrensninger etc. Noen tiltak vil være av forebyggende art, mens mange vil være reparerende.

Mange nærings- og samfunnsinteresser kan bli berørt av tiltak under direktivet. Eksempler på slike er drøftet kort under:

- **Vannkraftproduksjon, alternative energikilder og energisparing**

Dette gjelder særlig i forhold til eldre utbygginger der konsesjonsbetingelsene er stilt i forhold til datidens miljøkrav. Disse er ofte ikke i tråd med direktivets miljømål. Ved revisjon av konsesjonsbetingelsene vil direktivet være en faktor som fremmer strengere miljøkrav. Relevante tiltak må vurderes for de enkelte vassdrag og inngå i tilpassede tiltakspakker, som kan omfatte minstevannføring som er tilpasset miljøet i vassdraget, bygging av fisketrapper og terskler, biotopforbedring, fiskeutsetting etc. Vurderinger av slike tiltak er utredningsarbeid som må gjøres i forbindelse med handlingsprogrammene. Det er i dag et sterkt press på utbygging av mini- og mikrokraftverk i vassdrag. Der disse berører den alminnelige lavvannføring og/eller innebærer magasinerings av vann er prosjektene konsesjonspliktige, og adgangen til å sette relevante miljøkrav er tilstede. Generelt gjelder dette alt uttak av vann fra vassdrag der vesentlige allmenne interesser blir berørt, herunder miljøet. Hvorvidt direktivet kan gi føringer for strengere miljøkrav enn dagens praksis i slike konsesjonssaker er ikke opplagt, men dette peker på de store utfordringer som ligger i Norges sterke avhengighet av vannbasert energiproduksjon kombinert med sterkere miljøfokus og inndekning av kraftbehovet. Dette berører spørsmål som kraftinndekning, alternativ energi og energisparing. I gjeldende politikk, slik det framgår av Stortingsmelding om vasskrafta og kraftbalansen (St.meld.nr.37, 2000-2001) og i tilhørende komiteinnstilling av 23.05.2001, forutsettes det at vannkraftproduksjonen ikke skal svekkes ved revisjoner av konsesjoner, noe som ytterligere stiller krav til gode tiltaksanalyser. Direktivet utfordrer dessuten dette standpunktet gjennom sitt krav til økologiske forhold i vassdrag, dvs. at betingelser må være tilstede for et økologisk system nærmest mulig det naturlige i alle vassdragsavsnitt. Direktivet berører her store samfunnsmessige interesser.

- **Sikkerhet og beredskap i vassdrag**

Behovet for beskyttelse mot ulykker og voldsomme naturfenomener medfører båndlegging og fysiske tiltak i og langs vassdrag, slik som flom- og erosjonssikring. Dette skal skje under hensyn til ivaretagelse av miljøet og den økologiske tilstand, og også med henblikk på direktivets krav (artikkel 4.6) om tiltak som kan forhindre økologiske skader ved slike episoder (for eksempel beskyttelse mot flom for potensielle forurensningskilder, en arealdisponering som tar hensyn til flomfaren og kriseplaner for forurensningsbegrensning ved naturulykker).

- **Forurensning fra punktkilder**

Forurensning fra punktkilder kan omfatte alle typer vannforurensning f.eks. næringssalter, organisk stoff, miljøgifter, partikler mm. Slike forurensninger blir i Norge regulert gjennom forskrifter eller ved konsesjonsbehandling. Utslippsgrenser for utslipp fra industrien fastsettes ut fra forholdene i resipienten, samt hva som er teknisk og økonomisk hensiktsmessig for den enkelte virksomhet. Norge følger her de underliggende direktivene, som i stor grad gir mekanismer og detaljkrav i forhold til å oppfylle vandedirektivets krav vedrørende punktutslipp. Sentralt er IPPC-direktivet som bl.a. krever at forurensningsmyndigheten pålegger industrien utslippsbegrensninger minst i samsvar med best tilgjengelig teknologi (BAT) innen juli 2007. Dersom resipienttilstanden tillater

det, kan det åpnes for videre grenser. Den kombinerte metoden, som beskrevet i artikkel 10, krever at myndighetene pålegger tiltak ut over det som følger av f.eks. IPPC-direktivet, når dette er nødvendig for å nå miljømålene. Som følge av vanddirektivet, kan det derfor bli aktuelt i flere tilfeller å stille strengere krav enn BAT for å redusere utslippene fra punkt- og diffuse kilder.

Selv om Norge allerede har en resipientorientert utslippspolitikk, kan den økte vekten vanddirektivet legger på økologiske faktorer føre til behov for nye eller skjerpede krav for enkelte typer utslipp eller i enkelte områder. Det er et åpent spørsmål hvor mange vannforekomster i Norge som ikke oppfyller de spesifiserte miljøkravene med hensyn til forurensning, og hvilke tiltak som i såfall blir nødvendige. For noen vannforekomster vil det i forhold til dagens situasjon kunne bli behov for å redusere forurensningene fra industri, landbruk eller kommunale renseanlegg. Overvåkingen knyttet til forurensninger forventes også å bli vesentlig utvidet på grunn av direktivet.

- **Diffuse forurensningskilder**

En rekke ulike typer forurensninger kan spres ved diffuse utslipp og påvirke både overflatevann og grunnvann. For mindre vassdrag og avgrensede områder langs kysten med liten vannutskiftning er det avrenning fra landbruk og utslipp fra enkelthusanlegg og dårlig fungerende ledningsnett som ofte er årsak til utilfredsstillende tilstand. To sentrale underliggende direktiver på dette feltet er nitratdirektivet og planteverndirektivet. Deres målsetning er gjennomgående ivaretatt i norsk landbrukspolitikk. St. meld. nr. 19 (1999-2000) om norsk landbruk og matproduksjon legger til rette for å videreføre og utvikle arbeidet med å redusere landbrukets miljøpåvirkninger, herunder diffus avrenning av næringsstoffer og erosjon. Innføring av obligatorisk miljøplan for gardsbruk fra 2003 vil bidra til økt tiltaksgjennomføring og økt kvalitet på tiltakene.

En rekke andre diffuse forurensninger er også av betydning, som f.eks. utslipp fra produkter (blyhagl, fiskesøkk, båtimpregnering mv.), langtransporterte tilførsler av næringssalter, forsurende stoffer og miljøgifter, overflateavrenning fra urbane områder m.fl.

- **Forurensede sedimenter**

Miljøgifter som PCB, PAH, TBT og dioksiner representerer et betydelig miljøproblem. Problemet er spesielt stort i norske fjorder. Og det er i dag gitt kostholdsråd på grunn av høyt innhold av miljøgifter i fisk og/eller skalldyr i ca. 30 fjordområder. Pågående undersøkelser vil kunne avdekke behov for kostholdsråd i flere områder. Kildene til forurensningen i sedimentene er i hovedsak industriutslipp, skipsverft og småbåthavner, kommunale avløp og -avfallsfyllinger og forurenset grunn på land.

- **Biologisk forurensning, fremmede arter**

Fremmede arter som forstyrrer den økologiske tilstanden er et stigende problem, og det er ikke avklart i hvilken grad tiltak, for eksempel mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* eller kongekrabbe (*Paralithodes camtchatica*), skal gjennomføres i samsvar med direktivet. I såfall blir spørsmålet om de tiltak vi allerede gjennomfører er tilstrekkelige og relevante. Det er ikke tillatt å sette ut organismer i sjøen eller å importere levende marine organismer for oppdrett eller utsetting, uten tillatelse fra fiskerimyndighetene. En slik tillatelse vil ikke bli gitt dersom det kan føre til endringer i områdets økologiske balanse, f.eks. ved at den aktuelle organismen rømmer fra oppdrettsanlegg og etablerer seg i norsk fauna.

Ballastvann fra skip som kommer fra fjerne farvann utgjør også en betydelig risiko for innføring av organismer som ikke er kjent eller ønsket i norske farvann.

- **Drikkevann**

Behovet for rent og tilstrekkelig vann til konsum, industri og til øvrig næringsliv er i seg selv en av grunnene for direktivet. Utnyttelsen av vann til dette kan i sin tur gi belastninger som ikke er i tråd med miljømålene i direktivet. Uttak av vann i vesentlig omfang er konsesjonspliktig både fra grunnvanns- og overflatevannkilder. Direktivet kan medføre at det blir satt strengere miljøkrav f.eks. ved konsesjonsbehandling etter vannressursloven eller i forbindelse med godkjenning etter drikkevannsforskriften.

- **Areal- og jordbruksvanning**

Dette er et vesentlig problemområde i de sørlige deler av Europa. Også i Norge kan dette gi konflikter der det går utover flere brukerinteresser og miljøet. Uttak av vann til vanning i jordbruket (vatningsanlegg) reguleres av vannressursloven. For vatningsanlegg som er bygget etter 1984, er det i tillatelsen til vannuttak for aktuelle anlegg satt grenser for når uttak skal opphøre. For anlegg som er bygget før 1984, kan det settes grenser for vannuttaket dersom det forårsaker miljøproblemer.

- **Infrastruktur, samferdsel, arealbruk**

Både eksisterende og framtidig infrastruktur, særlig i forbindelse med transportårer som veier, jernbane, flyplasser, men også bebyggelse og annen arealbruk langs vassdrag kan komme i sterk konflikt med miljømålene i direktivet. Her vil det være snakk om forebyggende tiltak som kan begrense adgangen til omdisponering av areal, eller disponere areal til formål som ikke tillater inngrep. Endringer av vannets løp, stengsler og endringer av biologiske betingelser samt tilførsel av forurensning kan i noen eksisterende anlegg være i konflikt med direktivets miljøkrav. De relevante tiltak må utformes for hvert enkelt tilfelle, og adgangen til pålegg må være formelt sikret.

- **Urbane vassdrag**

Vassdrag og vassdragsnatur som et viktig element for rekreasjon og trivsel vil også være naturlige elementer å vurdere i oppfølging av direktivet. Dette kan føre til økte tiltak for å restaurere sterkt berørte vassdrag i tett bebygde områder, for eksempel ved å åpne gjenbygde vassdrag, justere og forbedre biotoper og beskytte/gjenskape naturlige betingelser nær vassdragene.

- **Masseuttak**

Elvesedimenter er enkelte steder sterkt ettertraktet som lett tilgjengelige fyllmasser. Dette er et inngrep som kan komme i konflikt med direktivets miljømål. Det synes vanskelig å begrunne bruk av unntaksmulighetene da aktiviteten neppe har stor samfunnsmessig betydning og i mange tilfeller trolig kan erstattes med miljømessig bedre alternativer.

- **Fiskeri og fiskeoppdrett**

Havbrukstillatelser som medfører uttak av vann, f.eks. settefisk- eller andre landbaserte anlegg med vassdrag eller ferskvann som kilde gis tillatelse av blant annet forurensningsmyndighetene og NVE. –Som ved annet uttak av vann kan slik virksomhet bidra til at miljømål ikke nås ved at livsbetingelser for naturlig forekommende planter og dyr reduseres (økologiske følger), vannkvaliteten forringes (kjemiske følger) eller ved at vannets kvantitet eller grad av inngrep blir omfattende (hydromorfologiske følger). Rømt oppdrettsfisk, lakselus og fiskesykdommer er problemer som påvirker villaksen, og dermed den økologiske tilstanden i lakseførende vassdrag. Direktivet kan derfor bygge opp under og om nødvendig bidra til å forsterke tiltakene mot disse problemene.

Forurensninger eller innføring av nye arter med ballastvann kan føre til oppblomstring av giftalger i sjøen, som videre kan medføre omfattende fiskedød i et oppdrettsanlegg.

- **Kysttransport, sikkerhet og beredskap**

Utgangspunktet er at sikker ferdsel virker forebyggende mot forringelse av vannkvaliteten. Virkemidler iht. havne- og farvannsloven (hfl) kan være ulike pålegg og tillatelser, gjennom losloven losplikt. I tillegg kommer tilbud om tjenester som VTS (Vessel Traffic Services) mv. , ref. vedlegg 6. Farvannsregulering av bl.a. miljøhensyn kan iverksettes, jfr. hfl § 6 . Dette kan bl.a. skje ved at skip med miljøskadelig last eller med dårlig teknisk standard blir dirigert utenfor norsk territorialfarvann.

Det er ønske om dreining mot økt sjøtransport iht norsk transportplan (NTP) hvilket tilsier varsomhet med farvannsreguleringer. Fra EU sin side er det en uttalt målsetting å overføre vesentlige godsmengder til sjøtransport fra andre transportbærere. Dette ut fra kapasitets- og miljøhensyn. Det vises i denne sammenheng til EUs nye Marco Polo program.

Utfordringen er her å balansere mellom å opprettholde evt. forbedre vannkvaliteten og å legge forholdene til rette for en vekst i transport og ferdsel på vann.

- **Vern av biotoper, biologisk mangfold, naturvern.**

Det anses ikke sannsynlig at direktivet vil medføre begrensninger innenfor dette området. Det kan imidlertid, som følge av direktivet, være aktuelt med bruk av ulike former for vern for å sikre vanntilknyttede arter og habitater mot ulike former for inngrep.

6.3 Samfunnsnytte

Vannforekomstene i Norge vil sannsynligvis i større grad enn i mange andre europeiske land tilfredsstille direktivets krav til god tilstand. Likevel står vi overfor mange utfordringer, hvorav noen allerede er nedfelt som ambisjoner for vannforekomstene i nasjonal politikk og gjennom forpliktende internasjonale miljøavtaler og konvensjoner. Direktivet kan bidra til gjennomføringen av disse ambisjonene. Ved å ha en helhetlig og oversiktlig vannforvaltning, slik direktivet legger opp til, bidrar man til en optimal forvaltning av ressursene. Det blir da lettere å unngå utnyttelse eller påvirkning av vannforekomstene, som gir en gevinst på kort sikt, men som er uheldig sett over et lengre tidsperspektiv.

Det er vanskelig å sette en verdi på natur i økologisk balanse. Nytteeffekten vil ofte være vanskelig å måle i penger, og vil bl.a. omfatte forhold som helse, rekreasjon/naturopplevelse, dekning av vannbehov osv. Videre har opprettholdelse av artsmangfold en verdi i seg selv, i tillegg til en antatt stor økonomisk verdi i fremtiden i form av genetiske ressurser for legemidler, helse, avl etc. Dette er forhold som ikke bare har kortsiktig karakter, men som vil ha stor samfunnsmessig betydning for kommende generasjoner. Dette gjelder både den generelle avhengigheten mennesket har av miljøet, og muligheten til fortsatt å ha vannressurser som kan utnyttes til dekning av samfunnets behov. Dette vil være nytteaspekter ved direktivet, ut over den direkte nytte eliminering av helse- og miljøskadelig forurensninger vil gi.

Opprettholdelse av sunne økosystemer har, utover de nevnte verdier for menneskelig trivsel og helse, stor verdi i forhold til å sikre naturens tjenesteproduksjon (rent vann, ren luft, drikkevann). Norge har i dag et fortrinn ved sin forholdsvis rene og urørte natur, blant annet innen turisme og matproduksjon. Ikke minst gjelder dette fiskeri- og havbruksnæringen der det er et klart fortrinn at fisken kan spores tilbake til så rene sjøområder som mulig.

Havbrukslovgivningen har allerede i mange år hatt som formål at næringsutviklingen skal være balansert og bærekraftig, dette anses som et klart konkurransefortrinn på verdensmarkedet. Det synes klart at innføringen av vanddirektivet med dets målsetninger om oppnåelse av en spesifisert god tilstand i vannforekomstene er et skritt i samme retning som fiskerimyndighetene ønsker. Forbrukerne stiller stadig større krav til matvareproduksjon og vil at det dokumenteres nøyaktig hvor og under hvilke forhold en matvare er produsert. Dette gjelder både for villfanget og oppdrettet fisk

6.4 Samfunnskostnader

Så lenge det er uklart hva direktivet vil gi av nødvendige tiltak, er det også vanskelig å anslå kostnadsnivået. Det er imidlertid åpenbart at valg av en mer offensiv holdning til miljømålene på kort sikt er mer kostnadskrevende og griper inn i mange samfunnssektorer og næringsinteresser. Der overvåking og andre data viser at en vannforekomst ikke oppnår god tilstand, vil kostnadene også avhenge av hastighet og omfang på gjennomføring av tiltak. Kostnadene omfatter her også samfunnsmessige virkninger utover de rent monetære, for eksempel der tiltak berører viktige samfunnsmessige behov.

Det er realistisk å angi kostnader som utløses av direktivet innenfor en øvre og nedre ramme, utfra den drøfting av rammer som er gjort i kap. 6.1. Direktivet gir adgang til å utsette/sløyfe miljøtiltak som ville gitt store negative samfunnsøkonomiske følger (artikkel 4.4 og 4.5). Dette tilsier at Norge på kort sikt sannsynligvis kan velge en relativt lite kostnadskrevende implementering, fordi de miljøtiltak vi ikke allerede har gjennomført ofte er begrunnet av kostnad og/eller av samfunnsmessige behov som berøres. Ved en oppfølging der Norge strekker seg langt i retning av å oppfylle direktivets mål om god tilstand (punkt 2) i kap. 6.1), kan kostnaden best beskrives kvalitativt. I noen tilfeller er det også mulig å angi en størrelsesorden på kostnadene. Med henvisning til tiltakslisten i kap. 6.2, kan kostnaden med ulike tiltaksområder beskrives slik:

- **Vannkraftproduksjon, alternative energikilder og energisparing**

De tiltakspakker som må utformes i de enkelte vassdrag er vanskelig å generalisere, da de blir helt ulike fra vassdrag til vassdrag. Det er imidlertid klart at direktivet vil kunne få betydning for regulerings-/vannføringsregimet i regulerte vassdrag. Dette kan for Norges del ha en stor samfunnsmessig kostnad, både i form av tapte produksjonsinntekter, dyre og dårligere energialternativer, og fordi mange samfunnsbehov er avhengig av vannkraften. I den grad det blir nødvendig med produksjonsbegrensende tiltak, slik som etablering/økning av minstevannføring i enkelte vassdrag, vil dette kunne bli en betydelig kostnad. Et produksjonstap i eksisterende anlegg på for eksempel 1TWh utgjør en førstehåndsverdi på flere hundre millioner kroner.

- **Sikkerhet og beredskap i vassdrag**

Det er ikke sannsynlig at direktivet utløser raske krav om bedre beskyttelse av vannforekomstene mot negative effekter av flom. Vår eksisterende beredskap ved flom og ulykker, den fysiske beskyttelsen av forurensningskilder og vårt plansystem som skal ivareta riktig bruk av flomutsatte områder antas stort sett å være i tråd med direktivet. Et annet spørsmål er om de nåværende fysiske beskyttelsestiltak alltid er i samsvar med optimale økologiske løsninger for virkningene av selve tiltaket. Direktivet stiller krav til at vassdrag skal påvirkes minst mulig negativt av alle inngrep, som f.eks. flom- og erosjonssikring mv. Det kan her bli en kostnad med å optimalisere tidligere tiltak.

- **Forurensning fra punktkilder**

Som nevnt under kapittel 6.2 anses Norge i hovedsak og følge intensjonene og de overordnede krav i vanddirektivet mht. punktutslipp. Imidlertid må det forventes tiltak for å redusere utslipp til enkelte vannforekomster. Kostnader ved dette er det ikke mulig å anslå før karakteriseringen er gjennomført.

- **Diffuse forurensningskilder**

Ved tiltaksplanlegging er det nødvendig å kjenne kostnader og effekter av de ulike tiltakene. For diffuse forurensninger er det særlig effekten av tiltak det ofte er usikkerhet om. Ved gjennomføring av tiltak for å bedre tilstanden i vannforekomster, må en gjennomføre en tiltaksvurdering hvor aktuelle diffuse kilder vurderes opp mot aktuelle punktkilder. På det nåværende stadium er det derfor vanskelig å gi en oversikt over kostnadene for tiltak mot diffuse forurensningskilder på grunnlag av direktivets krav, men det anslås at miljømål satt ut i fra direktivet vil kunne medføre investeringskostnader på mellom 4 og 8 milliarder kroner når det gjelder å rydde opp i dårlig fungerende separate anlegg og ledningsnett.

På basis av erfaringer og utredninger, kan kostnaden for gjennomføring av tiltak for å redusere avrenning av næringssalter fra landbruket, settes til mellom 100 og 10 000 kroner pr. kg. Når det gjelder kostnader forbundet med å redusere utslipp fra produkter og andre diffuse kilder, er disse ikke mulig å vurdere på generelt grunnlag.

- **Forurensede sedimenter**

Kostnadene knyttet til opprydning i forurensede fjordområder blir omfattende og er avhengig av ambisjonsnivå. Dersom man skal kunne oppheve kostholdsråd i alle fjorder med unntak av de innerste byområdene og hindre ytterligere spredning av miljøgiftene er kostnadene anslått til 8 milliarder kroner. Dersom ambisjonsnivået heves slik at det også kan drives fiske og fangst i de innerste fjordområdene dvs. kostholdsrådene fjernes helt i alle fjorder, anslås kostnadene til 25 milliarder kroner. Selv om det gjennomføres opprydningstiltak med sikte på å oppheve kostholdsråd vil det i flere områder være miljøgifter som kan medføre biologiske effekter eller virkninger på økosystem.

- **Biologisk forurensning, fremmede arter**

For bekjempelse av gyrodactylus i laksevassdrag vil det være nødvendig med ca. 10 mill. kroner pr. år. Fiskeri/oppdrettsinteressene kan også få sterkere krav til kontroll med rømning som gir genetisk forurensning, med parasitter, og med økologiske virkninger av nye arter eller forsterkning av arter (for eksempel havbeite). Det er imidlertid meget vanskelig å vurdere eventuelle økonomiske kostnader av tiltak når det gjelder marine områder.

- **Drikkevann**

I forhold til drikkevann oppfyller mange norske vannverk ikke EUs kvalitetskrav, og da heller ikke drikkevannsforskriften. Kostnader knyttet til å bygge et vannforsyningsanlegg skal ikke inngå i kostnadsoverslaget etter rammedirektivet. Kostnader som går ut over drikkevannsdirektivet (98/83/EF) skal imidlertid tas med. Dette vil i praksis si kostnader til overvåking av parametere utover drikkevannsforskriften og eventuelle merkostnader for å rense vann som andre har forurensset. Hvor mye dette kan utgjøre er meget vanskelig å si før premissene for kostnadsoverslaget for overvåking generelt er vurdert nærmere.

- **Areal- og jordbruksvanning**

Ingen umiddelbare kostnader er sannsynlig da uttak som kan ha vesentlige virkninger, deriblant på miljøet, allerede er regulert.

- **Infrastruktur, samferdsel, arealbruk**

Ombygging eller restaurering av eldre konstruksjoner er kostbart. Direktivet kan øke tempoet i slike tiltak for store områder da vassdragsnære arealer ofte har blitt benyttet. Dette kan også føre til at direktivet legger begrensninger på framtidig arealbruk nært vann og vassdrag, eller at det gir dyrere løsninger. Kostnadene vil kunne bli mange hundre millioner kroner.

- **Urbane vassdrag**

Direktivet kan gi forgang i restaurering av slike vassdrag ved fysiske tiltak. Dette er kostbart da det ofte berører store strukturer selv for små områder (transportårer, bygningsmasser). Det blir hovedsakelig en offentlig kostnad som kan beløpe seg til flere hundre millioner kroner.

- **Masseuttak**

Det kan bli en merkostnad for enkelte lokale private interessenter der erstatningsmasser er dyrere. Nasjonalt blir det ikke store kostnader.

- **Fiskeri og fiskeoppdrett**

Det er meget vanskelig å vurdere økonomiske kostnader av tiltak når det gjelder marine områder. Dette er sterkt avhengig av hvor høyt en setter de nasjonale krav. Vi tror at gjennomføringen samlet sett ikke kommer til å koste mye om en går ut fra gjeldende forvaltning. Om en setter høyere krav til fiskeindustrien, havbruk, settefiskproduksjon og kystfiske kan kostnadene i framtida bli svært høye (flere milliarder). For fiskeri og fiskeoppdrett er det viktig at det ikke iverksettes tiltak som er så omfattende rent kostnadmessig at næringen får økonomiske problemer. Dette er næringer som ofte er bærebjelken i små kystsamfunn, og betydningen av en nedleggelse eller konkurs kan bli langt mer omfattende enn i større samfunn. Det nasjonale regelverk er strengt innenfor områder som har med forurensing og vannkvalitet å gjøre, slik at det fleste bedrifter har strenge vilkår i dag i sine tillatelser. I tillegg har fiskerimyndighetene omfattende kontrollrutiner, som skal fange opp uregelmessigheter så raskt som mulig, slik at de kan korrigeres.

- **Kysttransport, sikkerhet og beredskap**

Det er i dag vanskelig å anslå eventuelle kostnader, men det er mulig å angi områder der ekstra kostnader vil kunne påløpe som følge av direktivet.

Krav om bedre merking og overvåking for å redusere muligheten for grunnstøting evt. forlis, eksempelvis i miljø-sensitive områder, vil kunne øke sikkerheten. Dette vil føre til krav om økede bevilgninger over FiDs årlige budsjetter.

Restriksjoner i ferdsel, fra ren stengning til fartsbegrensninger, kan være en mulighet. Dette kan medføre lenger utseilt distanse eventuelt forlenget seilingstid, og vil påføre brukerne, her skipsfartsnæringen og fiskeflåten, ekstra kostnader.

Restriksjoner i bruk av havner eller restriksjoner i adkomstutbedringer til havner, eksempelvis mudring, vil ekskludere mulige anløp til de som er berørt, med derav følgende tap av havneinntekter og inntekter til havnerelaterte virksomheter som spedisjons- og transportfirmaer med flere. Ekskludering av en havn kan medføre øket landtransport av gods, primært med bil, med de negative miljø- og kostnadskonsekvenser dette vil ha.

Kapitel 7 Administrative konsekvenser

Sammenliknet med dagens vannforvaltning knytter det seg betydelig ekstra ressursinnsats til kartlegging, overvåkning, utredning, systematisering, samordning og rapportering, særlig i en innledende fase, men også i den videre oppfølgingen. Bedre faktagrunnlag vil gi mer optimale beslutninger på veien videre mot en bærekraftig forvaltning av norske vannressurser.

7.1 Nytten av direktivets administrative ordninger

Direktivet forutsetter et mer helhetlig system for vannforvaltningen enn det vi har hatt i Norge til nå. Vannforekomstene skal nå forvaltes som en naturlig sammenhengende miljø og ressurs fra kilde til utløp, der alle brukerinteresser skal ses i sammenheng. Organisering av forvaltningen i tråd med direktivet kan gi nytteeffekt gjennom forenkling og samordning.

Direktivet setter en minstestandard for hvilken faktisk kunnskap vi skal ha om vannforekomstene, bl.a. gjennom overvåking. Den overvåking og kartlegging som kreves i direktivet vil gi et totalbilde av situasjonen for norske vannforekomster. Dette kan forventes å gi bedre beslutningsgrunnlag og muliggjøre mer målrettet tiltaksgjennomføring, enten det er snakk om mer kostnadseffektive oppryddingstiltak eller det skal tas stilling til ny virksomhet som kan representere en trussel for en bærekraftig utvikling. Kunnskapen om hvordan tilstanden utvikler seg over tid vil bli mye bedre og vi vil i tillegg stå bedre rustet til å oppdage nye trusler, f.eks. fra nye kjemiske stoffer og produkter som tas i bruk. Det vil også gjøre oss i stand til å forebygge en uheldig utvikling som vil kunne gi store kostnader og være vanskelig å "reparere" på et senere tidspunkt.

En viktig nytteeffekt med forvaltningsplanene er at man får samlet og dokumentert informasjon, program og planer knyttet til nedbørfeltdistriktet i ett dokument. Dette vil gi lett tilgjengelig informasjon for alle nivå i forvaltningen, fra kommunalt til sentralt nivå.

Direktoratsgruppa har ikke funnet det mulig å kvantifisere denne nyttevirkningen av direktivet, men anser det som svært sannsynlig at nytten på noe sikt er større enn de økte administrative kostnadene.

7.2 Ressursbehov som følger av direktivets administrative ordninger

Vi har i det følgende gjort et forsøk på å estimere de forventete ressursbehov på den administrative siden. Dette omfatter kun de ressursbehovene som direktivet forventes å utløse ut over de ressursene som allerede benyttes til tilsvarende formål.

Vi har og innhenter allerede store mengder data som kan nyttes som grunnlag for karakteriseringen og overvåkingen. Hvor omfattende den ekstra datafangsten må være, for å tilfredsstille direktivets krav, er imidlertid svært usikkert. Dette skyldes både at de konkrete parametre og indikatorer ennå ikke er fastsatt og at det er knyttet stor usikkerhet til hvor mange vannforekomster som må karakteriseres og overvåkes. I tillegg til den "nedre grense" for hvilke vannforekomster som må karakteriseres, avhenger også ressursbehovet av hvor mange av vannforekomstene som karakteriseringen avdekker at ikke har tilfredsstillende tilstand, eller som av andre årsaker krever videre oppfølging og nøye overvåkning. Anslagene for ekstraressursene som er nødvendige for å utarbeide forvaltningsplaner og handlingsprogrammer er svært usikre. Dette skyldes hovedsakelig vanskelighetene i å anslå

effektivitetsgevinsten i forhold til det plan- og utredningsarbeidet som gjøres i dag samt den omtalte usikkerheten knyttet til karakteriseringen.

Nedenfor gis en oversikt over de ulike kostnadselementene som anses å være av betydning. I tabellen sammenstilles også de ressursanslag som gruppa har kommet fram til. Kjøp av tjenester (eksempelvis FOU) og utstyr er målt i kroner, mens tidsbruk i det offentlige er målt i årsverk. Engangsressursene gjelder perioden fram til frist for gjennomføring av det enkelte kostnadselement, mens anslagene pr. år gjelder etter dette. Vi har antatt at innsatsen fra privat sektor og ulike organisasjoner ikke vil øke i forhold til i dag.

Med det store antallet kommuner vil ethvert anslag pr. kommune i sum utgjøre store beløp eller høyt antall årsverk, og feilmarginene blir dertil store. De anslag vi har gjort på kostnader pr. kommune er satt med utgangspunkt i en gjennomsnittskommune. I noen kommuner vil det kunne være behov for større innsats, mens det i andre kan være tale om lavere innsats enn den anslåtte. Her igjen forutsetter vi at det allerede gjøres en hel del innen vannforvaltning på lokalt nivå.

Anslåtte ekstra administrative kostnader ved innføring av vanddirektivet

Kap.	Administrative oppgaver	Frist 22.12.	Kostnader nasjonalt nivå		Kostnader pr. vann-distrikt		Kostnader pr. kommune	
			Engangs	Drift pr år	Engangs	Drift pr år	Engangs	Drift pr år
7.2.1	Karakterisering og klassifisering	2004-5	10 årsverk + 40 mill.	0,5 årsverk + 0,5 mill	0,5 årsverk	0,1 årsverk	0,1 årsverk	
7.2.2	Beskyttede områder	2004	2 årsverk					
7.2.3	Overvåking (inkl. etablering av prog.)	2006	12 årsverk + 33 mill.	4 årsverk + 8 mill.	0,2 årsverk			
7.2.4	Handlingsprogram	2009	3 årsverk + 1 mill.		1 årsverk + 0,5 mill.	0,2 årsverk	0,2 årsverk	0,1 årsverk
7.2.5	Forvaltnings-planer mm	2009	1 årsverk + 0,5 mill.		2,5 årsverk + 0,5 mill.	0,2 årsverk	0,1 årsverk	
7.2.6	Samordning og tilrettelegging (inkl. verktøy og databaser)		10 årsverk + 15 mill.	2 årsverk + 1 mill.				
	Totalt		36 årsverk + 86,5mill.	4,5 årsverk + 9,5 mill.	4,2 årsverk + 1 mill.	1,4 årsverk	0,4 årsverk	0,1 årsverk

7.2.1 Karakterisering og klassifisering

Karakteriseringen skal danne grunnlaget for å fastsette miljømålene, som videre gir utgangspunkt for endelig utforming av forvaltningsplaner, handlingsprogrammer og overvåkning. Gjennom karakteriseringen skal det bl.a. utarbeides en analyse av nedbørfeltdistriktets karakteristika, en oversikt over miljøkonsekvensene av menneskelige påvirkninger, samt en økonomisk analyse av vannbruken (artikkel 5). Vannforekomstene skal klassifiseres innen fem ulike klasser – fra høy til dårlig – avhengig av tilstand.

Detaljeringsgrad

I følge direktivet skal i prinsippet alle vannforekomster registreres og vurderes i henhold til avsnittet over. Minimumskravet til det som skal gjøres på karakterisering kan derfor synes å medføre et omfattende arbeid. For Norges del vil omfang og arbeidsmengde være avhengig av hva som defineres som vannforekomster som skal registreres i henhold til direktivet. Direktivet åpner for en vurdering av detaljeringsgrad, avhengig av kostnader forbundet med

innsamling av data. I Sverige har de diskutert en nedre grense for innsjøer som må registreres på mellom 0,15-0,5 km². I Norge betyr dette at mellom 50.000 og 100.000 innsjøer må kartlegges med hensyn til økologisk- og kjemisk tilstand, hydromorfologiske forhold mv. For de andre kategoriene vannforekomster er det ikke like lett å gjøre en avgrensning, men særlig for kystvann kan omfanget bli svært stort i Norge. Fastsettelse av antall vannobjekter innenfor nedbørfeltdistriktene må vurderes i forhold til målet med direktivet, dvs. hvor mange objekter som vil være nødvendig for å dokumentere tilstanden i innsjøer, elver, grunnvann, overgangsvann og kystvann innenfor hvert nedbørfeltdistrikt. Det er naturlig at slike avgrensninger harmoniseres mellom landene, og flere av arbeidsgruppene innen EU som jobber med implementering av direktivet er relatert til dette (bl.a. Intercalibration, Classification of inland surface water og Transitional and coastal waters, jf. vedlegg 7).

Ressursbehov utover dagens bevilgninger

Det meste av arbeidet med å karakterisere og klassifisere vannforekomstene er i første omgang metode- og utredningsarbeid; deretter innsamling, sammenstilling og analysing av data. Implementeringen vil innebære både ressursbruk internt i forvaltningen – på flere nivå – og nødvendig kjøp av tjenester fra FOU-miljø. Det er vanskelig å se for seg at denne type systematisk kartlegging og analyse skal styres lokalt/regionalt, da det må forutsettes at arbeidet skal gjøres likt i alle nedbørfeltdistrikt (jf. det som er sagt om interkalibrering mellom landene). Imidlertid vil det være både ønskelig og naturlig at f.eks. kommunene bidrar med data/opplysninger til deler av arbeidet.

Et svært grovt - og svært nøkternt - anslag over de ressursene man har behov for fram til dette arbeidet skal være ferdig (innen utgangen av 2004), ligger på i underkant av 40 mill. kr og opptil ti årsverk. Deretter vil det løpende arbeide med oppdatering kreve om lag et halvt årsverk og en halv mill. kr pr. år på nasjonalt nivå. På nedbørfeltdistriktetsnivå vil en også måtte regne med noe ekstra ressursinnsats i form av tidsbruk.

7.2.2 Register over beskyttede områder

Krav om register over beskyttede områder gjelder – i tillegg til drikkevannsforekomster - bare de beskyttede områder som er opprettet i tråd med EU-lovgivning. For Norges vedkommende gjelder dette bare områder definert etter avløps- og nitratdirektivet. De øvrige typeområder direktivet nevner blir for Norges vedkommende ikke omfattet av kravet til register og overvåking fordi de følger av direktiver som ikke omfattes av EØS-avtalen. Norge har likevel flere typer områder som er beskyttet under norsk lovgivning og som det er nødvendig å ta hensyn til i forvaltning av vannforekomstene (f.eks. sikringssoner for laks, våtmarker, vernede vassdrag, offentlig sikrede friluftsområder med mer). Det ville derfor være hensiktsmessig at en oversikt over slike beskyttede områder opprettet etter nasjonal lovgivning inngår i forvaltningsplanene. Slik blir også oppfølgingen av vanndirektivet i Norge mer lik oppfølgingen i de øvrige landene. Direktoratets gruppa anbefaler derfor at Norge på dette punktet går ut over minimumskravene i vanndirektivet og sørger for at et/flere register for aktuelle beskyttede områder (se vedlegg 5) blir en del av forvaltningsplanene.

Ressursbehov utover dagens bevilgninger

Kostnadene knytter seg først og fremst til utvikling av administrative retningslinjer, sortering i nedbørfeltdistrikt, og opprettelse av ny, ev. kommunikasjon mellom eksisterende databaser. Valg av databaseløsning vil påvirke kostnadene, og må ses i sammenheng med det behov direktivet utløser for øvrig med hensyn til systemløsninger (jf. 7.2.6). Det administrative arbeidet antas å ligge innenfor en ramme på to årsverk fram til ferdigstilling.

7.2.3 Overvåking

Arbeidet med å utforme et overvåkingsprogram er helt avhengig av resultater framkommet gjennom karakterisering og klassifisering. Behovet for økte ressurser vil derfor i tid komme senere enn for karakterisering og klassifisering.

Direktivet forplikter landene til å opprette program for overvåking av økologisk og kjemisk vanntilstand. Overvåkingsprogrammene skal omfatte overflatevann og grunnvann, herunder drikkevannskilder og beskyttede områder. Omfanget av overvåkingsprogrammene er ikke eksakt angitt i direktivet, men vil i stor grad avhenge av hvor mange vannforekomster som klassifiseres i de ulike tilstandsklasser og hva som er nødvendig for å dokumentere vanntilstanden innen hvert nedbørfeltdistrikt.

I tillegg til overvåking av tilstand og utvikling stiller vanddirektivet særskilte krav om å overvåke utviklingen i de beskyttede områdene. I tråd med vurderingene under kapittel 7.2.2 mener direktoratsgruppa at Norge bør gjennomføre slik overvåking av beskyttede områder, selv om det går ut over det vi strengt tatt er forpliktet til. Å gå ut over minimumskravene vil bety noe ekstra kostnader, men Norge vil samtidig kunne ivareta intensjonene i direktivet bedre og kunne dokumentere at slike verdifulle områder opprettholder sin opprinnelige kvalitet. Det blir en utfordring å finne hensiktsmessige løsninger for å gjennomføre overvåkingen på en mest mulig kostnadseffektiv og tidsbesparende måte.

Ressursbehov utover dagens bevilgninger

Det vil være behov for en omfattende gjennomgang for å identifisere mangler og flaskehalser i den nåværende norske overvåkings- og rapporteringsinnsatsen med tanke på å oppfylle minimumskravene som er definert i direktivet. Særlig i kystvann og i overgangsvann må en forvente behov for ny utredning, overvåking og sannsynligvis også forskning. En må også som ledd i arbeidet med utvikling av programmet bestemme overvåkingslokaliteter.

Ressursbruken knytter seg innledningsvis til metodeutvikling og utredninger (kjøp av tjenester) for å få på plass selve overvåkingsprogrammet. Dette antas å kunne ha en ramme på et par årsverk og om lag tre millioner kr. Etableringen av overvåkingsprogrammet skal være gjennomført innen 2006, vedlikehold etter dette antas ligge kun på personellsiden og innenfor rammen av et årsverk.

Hovedkostnadene knytter seg til selve gjennomføringen av overvåkingen. Det er vanskelig å se for seg at overvåkingen skal kunne gjennomføres uten kjøp av tjenester, og standardiserte nasjonale systemer. Noe av datainnsamlingen kan ev. delegeres eller pålegges regionalt/lokalt nivå. Dette har vi ikke kostnadsberegnet, ut over å anslå tidsbuk på distriktsnivå. Som et minimum må man forvente ekstrakostnader til den generelle overvåkingen (kontrollovervåkingen) på i størrelsesorden 25 millioner kr og 10 årsverk, samt tre årsverk og ca åtte millioner kr til årlig oppfølging. Når det gjelder den operasjonelle overvåkingen, som skal utføres i vannforekomster hvor tilstanden er mindre god, er fem millioner kr pr. år et forsiktig anslag for ekstrakostnadene i tillegg til dagens kostnader for vannovervåking.

7.2.4 Handlingsprogram

Det knytter seg en del administrative kostnader til utarbeidelsen av handlingsprogram innenfor hvert nedbørfeltdistrikt og angivelse av konkrete tiltak for vannforekomster der miljømålene ikke er nådd. Kostnaden vil påløpe alle nivåer innenfor forvaltningen av

direktivet. Spesielt vil de koordinerende, ansvarlige etater måtte bruke betydelige ressurser i en etableringsfase (første ni år). Kostnadene er forbundet med datasammenstilling, tolkning av overvåkingsdata, utredning av relevante tiltak knyttet til identifiserte belastninger, pålegg om og kontroll med gjennomføring av tiltak, rapportering og revisjoner. Kostnaden vil være avhengig av hvilket ambisjonsnivå Norge velger for oppfølging av direktivet, jf. kapittel 6.1.

Vi vil anta at det for statlig nivå vil dreie seg om minimum tre årsverk og en mill. kr, og at det for hvert nedbørfeltdistriktnivå vil dreie seg om et årsverk og en halv mill. kr før første generasjons handlingsprogram er på plass. Noe tidsbruk knyttet til drift må forventes på distriktsnivå. Det må antas at kommunene blir viktige medaktører i denne prosessen, og vi har i tabellen gitt et anslag på tidsbruk.

7.2.5 Forvaltningsplan

Økte kostnader forbundet med utarbeidelsen av forvaltningsplaner for hvert nedbørfeltdistrikt vil være av administrativ karakter, hvorav storparten av kostnadene vil være knyttet til hvert nedbørfeltdistrikt/det regionale nivået. Kostnadene omfatter sammenstilling av relevant informasjon, planer og program i selve forvaltningsplanen, og fastsettelse av miljømål, vurdering av unntaksmuligheter med mer. Hertil kommer også høring, rapportering og medvirkning. Etablering/sammenslåing og drift av datasystemer knyttet til forvaltningsplanen (data knyttet til vannforekomster) vil kunne utgjøre en betydelig kostnad, selv om man baserer seg på eksisterende systemer (jf. 7.2.6).

Når den første forvaltningsplanen skal utarbeides, må arbeidet forventes å bli relativt omfattende. En må her kunne forvente et behov på minimum to til tre årsverk pr. nedbørfeltdistrikt. Det er da forutsatt at en del administrativt arbeid og medvirkningsprosesser er en del av også dagens forvaltning. Kostnadene knyttet til innhenting av data som skal inn i planen er beskrevet i kapitlene om overvåking og klassifisering med mer. Rullering av planen hvert 6. år etter 2009 forventes å kreve et årsverk pr. nedbørfeltdistrikt og planperiode. På kommunalt nivå må en regne med noe tidsforbruk i forbindelse med utarbeidelse av første forvaltningsplan, og på nasjonalt nivå forutsettes ekstra ressursbehov å ligge på om lag ett årsverk og en halv mill. kroner.

7.2.6 Systemverktøy

Behovet for å samle vår faktiske kunnskap på en systematisk og lett tilgjengelig måte øker med datamengden. Den helhetlige beslutningsprosessen som direktivet legger opp til vil, etter direktoratsgruppas mening framtvinge vesentlig bedre systemer for elektronisk databehandling enn det vi har i dag. Kostnadene vil avhenge av de valg som gjøres mht. detaljeringsnivå på kartlegging og overvåking, og valg av systemløsning både teknisk og driftsmessig. Her må en forvente en del ekstra kostnader, anslagsvis 15 mill. kr og ti årsverk i etableringskostnader, og 1 mill. kr og to årsverk pr. år i driftskostnader.

Vedlegg 1 Definisjoner

Definisjon. Så nær rammedirektivtekst og norsk terminologi som mulig	Merknader
1. "Overflatevann": innlandsvann unntatt grunnvann, overgangsvann og kystvann. For kjemisk tilstand inngår også territorialfarvannet i overflatevannet.	Norge har en territorialgrense på 4 n.mil ut fra grunnlinjen. Se også merknad til 7.
2. "Grunnvann": alt vann i mettet sone i undergrunnen og som er i direkte kontakt med jordoverflaten eller underliggende jordlag.	Grunnvannet "stopper" ved kystlinjen. Grunnvann under havbunnen omfattes bare i den grad det står i direkte kontakt med grunnvannet på land. Grunnvann under innsjøer inngår normalt alltid.
3. "Innlandsvann": alt stillestående eller rennende vann på jordoverflaten, og alt grunnvann på landsiden av grunnlinjen.	Begrepet "landsiden" skal primært oppfattes som de terrestriske arealene innenfor grunnlinjen (jf. 2).
4. "Elv": innlandsvann som normalt renner på jordoverflaten, men som kan renne i undergrunnen i deler av sitt løp.	
5. "Innsjø": stillestående innlandsvann på jordoverflaten.	
6. "Overgangsvann": den del av overflatevannet der ferskvann og saltholdig sjøvann blandes til en vanntype som er litt saltholdig, men som for øvrig preges klart av ferskvannstilførselen.	"Overgangsvann" er primært er begrenset til områdene nær elvemunningene slik at saltholdigheten vil være mindre enn det som ligger i begrepet brakkevann. For ekstra store elver kan imidlertid overgangsvannet i perioder av året strekke seg lenger ut enn 1 n.m. utenfor grunnlinjen. Overgangsvann har et saltinnhold på mindre enn 10 promille. Tykkelsen på laget av overgangsvann vil i de fleste tilfelle vil være begrenset til de øverste 10 m eller mindre.
7. "Kystvann": den del av overflatevannet som er mellom der overgangsvannet slutter og ut til 1 nautisk mil fra grunnlinjen.	Vedlagte kart (1:5 mill) angir territorialgrensen på 4 nm. Grensen for kystvann går da litt (ca 0,8 millimeter) innenfor denne.
8. "Kunstig vannforekomst": forekomst av overflatevann, der forekomsten er laget av mennesker.	Eksempler kan være: neddemming av landområder, renseparker for avløpsvann og jordbruksavrenning, gårdsdammer, kanalisering, med mer.
9. "Sterkt modifisert vannforekomst": overflatevann som på grunn av fysiske inngrep fra mennesker har fått vesentlig endret karakter i forhold til karakteriseringene i vedlegg II.	Regulerte vassdrag, sluseanlegg, kanaler og forbygningsanlegg. Hvilke vannforekomster som er sterkt modifisert må pekes ut, da disse kan unntas fra kravet om å bli tilbakeført til "god tilstand". Vassdrag som er eutrofiert pga. annen menneskelig aktivitet enn slike "større" tekniske inngrep inngår ikke i definisjonen.
10. "Overflatevannforekomst": en bestemt,	

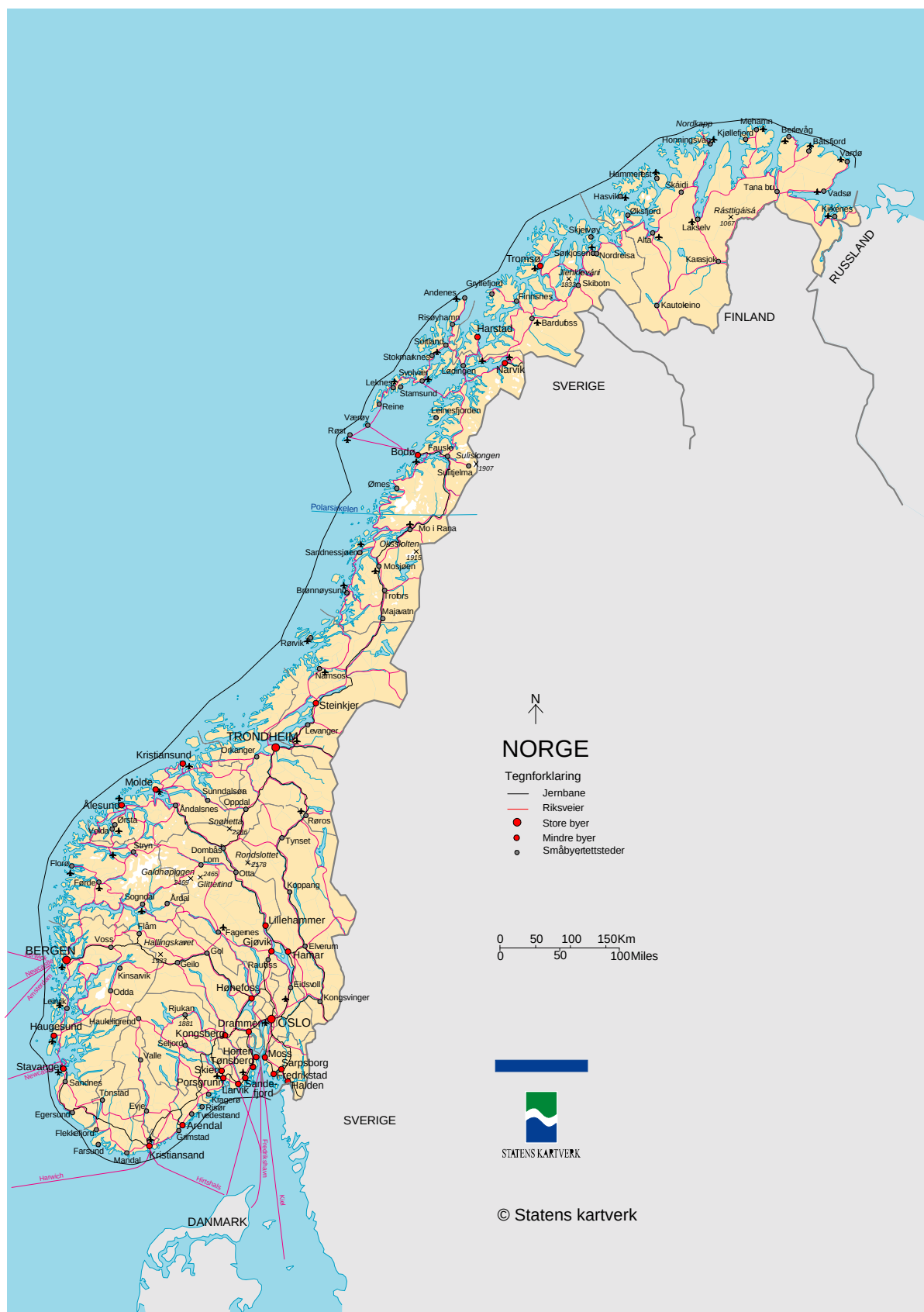
mindre del av overflatevannet; som for eksempel en sjø, tjern, magasin, elv, bekk, kanal, fjord eller kyststrekning.	
11. "Grunnvannsmagasin": et eller flere underjordiske lag av fjell eller løsmasser som pga. sin porøsitet og permeabilitet muliggjør betydelig grunnvannsbevegelse eller betydelig vannuttak.	Grunnvannsmagasin defineres ut fra geologiske og hydrologiske forhold.
12. "Grunnvannsforekomst": et avgrenset volum grunnvann i et eller flere grunnvannsmagasin.	<p>En grunnvannsforekomst er m.a.o. noe mer enn bare "grunnvann". I tillegg til at den er avhengig av de hydrogeologiske forholdene, vil forekomsten kunne være administrativt avgrenset.</p> <p>De enkelte uttak av drikkevann og kildevann/naturlig mineralvann hører inn under denne definisjonen.</p> <p>Det foreslås følgende kriterium for hva som, jf. 11 "grunnvannsmagasin", er betydelig vannuttak:</p> <p>a) uttaksmulighet lik eller større enn 10 m³/dag (50 personer).</p> <p>Det er mulig det også bør settes en nedre grense for når det blir grunnvann (jf. 2) og ikke en grunnvannsforekomst, da dette vil ha betydning for kravet i art. 5 og bilag II mhp. karakterisering av grunnvannsforekomster.</p>
13. "Nedbørfelt": landareal med avrenning av overflatevann gjennom en eller flere innsjøer og bekker/elver, og som leder vannet ut til ett sted i en fjord eller i havet.	<p>"Nedbørfelt" skal tilsvare 'nedbørfelt til hav' i Regine. Det har vassdragsnr. ***.{*}Z (*=tall); eks. 012.Z: Drammensvassdraget. Parentesen {} angir at feltet ikke er obligatorisk.</p> <p>Grunnvann inngår ikke i definisjonen av nedbørfelt, men i nedbørfeltdistriktet.</p>
14. "Delnedbørfelt": landareal med avrenning av overflatevann fra alt oppstrømsareal til et bestemt punkt innen et nedbørfelt.	"Delnedbørfelt" består da av flere 'sidenedbørfelt' slik de er definert i Regine. (Vassdragsnr. ***.xn, der x=bokstav og n=ett eller flere tall eller bokstaver).
15. "Nedbørfeltdistrikt": land-, fjord-, kyst- og havområde for et eller flere nedbørfelt, inkl. grunnvannet i området, som etter artikkel 3 første ledd er utpekt som ett forvaltningsområde.	Alternative begrep til "Nedbørfeltdistrikt" kan for eksempel være "Vanndistrikt", "Vannregion" eller "Vannressursregion".
16. "Ansvarlig myndighet": en eller flere myndigheter som er utpekt etter artikkel 3.	Den instans som gis et koordinerende ansvar innen hvert nedbørfeltdistrikt eller på nasjonalt nivå.
17. "Overflatevanntilstand": generelt uttrykk for den økologiske eller kjemiske tilstanden, avhengig av hvilken som er dårligst, til en forekomst av overflatevann.	Økologisk tilstand er her knyttet opp mot biologiske elementer som: plankton, bunndyr, vannplanter og fisk. Kjemiske elementer utgjøres av en uendelig lang rekke stoffer.
18. "God overflatevanntilstand": uttrykk for tilstanden til en forekomst av	

overflatevann når både den økologiske og kjemiske tilstanden minst er god.	
19. "Grunnvannstilstand": generelt uttrykk for den kvantitative eller kjemiske tilstanden, avhengig av hvilken som er dårligst, til en grunnvannsforekomst.	Se også merknad til 17 og 26.
20. "God grunnvannstilstand": uttrykk for tilstanden til en grunnvannforekomst når både den kvantitative og kjemiske tilstanden minst er god.	
21. "Økologisk tilstand": generelt uttrykk for strukturell og funksjonell tilstand til økosystemet i en overflateforekomst, basert på klassifiseringen i vedlegg V.	Se også merknad til 17.
22. "God økologisk tilstand": uttrykk for tilstanden til en overflateforekomst, basert på klassifiseringen i vedlegg V.	
23. "Godt økologisk potensiale": uttrykk for tilstanden til en sterkt modifisert eller kunstig vannforekomst, basert på relevante bestemmelser i klassifiseringen i vedlegg V.	Denne definisjonen gjelder mao. bare enkelte, og ikke alle typer vannforekomster.
24. "God kjemisk tilstand for overflatevann": den kjemiske tilstand som er nødvendig for å oppfylle miljømålene for en overflateforekomst etter artikkel 4 første ledd, punkt a), dvs. at vannet ikke inneholder forurensninger i større mengder enn det som er satt i kvalitetsstandardene i vedlegg IX og i artikkel 16 syvende ledd, eller i andre relevante miljøstandarder fastsatt av EU/EFTA.	
25. "God kjemisk tilstand for grunnvann": den kjemiske tilstand for en grunnvannsforekomst som tilfredsstiller betingelsene i tabell 2.3.2 i vedlegg V.	
26. "Kvantitativ tilstand": et uttrykk for i hvilken grad en grunnvannsforekomst er påvirket av direkte eller indirekte uttak.	Kvantitativ tilstand utgjøres av hydromorfologiske elementer som f.eks. vannføring, vannstand, oppholdstid mv.
27. "Tilgjengelig grunnvannsressurs": den langsiktige årlige gjennomsnittlige grunnvannsdannelsen minus den langsiktige årlige vannføring som kreves for å oppnå de økologiske kvalitetsmål i tilhørende overflatevann som fremkommer av artikkel 4, for å unngå enhver vesentlig forringelse av den økologiske tilstanden hos slikt vann og for å unngå enhver vesentlig skade på det tilknyttede terrestriske økosystem.	Det er mao. ikke nødvendigvis anledning til å tappe en grunnvannsressurs så mye som det er teknisk mulig å gjøre.

28. "God kvantitativ tilstand": den status som defineres i tabell 2.1.2 i vedlegg V.	
29. "Farlige stoffer": stoffer eller grupper av stoffer som er toksiske, persistente og bioakkumulerbare, og andre stoffer eller grupper av stoffer som gir grunnlag for tilsvarende bekymringer.	
30. "Prioriterte stoffer": stoffer som er identifisert i henhold til artikkel 16.2 og som er oppført på listen i vedlegg X. Blant disse finns "prioriterte farlige stoffer", som er stoffer som er identifisert i henhold til artikkel 16.3 og 16.6, og for hvilke det skal treffes tiltak etter artikkel 16.1 og 16.8.	
31. "Forurensende stoff": ethvert stoff som kan medføre forurensning, herunder de stoffene som er nevnt i vedlegg VIII.	
32. "Direkte utslipp til grunnvann": utslipp av forurensende stoff til grunnvannet uten at utslippet blir filtrert gjennom jordsmonn eller underliggende løsmasser.	
33. "Forurensning": direkte eller indirekte tilførsel eller uttak av fast stoff, væske, gass eller varme pga. menneskelig aktivitet, til eller fra luft, vann eller jord, som kan skade menneskenes helse eller naturmiljøet, som medfører skade på materielle verdier eller forringelse eller forstyrrelse av mulighetene til å utnytte de goder naturen gir eller annen legitim anvendelse av naturmiljøet. Som forurensning regnes også noe som kan føre til at tidligere forurensning blir til økt skade eller ulempe.	Definisjonen går lenger enn den i direktivet, og inneholder elementer fra dagens forurensningslov. Direktoratsgruppen ser det sterkt formålstjenlig å ha EN norsk definisjon på hva som er forurensning, og mener derfor denne bør brukes både i direktivsammenheng og ellers.
34. "Miljømål": de mål som er fastsatt i artikkel 4.	Målet er at de fleste vannforekomster av overflatevann og grunnvann skal ha god tilstand.
35. "Miljøkvalitetsnorm": konsentrasjonen av et bestemt stoff eller gruppe av stoffer i vann, sediment eller i biologisk materiale som, av hensyn til miljøet og menneskers helse, ikke bør overskrides.	Et mer allment uttrykk for dette er grenseverdi.
36. "Kombinert fremgangsmåte": begrensning av utslipp til overflatevann i henhold til fremgangsmåten i artikkel 10.	Forurensningene skal begrenses ved bruk av best tilgjengelig teknologi (BAT), utslippsgrenser (jf. 40), eller best miljøpraksis (BEP). Dersom kvalitetsmål gjennom dette eller andre direktiv eller annet regelverk ikke nås, skal det settes strengere krav til utslippsbegrensning enn det som fremkommer av disse tiltakene.

37. "Drikkevann": samme definisjon som i drikkevannsforskriften.	Drikkevannsforskriften ivaretar direktiv 98/83/EF.
38. "Vannytelse": all aktivitet som, overfor husholdninger, myndigheter eller enhver økonomisk virksomhet, fremskaffer følgende ytelser: a) uttak, oppdemning, lagring, behandling og forsyning av overflatevann eller grunnvann b) oppsamling og rensing av avløpsvann/spillvann med etterfølgende utslipp til en overflateforekomst.	Det foreslås å bruke ordet "ytelse" og ikke "tjeneste", da ytelsen skal være å betrakte som noe forbrukeren betaler for. Kjøpsloven bør derfor kunne legges til grunn mhp. de muligheter abonnentene har for å klage på bl.a. vannforsyningen. Ordet tjeneste kan i visse sammenhenger oppfattes som noe man bare betaler deler av, og dermed gis mindre rett til å klage på (jf. Forbrukertvistutvalget).
39. "Vannbruk": vannytelser samt annen aktivitet som etter artikkel 5 og vedlegg II anses å ha vesentlig innvirkning på vannets tilstand. Begrepet gjelder for artikkel 1 og for den økonomiske analysen som skal foretas etter artikkel 5 og vedlegg III.b.	Vannbruk omfatter i praksis enhver form for bruk av vann, både utendørs og innendørs. I dette tilfelle er det bare snakk om de bruksformer som i første omgang har negativ innvirkning i det ytre miljø.
40. "Utslippsgrense": mengden uttrykt i bestemte parametere, konsentrasjoner eller nivå, som ikke tillates overskredet i en eller flere bestemte tidsperioder. Det kan også fastsettes utslippsgrense for bestemte grupper, familier, eller kategorier av stoffer, fortrinnsvis de som angis i artikkel 16. Utslippsgrensen for punktutslipp skal normalt fastsettes ved det sted utslippet foregår, og før fortynning i resipienten. Ved påslipp til et felles renseanlegg kan det ved fastsettelse av utslippsgrenser for hvert av de tilknyttede virksomheter tas hensyn til den renseeffekt renseanlegget(ene) har, under forutsetning av at det oppnås en tilsvarende beskyttelse for miljøet som helhet og at det ikke fører til høyere nivåer av forurensende stoffer i miljøet.	Utslippsgrenser er ofte innarbeidet i de tillatelser som gis av aktuell myndighet.
41. "Utslippsbegrensning": pålagte begrensninger ovenfor en virksomhet, gjennom f.eks utslippsgrenser, driftsbetingelser eller andre vilkår som setter rammer for utslipp fra virksomheten. Bruk av uttrykket "utslippsbegrensning" i dette rammedirektivet er ikke til hinder for at	Utslippsbegrensningen kan for eksempel omfatte både tekniske og administrative krav.

andre direktiv kan ha en annen fortolkning.	
42. "Forvaltningsplan": En samlet plan for hvert "nedbørfeltdistrikt", der alle forhold som kvalitativt eller kvantitativt påvirker vannet forvaltes slik at de gitte "miljømål" for vannet blir ivaretatt.	Art. 13 og vedlegg VII beskriver innholdet i en forvaltningsplan. Forvaltningsplanen trenger ikke være et selvstendig juridisk dokument, slik som for eksempel en kommuneplan. Det er tilstrekkelig at føringene i planen blir ivaretatt gjennom forskjellig sektor regelverk. Planen gir informasjon om hvordan de ansvarlige myndigheter vil at den praktiske forvaltningen skal være, miljømål og øvrige mål som gjelder, samt en status for nedbørfeltdistriktet. Planen skal offentliggjøres. Planen vil på denne måten også være et middel i å få engasjert befolkning og brukere til å gi tilbakemeldinger til ansvarlige myndigheter (jf. art. 14).
43. "Handlingsprogram": Dokument som angir konkrete aktiviteter som må gjennomføres innen hvert "nedbørfeltdistrikt", og som legger en ramme for koordinering og gjennomføring av tiltak og krav som fremkommer av annen vannrelatert lovgivning.	Art. 11 stiller krav om "Programme of measures", som i denne sammenheng betegnes handlingsprogram. Aktivitetene skal beskrives på et overordnet nivå. Eksempler på annen vannrelatert lovgivning er avløpsdirektivet og nitratdirektivet.

Kart med grunnlinjen inntegnet. Rammedirektivet strekker seg 1 nautisk mil (nm) utenfor denne (ca. 0,8 millimeter på kartet).

Vedlegg 2 Beskrivelse av direktivet

Art. 3 Koordinering av administrative ordninger

Art. 3.1: Inndeling i nedbørfeltdistrikt

Nedbørfelt skal identifiseres og settes sammen til nedbørfeltdistrikt. Landene står relativt fritt når det gjelder hvordan dette gjøres, så lenge det er nedbørfeltgrenser som avgrenser inndelingen. Det stilles ikke krav til nedbørfeltdistriktenes størrelse eller antall.

I det omfang grunnvann ikke i sin helhet hører til et nedbørfelt skal dette avgrenses og tillegges det nærmeste eller mest hensiktsmessige nedbørfeltdistriktet.

Kystvannområder skal identifiseres og tillegges det eller de nærmeste eller mest hensiktsmessige nedbørfeltdistrikt.

Art. 3.2: Ansvarlig myndighet innen hvert nedbørfeltdistrikt

Norge skal sørge for hensiktsmessige administrative ordninger, samt bestemme hvem som skal være ansvarlig myndighet innenfor hvert nedbørfeltdistrikt, slik at rammedirektivets bestemmelser oppfylles.

Art. 3.3: Internasjonale nedbørfeltdistrikt

For nedbørfeltdistrikt som inkluderer internasjonale vassdrag skal Norge minst utarbeide helhetlige planer for de deler av vassdraget som ligger på norsk territorium, men også søke samarbeid med nabolandet.

Art. 3.4: Samordning av handlingsprogram innen hvert nedbørfeltdistrikt

Norge skal sikre at direktivets krav knyttet til oppnåelse av miljømålene, og da særlig handlingsprogrammene, samordnes for hele nedbørfeltdistrikt. For internasjonale nedbørfeltdistrikt skal det søkes tilsvarende koordinering mellom land som omfattes av direktivet.

Art. 3.5: Samarbeid med EU land for å nå rammedirektivets mål

For nedbørfeltdistrikt som strekker seg ut over fellesskapets grenser, skal medlemslandet forsøke å etablere et hensiktsmessig samarbeid med ikke-medlemsland med sikte på å oppfylle direktivets mål i hele nedbørfeltdistriktet. Direktivets bestemmelser skal anvendes på de områder som ligger i medlemsstaten.

Art. 3.6: Ansvarlige nasjonale organ for rammedirektivet

Norge kan utpeke et eksisterende nasjonalt eller internasjonalt organ som ansvarlig myndighet for direktivets formål.

Art. 3.7: Frist for å utpeke ansvarlig myndighet

Ansvarlig myndighet skal være utpekt senest 22.12.2003, jf. artikkel 24.

Art. 3.8: Oversikt over alle ansvarlige myndigheter

Norge skal sende en oversikt over alle ansvarlige myndigheter til ESA senest 22.06.2004. De opplysninger som skal oppgis om den enkelte myndighet framgår av direktivets vedlegg I.

Art. 3.9: Endring i informasjon om ansvarlige myndigheter

Enhver endring i opplysninger om ansvarlige myndigheter skal meddeles ESA senest tre måneder etter at endringen har inntrådt.

Art. 4 Miljømål

Art. 4.1.a: Miljømål overflatevann

Artikkelen omfatter generelle målformuleringer om å opprettholde en god økologisk og kjemisk vanntilstand der den allerede er god, og oppnå en slik kvalitet der den er mindre bra.

- Alle nødvendige tiltak skal iverksettes for å forebygge forringelse av økologisk og kjemisk vanntilstand i alle forekomster av overflatevann.
- Alle forekomster av overflatevann skal (med mindre det er gitt unntak) beskyttes, forbedres og restaureres for å oppnå en god økologisk og kjemisk tilstand senest 15 år etter rammedirektivets ikrafttreden.
- Kunstige eller sterkt modifiserte vannforekomster skal beskyttes og forbedres med mål om å oppnå et godt økologisk potensiale og en god kjemisk vanntilstand innen 15 år etter ikrafttreden.
- Nødvendige tiltak skal gjennomføres for gradvis å redusere forurensning fra prioriterte stoffer, og for å eliminere – skrittvis eller helt – utslipp av prioriterte farlige stoffer, jf. artikkel 16.

Art. 4.1.b: Miljømål grunnvann

Artikkelen beskriver mål og tidsfrister for å oppnå disse målene, samt referanser til andre ledd og artikler som gir grunnlaget for unntak fra tidsfristene:

- Nødvendige tiltak skal iverksettes for å hindre eller begrense forurensning av grunnvann, og for å hindre at kvaliteten på grunnvannsforekomster blir forverret.
- Alle grunnvannsmagasiner skal beskyttes, forbedres og tilbakeføres og balansen mellom vannutakk og grunnvannsdannelse skal sikres, med hovedmål å oppnå god tilstand (kvalitativ og kvantitativ status) for alle grunnvannsforekomster seinest 15 år fra rammedirektivet trådte i kraft.
- Nødvendige tiltak skal iverksettes for å snu en eventuell økende tendens i forurensningskonsentrasjoner fra menneskelige aktiviteter for gradvis å redusere forurensning av grunnvann.

Art. 4.1.c: Miljømål beskyttede områder

I tråd med artikkelen skal en sørge for at enhver standard og ethvert formål gitt i rammedirektivet oppfylles i beskyttede områder innen 15 år etter rammedirektivets ikrafttreden, med mindre annet er bestemt i fellesskapslovgivning som det beskyttede området er opprettet etter. (Se også kap. 1.3.5 i vedlegg V angående krav om supplerende overvåking av definerte beskyttede områder)

Art. 4.2:

Hvis en vannforekomst omfattes av flere av formålene under artikkel 4.1 skal den strengeste gjelde.

Art. 4.3 Kunstig og sterkt modifiserte vannforekomster

Miljømålene i artikkel 4 refererer seg til en hovedinndeling i tre grupper; overflatevann, grunnvann og vernede områder, jfr. art. 4.1. litra a) - c).

Når det gjelder overflatevann, representerer kategorien ”kunstige og sterkt modifiserte vannforekomster” et unntak, da det for disse oppstilles mindre strenge miljømål sammenlignet med andre overflatevannforekomster, jfr. bilag V pkt. 1.2.5. Det er likevel fortsatt et strengt krav til å utforme miljømål, og det forutsettes at man gjør de tiltak som med rimelighet kan gjennomføres for å komme nærmest mulig den naturlige økologiske tilstand, kalt ”maksimalt økologisk potensiale” i bilag V.

"Sterkt modifisert vannforekomst" er definert i art. 2 nr. 9: "forekomst av overflatevann, der som et resultat av fysiske endringer som følge av menneskelig aktivitet i vesentlig grad har endret karakter som angitt av medlemsstaten i henhold til bestemmelsene i bilag II"

Bilag II gjelder den karakterisering som skal utføres i henhold til art. 5 i hvert enkelt nedbørfeltdistrikt. En kunstig eller sterkt modifisert vannforekomst skal karakteriseres som den naturlige overflatevannforekomst det er nærmest å sammenligne den med.

Art. 4 nr. 3 angir videre de overflatevannforekomster som kan defineres som kunstige eller sterkt modifiserte. Artikkelen lyder:

"Medlemsstatene kan definere en overflatevannforekomst som kunstig eller sterkt modifisert når:

- a) de endringene av områdets hydromorfologiske karakteristikk, som er nødvendige for å oppnå god økologisk status, vil ha betydelig negativ innvirkning på:
 - i) miljøet generelt,
 - ii) sjøfart, inkludert havnefasiliteter, eller rekreasjon,
 - iii) aktiviteter som er årsaken til at vannet er lagret, som drikkevannsforsyning, vannkraft eller vanningsanlegg,
 - iv) vannregulering, flomvern, drenering, eller
 - v) andre like viktige bæredyktige menneskelige utviklingsaktiviteter.
 - b) fordelene som det kunstige eller sterkt modifiserte vannet gir, ikke med rimelighet kan oppnås på andre mer miljøvennlige måter, på grunn av tekniske muligheter eller uforholdsmessige kostnader.
- En slik definering og begrunnelsen for den, skal spesifiseres i forvaltningsplanen for nedbørfeltdistriktet som kreves etter art 13, og skal revideres hvert sjette år."

Artikkelens ordlyd gir ikke anvisning på om vilkårene i litra a) og b) er kumulative eller alternative. Det kan imidlertid antas at siden vilkårene i litra a) er så omfattende og refererer seg til vannet som sådan, er vilkåret i litra b) kumulativt (tilleggsvilkår). Dette innebærer i såfall at både vilkårene i litra a) og b) må være oppfylt før en overflatevannforekomst kan defineres som kunstig eller sterkt modifisert. Da litra a) er så omfattende, vil det være svært få påvirkete overflatevannforekomster som ikke vil kunne falle inn under denne. Det vil derfor være den vurdering som skal foretas etter litra b) som er avgjørende for hvorvidt en overflatevannforekomst kan defineres som kunstig eller sterkt modifisert.

Vurderingstemaet etter denne bestemmelsen blir da om den (potensielt) kunstige eller sterkt modifiserte overflatevannforekomsten innebærer en fordel som ikke med rimelighet kan oppnås på en mer miljøvennlig måte, fordi

1. det ikke er teknisk mulig, eller
2. det er uforholdsmessig kostnadskrevende

En nærmere avklaring på hvilke, og hvor stor del av, overflatevannforekomster som vil kunne defineres som kunstig eller sterkt modifisert, ventes å foreligge når arbeidsgruppen i EU vedrørende dette temaet har avsluttet sitt arbeid.

Art. 4.4: Utvidelse av frister

Fristene under 4.1 kan utvides under forutsetning av at vanntilstanden ikke forringes, og dersom det er teknisk umulig eller økonomisk uforvarlig å overholde fristen eller naturforholdene gjør dette vanskelig. Dette skal begrunnes i forvaltningsplanene og begrenses til maksimum to planperioder, dersom ikke naturforholdene gjør dette umulig.

Art. 4.5: Unntak fra miljømålene i art. 4.1

Denne artikkelen gir mulighet til å stille mindre strenge krav enn de som kreves i art. 4.1. Dette gjelder når vannforekomsten er så påvirket av menneskelig virksomhet (jf. art. 5.1) eller når dens naturlige tilstand er slik at det er umulig eller uforholdsmessig dyrt å nå målene. En rekke forutsetninger må i tilfellet være oppfylt, bl.a. skal begrunnelse for evt. unntak komme fram i forvaltningsplanene.

Det må utredes nærmere hvilke typer vannforekomster unntaksmuligheten skal gjelde for. Eksempler kan omfatte sterkt regulerte vassdrag, sterkt eutrofierte (jf. definisjon 9) vassdrag eller innsjøer, kystvann med havbruk, fiskeri (tråling) og taretråling. En må vurdere om man etter denne artikkelen har anledning til å unnta for eksempel tidligere kraftverksreguleringer, der inndekningen av samme kraftmengde ikke kan oppnås ved miljømessig vesentlig bedre løsninger (forholdet til ny vannkraft, gasskraft, import). Bruk av denne unntaksmuligheten vil svekke miljømålene i artikkelens tidligere ledd. Unntakene i 4.5 er begrunnet på lignende måte som artikkel 4.3b om sterkt modifiserte vannforekomster, og det kan synes lett å gå fra 4.3.b til det totale unntaket i 4.5.

Unntak skal begrunnes. Dette vil kreve gjennomføring av en samfunnsøkonomisk analyse basert på en omforenet metodikk.

Her blir det også aktuelt å følge arbeidet i EU-gruppen om sterkt modifiserte vannforekomster.

Art. 4.6: Midlertidig forringelse av vanntilstand

Det regnes ikke som brudd på direktivet dersom det på grunn av uforutsette eller eksepsjonelle naturlige årsaker eller force majeure oppstår midlertidig forringelse av vanntilstand. Det stilles en del betingelser knyttet til dette, bl.a. skal man beskytte vannmiljøet mot "normale" flom- og tørkeepisoder.

Art. 4.7:

Artikkelen beskriver under hvilke forutsetninger manglende måloppnåelse likevel ikke er brudd på direktivet:

- det er ikke brudd på direktivet når årsaken ligger i nye endringer i de fysiske forholdene i en forekomst av overflatevann eller endringer i grunnvannsnivå
- det er ikke brudd på direktivet når årsaken ligger i nye bærekraftige utviklingsaktiviteter

og følgende forutsetninger er oppfylt:

- alle praktiske skritt er tatt for å avbøte de negative effektene på vannforekomsten
- årsaken til endringene er klart beskrevet og forklart i forvaltningsplanen
- årsakene til endringene er av overordnet samfunnsmessig interesse og/eller fordelene for miljøet eller samfunnet av å overholde miljømålene er mindre enn fordelene for helse, sikkerhet eller bærekraftig utvikling av å foreta endringene

- fordelene med endringene kan ikke – på grunn av teknologiske begrensninger eller uforholdsmessige kostnader – oppnås på andre måter som er betydelig bedre for miljøet

Art. 4.8:

Bruken av artiklene 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 og 4.7 må ikke varig ekskludere eller gå på akkord med måloppnåelsen i andre vannforekomster innenfor samme nedbørfeltdistrikt. Bruken av nevnte artikler må være i tråd med gjennomføring av annen fellesskapslovgivning på miljø.

Art. 4.9:

En må sikre at innføring av disse nye bestemmelser, inkludert artiklene 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 og 4.7, garanterer minst det samme beskyttelsesnivå som eksisterende fellesskapslovgivning.

Art. 5: Nedbørfeltdistriktets karakteristika

Det skal for hvert nedbørfeltdistrikt utarbeides en analyse av dets karakteristika, utarbeides en oversikt over miljøkonsekvensene av menneskelig påvirkning i nedbørfeltdistriktet samt lages en økonomisk analyse av vannbruken i nedbørfeltdistriktet. Analysene skal gjennomføres i følge tekniske spesifikasjoner i vedlegg II og III. Resultatene vil bli brukt til å sette miljømål for den enkelte vannforekomst, til målretting av overvåkingen og som grunnlag for handlingsprogrammer. Karakteriseringen skal framstilles på kart (GIS).

Dette skal være på plass fire år etter ikrafttredelse (des. 2004), og om nødvendig oppdateres senest 13 år etter ikrafttredelse og deretter hvert 6. år.

I vedlegg II er det angitt nokså detaljert hvordan en karakterisering av nedbørfeltdistriktene skal gjennomføres:

- Vannforekomstene skal identifiseres og stedfestes.
- Vannforekomstene skal kategoriseres i elver, innsjøer, brakkvann og kystvann eller som kunstig eller sterkt modifisert vannforekomst (kategorisering).
- Innen hver kategori skal vannforekomstene deles inn i typer på grunnlag av geografiske, hydrologiske, fysiske og kjemiske egenskaper (typifisering).
- Referanse- (natur-)tilstand skal fastsettes for hver type innen hver av kategoriene.
- Opplysninger om type og omfang av menneskelig påvirkning skal innhentes, og følsomhet overfor de ulike påvirkningsfaktorene skal vurderes.
- All tilgjengelig informasjon skal brukes for å vurdere sannsynligheten for at vannforekomstene i nedbørfeltdistriktet ikke oppfyller miljømålene i art. 4 (minst god økologisk og kjemisk vanntilstand).
- Vannforekomster som står i fare for ikke å oppfylle miljømålene skal vurderes ytterligere gjennom bruk av tilgjengelige data og overvåking.

Vedlegg II har også retningslinjer for hvordan en karakterisering av grunnvann skal gjennomføres. Den første karakteriseringen (innen utgangen av 2004) omfatter kartlegging av grunnvannets anvendelse og sannsynligheten for at det ikke fyller målene (jf. art 4). Grunnvannsforekomstene kan samles i grupper og minstekravet til kartleggingen er:

- Forekomstenes beliggenhet og grenser.
- Belastningene som forekomsten(e) er /vil bli utsatt for, herunder diffuse forurensningskilder, punktforurensningskilder, grunnvannsuttak, kunstig infiltrasjon.
- Egenskapene for de overliggende lag (umettet sone) der det nydannes grunnvann eller finner sted naturlig infiltrasjon av overflatevann.
- Grunnvannsforekomster hvor overflatevannøkosystem eller terrestriske økosystem er direkte avhengig av grunnvannet.

Grunnvannsforekomster som står i fare for ikke å oppfylle miljømålene, skal underlegges videre karakterisering.

Vedlegg III sier hvordan en økonomisk analyse av vannbruken innen nedbørfeltdistriktet skal gjennomføres. Vedlegget omfatter to hovedpunkter:

- Kostnadseffektive tiltak for å nå miljømålene skal identifiseres.
- Status for kostnadsdekning for vanntjenester skal innhentes.

Faglige/praktiske forhold når det gjelder implementering

Dette er i første rekke en metodejobb, samt en jobb med å samle inn data. Det vil være behov for en omfattende gjennomgang for å identifisere mangler og flaskehalser i den nåværende norske overvåkings-, klassifiserings- og rapporteringsinnsatsen med tanke på å oppfylle minimumskravene som er definert i rammedirektivet. Særlig i kystsoner og i overgangsvann må en forvente behov for ny utredning, overvåking og sannsynligvis også forskning.

Rammedirektivet åpner for en vurdering av detaljeringsgrad, avhengig av kostnader forbundet med innsamling av data og tilstanden. Dette gjelder bl.a. avgrensning av vannforekomsten, som vil måtte innebære en vurdering av hvor langt ned i størrelse en skal gå mht. karakterisering. Norge har i tillegg til svært mange store også svært mange små vannforekomster, og karakteriseringen vil sannsynligvis innebære uforholdsmessig stor ressursinnsats dersom alle forekomster skal med. Innsjøer kan enkelt avgrenses i enkeltlokaliteter. Dette er ikke like åpenbart for de andre kategoriene, men også når det gjelder elver og overgangsvann er det snakk om et stort antall enkeltlokaliteter som skal karakteriseres. For innsjøer har Sverige vurdert en nedre grense på mellom 1 og 5 ha. Holder vi oss til dette, har vi avgrenset oss til det vi i Norge kaller innsjøer og vann mens tjern og mindre lokaliteter ikke obligatorisk vil bli karakterisert. I tillegg til størrelse bør en også vurdere beliggenhet og bruk. Eksempelvis vil små vannforekomster som ligger nært befolkningskonsentrasjoner eller inne i byer, kunne være viktige, ikke minst på grunn av deres betydning i rekreasjonssammenheng.

Innhenting, kvalitetskontroll og systematisering av eksisterende data komplettert med ny informasjon vil ligge til grunn for karakteriseringen av grunnvannsforekomster.

Ambisjonsnivået må relateres til kravene i direktivet, til resultatene fra EUs arbeidsgruppe på grunnvann, samt vurderingen av nasjonale behov for grunnvannsforvaltning.

Art. 6: Register over beskyttede områder

Det skal i tråd med denne artikkelen opprettes et eller flere register over alle områder innen hvert nedbørfeltdistrikt som krever særlig beskyttelse. Registeret skal omfatte alle utpekte drikkevannsforekomster (jf. art. 7.1), og alle beskyttede områder ihht. vedlegg IV.

Registeret(ene) skal være ferdig utarbeidet innen utgangen av 2004, og senere holdes oppdatert. En sammenfatning av registeret skal inn i nedbørfeltdistriktets forvaltningsplan, og skal inkludere kart med beskrivelse og i henhold til hvilken lovhjemmel forekomsten er beskyttet.

For Norges vedkommende vil artikkelen omfatte kun områder der Norge har implementert angjeldende EU-direktiv:

1. Utsatte/sårbare områder under nitrat- og avløpsdirektivet (vedlegg IV, punkt iv)
2. Drikkevannskilder (vedlegg IV, punkt i)

I kap. 4 drøftes det hvorvidt Norge bør inkludere områder som er beskyttet i nasjonal lovgivning.

Art. 7: Drikkevannskilder

Det kreves at alle drikkevannskilder som forsyner mer enn 50 personer eller som leverer mer enn 10 m³ om dagen, samt vannkilder som er tenkt anvendt til drikkevannsformål, skal pekes ut. Videre skal vannkilder som leverer mer enn 100 m³ pr. dag overvåkes.

Vannkildene skal overholde de generelle krav til miljøkvalitet. Videre skal medlemsstaten sørge for at vannet som leveres forbrukerne tilfredsstiller direktiv 98/83/EC. Rammedirektivet krever at medlemsstaten sørger for nødvendig beskyttelse av kildene, for på den måten å holde behovet for vannbehandling nede. Det kan opprettes beskyttelsessoner som hjelp i dette arbeidet.

Art. 8: Overvåking av overflatevannets- og grunnvannets tilstand og overvåking av beskyttede områder

Art. 8.1: Program for overvåking

Artikkelen forplikter landene til å opprette program for overvåking av vannstatus. Programmene skal være operative innen desember 2006, og gjennomføres i tråd med vedlegg V, og med tekniske spesifikasjoner i art. 21.

Overvåkingsprogrammene skal omfatte:

- Overflatevann. Overvåking av økologisk og kjemisk tilstand/potensiale, samt fysiske parametere der dette er relevant for økologisk og kjemisk tilstand.
- Grunnvann. Overvåking av kjemisk og kvantitativ tilstand.
- Beskyttede områder. Overvåking i beskyttede områder må i tillegg til krav jfr. punkt 2 suppleres med de spesifikasjoner som er gitt i den fellesskapslovgivning som områdene er beskyttet/opprettet etter.

Omfanget av overvåkingsprogrammene er ikke eksakt angitt i rammedirektivet, men vil i stor grad avhenge av hva som er nødvendig for det enkelte land for å kunne dokumentere vanntilstand. Omfanget vil hovedsakelig være avhengig av type overvåking (kontroll-, operasjonell eller undersøkende) (jf vedlegg V), av klassifikasjonssystem/ parametre, og antall overvåkingsstasjoner. Rammer og valg som blir gjort i arbeidet med art. 4 Miljømål (inkl. klassifikasjonssystem) og den faktiske vanntilstanden til vannforekomstene blir derfor helt avgjørende for omfanget av overvåkingsprogrammet. Overvåking av forekomsten skal være intensiv kun om forekomsten har "moderat", "lav" eller "dårlig" tilstand.

Rammedirektivet gir retningslinjer for hvordan måle vanntilstand og frekvensen på overvåkingsaktivitetene.

A Overflatevann

Ansvar

Det er naturlig at kontrollovervåking utføres i regi av miljø- og vassdragsforvaltningen. En utredning er gjennomført for samordning av dagens ferskvannsovervåking i regi av DN, SFT, NVE, FMVA, ENFO, NIVA, UiO og NINA, ("Nasjonalt nettverk av elver og innsjøer"). Utredningen er tråd med intensjonene i rammedirektivet men forslaget må utvikles ytterligere for å tilfredsstille kravene i rammedirektivet. For kunstige eller sterkt modifisert

overflatevann med maksimalt og godt økologisk potensiale må sektoransvar for overvåking vurderes.

Operasjonell overvåking skal gjennomføres der utslipp av prioriterte stoffer, fysiske inngrep og diffuse kilder gir moderat, lav eller dårlig vanntilstand, samt der økologisk potensiale er moderat (dvs. ikke godt eller høyt). For operasjonell overvåking er det naturlig at sektorene som er ansvarlig for påvirkningen får hovedansvaret for overvåkingen. For å definere behovene for operasjonell overvåking er det nødvendig med utstrakt samarbeid mellom sektorer og miljø- og vassdragsforvaltningen.

For undersøkende overvåking vil ansvarsforholdet avhenge av årsakene til hvorfor den settes i gang.

Prioritering av oppgaver

Overvåkingsinnsatsen i Norge i dag er spredt, og mangler en helhetlig tilnærming slik som rammedirektivet krever. Mye av dagens overvåking har preg av hydrologisk og kjemisk overvåking. Det utføres også biologisk overvåking, men denne har langt mindre dekning og må oppgraderes vesentlig for å fylle kravene i rammedirektivet. Det er imidlertid viktig å opprettholde dagens kyst- og ferskvannsovervåking inntil nytt omforenet overvåkingssystem er på plass.

Den initielle vurdering av vanntilstand i vannforekomsten er bestemmende for hvilken type overvåking som skal gjennomføres, og vil danne grunnlag for å identifisere supplering av dagens overvåking og peke på evt. overflødig overvåking.

- Klassifikasjonssystemet og interkalibreringsprosessen som angir hvordan vanntilstand skal måles i de enkelte vannområdene, skal være på plass 4,5 år etter rammedirektivets ikrafttreden (juni 2005). Arbeidet med artikkel 4 og 5 må derfor prioriteres de første årene før overvåkingsprogrammene detaljplanlegges. Utvikling av et endelig overvåkingsprogram er helt avhengig av dette klassifikasjonssystemet og den initielle vurdering av vanntilstand i vannforekomsten.

B Grunnvann

Overvåkning av grunnvann vil både omfatte parametre med hensyn på det kvantitative og det kvalitative og vil i stor grad kunne samlokaliseres. Det forutsettes i vedlegg V at det opprettes tilstrekkelig mange målestasjoner til at man kan danne seg inntrykk av den kvantitative tilstand og til å avsløre langsiktige, menneskeskapte tendenser til økt forurensningsnivå.

Mange eksisterende vannverk overvåker vannkvalitetsparametre i råvannet og/eller rentvannet jfr. drikkevannsforskriften og er jfr. samme forskrift pålagt å rapportere denne informasjonen. Disse grunnvannsuttakene har i dag god eller bedre tilstand mhp. økologi, kjemi og vannballanse, slik at omfattende operasjonell overvåking ut over det drikkevannsforskriften fastsetter ikke er påkrevet. I tillegg til dette kommer videreføring og utvidelse av eksisterende overvåkningsnett for grunnvann og markvann. Informasjon fra grunnvannsverk og øvrig overvåkningsnett må kunne utnyttes på en rasjonell måte, for eksempel ved at databasene kan kjøres mot hverandre.

Karakteriseringen som vil måtte foreligge vil gi detaljene for overvåkningsnettverkene og i hvilken grad det vil være nødvendig med ytterligere kontrollovervåking og operasjonell overvåking for grunnvannsforekomster som ikke tilfredsstiller kravene i direktivet.

For nødvendig utfyllende datagrunnlag med hensyn på referansedata forutsettes det en utvidelse av den eksisterende nasjonale grunnvannsovervåkingen (LGN/Markvannsnett) med målestasjoner for kontinuerlig overvåking av vannkvalitetsparametre. Eksisterende stasjoner og organisering av overvåkingen kan i stor grad benyttes. Nye stasjoner opprettes for å skaffe til veie utfyllende referansedata.

Observasjonspunktene bør relateres til opptreden av eventuelle – identifiserte – forurensningskilder knyttet til forekomsten. Store forekomster med flere forurensningskilder (stor forurensningsbelastning) bør derfor ha et observasjonspunkt.

Art. 8.2: Frister for - og krav til etablering av overvåkingsprogram..

Artikkelen spesifiserer at overvåkingsprogrammene skal være operasjonelle senest 22. des. 2006 (seks år etter rammedirektivets ikrafttredelse), og at overvåkingen skal være i tråd med kravene i vedlegg V.

Art. 8.3: Tekniske spesifikasjoner og standardmetoder

Tekniske spesifikasjoner og standardmetoder for analyse og overvåking av vanntilstand skal fastsettes i tråd med prosedyrer i art. 21.

Som del av implementeringen skissert i artikkel 8.1. må det belyses om metoder referert til i rammedirektivet (for eksempel ISO, EN, EN, ISO) er i overensstemmelse med norsk praksis og utviklingen på området.

Innen OSPAR eksisterer det retningslinjer (guidelines). For tiden revideres og utarbeides nye såkalte JAMP/Joint Assessment and Monitoring Programme. De fleste retningslinjene går på innsamling av materiale og henviser til relevante analysestandards (NS, CEN og ISO). Fra ICES kommer det råd mht revisjoner av guidelines og kvalitetsikrede data gjennom OSPAR rapporteres til ICES. Samarbeidet mellom OSPARs utvikling av nytt overvåkingskonsept/program for marine områder og kravene til overvåking innen vannrammedirektivet må samkjøres

Art. 9: Kostnadsdekning for vannytelser

Art. 9.1:

Artikkelen omfatter krav om at det skal innføres tilstrekkelige insentiver for å sikre effektiv bruk av vann som bidrar til oppfyllelse av vanndirektivets miljømål. Her skal en ta hensyn til prinsipp om kostnadsdekning for vannytelser, iberegnet miljø- og ressurskostnader (jf. økonomisk analyse utarbeidet i hht Vedlegg III). De ulike sektorer – vannbrukere - skal bidra til kostnadsdekningen hvor det bl.a. legges vekt på prinsippet om at forurenser skal betale. Systemet skal minst dekke sektorene husholdning, landbruk og industri innen 2010, men artikkel 9.4 gir vide unntaksmuligheter.

Rammedirektivet er relativt åpent mht. hvordan prinsippet om kostnadsdekning for vannytelser skal gjennomføres. Detaljerte krav er her avhengig av politisk vilje og ambisjon i EU og det enkelte land. Jf. også unntaksmulighetene i art. 9.4. Dersom man skal gjennomføre prinsippet fullt ut, vil det bety et omfattende analysearbeid (jf art. 5).

I dag fordeles vann- og avløpsgebyrer på brukerne slik at de i størst mulig utstrekning gir uttrykk for hva det koster kommunen å betjene den enkelte eiendom med vann og avløp. Dagens praksis innen landbruket er at den enkelte bedrift (bruk) dekker de bedriftsøkonomiske omkostninger ved uttak og forsyning av vann. Dette gjelder for alle typer vannforsyning.

Miljøkostnader fanges i dag indirekte opp gjennom eksempelvis kostnader knyttet til rensing. For øvrig tar norsk lovgivning og norsk praksis i dag sikte på å beskytte miljøet først og fremst gjennom juridiske virkemidler.

En arbeidsgruppe i EU arbeider med en veileder på dette området, som forventes ferdigstilt i løpet av 2002.

Art. 9.2:

De praktiske tiltak for å oppfylle forannevnte skal rapporteres i forvaltningsplanene.

Art 9.3:

Artikkelen skal ikke være til hinder for finansiering av forebyggende eller utbedrende tiltak for å nå direktivets mål.

Art 9.4:

Det kan innrømmes unntak fra punktet om sektors kostnadsdekning for en gitt aktivitets bruk av vann dersom etablert praksis ikke er i strid med rammedirektivets målsetting.

Art. 10: Den kombinerte fremgangsmåte ved punktkilder og diffuse kilder

Landene skal sikre at alle utslipp som artikkelen omfatter, og som er gitt i artikkelens punkt 2, begrenses gjennom anvendelse av den kombinerte framgangsmåten¹.

Punkt 2 i artikkelen sier at utslippsbegrensning eller tillatte utslippsnivåer som er gitt i andre direktiver eller felleskapslovgivning² (rettsakter), skal innføres/gjennomføres senest innen 2012. Hvis annen frist er gitt i den aktuelle rettsakt, skal denne fristen overholdes. Begrensningen skal baseres på beste tilgjengelige teknologi (BAT), grenseverdier eller beste miljøpraksis (BEP), avhengig av hvilken metode som benyttes i den aktuelle rettsakt.

¹ Begrepet *den kombinerte framgangsmåte* refererer til at tilførsler av forurensende stoffer til vann fra punkt og diffuse kilder skal begrenses gjennom en kombinasjon av *i første omgang* utslippsregulering (grenseverdier for utslipp, prosesskontroll etc.). *Dernest* hvis dette ikke er tilstrekkelig for å oppfylle gjeldende vannkvalitetsmål, skal ytterligere begrensninger sikres gjennom skjerpede krav til utslipp. Slike skjerpede krav kan også gå ut over BAT.

²Kravet omfatter følgende direktiver listet i artikkelen og i vedlegg IX:

- Rådskdirektiv 96/61/EF (IPPC-direktivet)
- Rådskdirektiv 91/271/EØF (Avløpsdirektivet)
- Rådskdirektiv 91/676/EØF (Nitratdirektivet)
- Grenseverdier og kvalitetsmål fastsatt i datterdirektiver til Rådskdirektiv 76/464/EØF (on pollution caused by certain dangerous substances discharged into the aquatic environment of the Community). Disse omfatter:
 - Rådskdirektiv 82/176/EØF (limit values and quality objectives for mercury discharges by the chlor-alkali electrolysis industry)
 - Rådskdirektiv 83/513/EØF (limit values and quality objectives for cadmium discharges)
 - Rådskdirektiv 84/156/EØF (limit values and quality objectives for mercury discharges by sectors other than the chlor-alkali electrolysis industry)
 - Rådskdirektiv 84/491/EØF (limit values and quality objectives for discharges of hexachlorocyclohexane)
 - Rådskdirektiv 86/280/EØF (limit values and quality objectives for discharges of certain dangerous substances included in List I of the Annex to Directive 76/464/EEC)
- Eventuelle nye direktiver som fastsettes etter artikkel 16
- Øvrige relevante rettsakter

I tilfeller hvor kvalitetsmål eller -standarder gitt i rammedirektivet, i direktiver listet i vedlegg IX eller i annen fellesskapslovgivning krever strengere praksis enn det som følger av punkt 2, skal strengere utslippsbegrensning etableres, jf. fotnote til den kombinerte framgangsmåten.

Art. 11: Handlingsprogram

Art. 11.1: Generelt

Hvert medlemsland skal lage et handlingsprogram for hvert nedbørfeltdistrikt. Programmet skal ta utgangspunkt i de analyser og karakteristika som er gjort for alle vannforekomster i henhold til kravene i artikkel 5 (karakterisering), og spesifisert i vedlegg II og III, og med henblikk på å nå målet for vannstatus, slik dette framgår av artikkel 4 og vedlegg V. Handlingsprogrammene kan henvise til tiltak som har hjemmel i nasjonal lovgivning og som gjelder hele landet. Hvis det er hensiktsmessig, kan et medlemsland gjøre gjeldende samme handlingsprogram for alle nedbørfeltdistrikter og/eller de deler av grenseoverskridende vassdrag som ligger på eget territorium. Handlingsprogrammet skal inngå som en del av de forvaltningsplanene som skal utarbeides for hvert nedbørfeltdistrikt, jf. art.13 og vedlegg VII A pkt. 7.

Art. 11.2: Innholdet i handlingsprogrammene

Handlingsprogrammene skal inneholde grunnleggende tiltak, som er beskrevet i art. 11.3 og er minimumskrav, samt av eventuelt supplerende tiltak, beskrevet i art. 11.4, hvis det er nødvendig for å nå miljømålene.

Art. 11.3: Minimumskrav

Handlingsprogrammene skal inneholde grunnleggende tiltak som skal bevirke at rammedirektivets mål blir oppfylt. Artikkelen henviser derfor til andre artikler der mål blir beskrevet. Handlingsprogrammene skal være en sammenstilling og beskrivelse av alle typer av tiltak, og skal synliggjøre hva en vil foreta seg for å nå målene, og eventuelt begrunne hvorfor en ikke setter inn tiltak. Utgangspunktet er at alle identifiserte belastninger på vannforekomstene skal følges av et sett virkemidler som trekker i retning av bedret vannstatus, og at disse virkemidler over tid blir vurdert i forhold til utvikling av vannstatus i vannforekomstene. Tiltak er i denne forbindelse et mye videre begrep enn for eksempel fysisk kontroll av en forurensningskilde, men inkluderer også forhåndstillatelser, kontroll, revisjoner, økonomiske virkemidler, registrering av belastninger, ulykkesvarsling etc. Det er angitt et sett minimumskrav til hvilke tiltak eller typer av tiltak medlemsstatene skal ha med i sitt handlingsprogram eller ha vurdert i forhold til de belastninger som er identifisert:

- Ivareta tidligere vedtatt lovgivning for å beskytte vann i fellesskapet, inkludert gjeldende direktiver. Disse direktiver er listet i artikkel 10 og i vedlegg VI. Her inngår "Badevannsdirektivet", "Habitatsdirektivet" og "Fugledirektivet" som ikke omfattes av EØS-avtalen. Disse direktivene går derfor ikke inn som minimumskrav til Norge i landets implementering av vanndirektivet.
- Fremme økonomiske virkemidler som sikrer prinsippet om kostnadsdekning for bruk av en vannressurs der kostnadene inkluderer miljøkostnaden og bevirker at forurenseren betaler for den nødvendige bedring i økologisk status (artikkel 9).
- Virke i retning av bedret økologisk status i vannforekomstene (art. 4).
- Sikre at drikkevannsforekomster ($>10\text{m}^3/\text{døgn}$ eller til >50 personer) blir beskyttet og at behovet for rensing stadig reduseres (art.7).
- Registrere betydelige uttak og/eller magasinering av vann og grunnvann og kontrollere dette i forhold til konsesjonsbetingelser.

- Registrere og kontrollere kunstig infiltrasjon av grunnvannsmagasiner med sikte på at dette ikke bryter med de aktuelle miljømål for infiltrasjonskilden eller grunnvannsforekomsten.
- Kontroll og krav til forurensende punktkilder og diffuse kilder som ivaretar den kombinerte framgangsmåte beskrevet i art. 10 (kombinasjon av beste teknologi, beste miljøpraksis eller fastsatte utslippsgrenser som er fastsatt i EU-lovgivning) innen 12 år.
- Kontroll og krav til at de hydromorfologiske forhold oppfyller kravene til god økologisk status/potensiale (art. 5, vedlegg II), for eksempel ved forhåndstillatelser med bindende regler (*for eksempel vannkraftkonsesjoner*).
- Forbud mot direkte utslipp av forurensende stoffer til grunnvann. Unntak for påvirkning av grunnvannet kan gjøres i forhold til visse aktiviteter hvis disse ikke hindrer oppfyllelse av miljømålene som er satt i henhold til art. 4.:
 - reinjeksjon av vann brukt til geotermisk formål
 - injeksjon av vann med stoffer som stammer fra drift eller undersøkelser av gruver,
 - reinjeksjon av grunnvann fra gruver, steinbrudd eller anleggsarbeid
 - reinjeksjon av naturgas i geologiske lag som er uegnet til annen bruk, eller der reinjeksjon ikke har betydning for grunnvannskvaliteten
 - bygge- og anleggsarbeid på eller i grunnen der det er fastsatt nasjonale, bindende regler for slik virksomhet
 - utslipp av små mengder stoffer til vitenskapelige formål for å undersøke, karakterisere, restaurere eller beskytte vannforekomster, og i en mengde som er strengt begrenset til dette formål.
- Eliminering av forurensning med prioriterte farlige forbindelser og progressiv reduksjon av andre vedtatt uheldige stoffer (art. 16) som ellers ville forhindre at målene i art. 4 blir nådd.
- Forhindre forurensning som følge av ulykker eller naturlige hendelser, som flom og oversvømmelser, herunder systemer for å varsle og oppdage slike ulykker. I tilfelle hendelser som ikke med rimelighet kan forutses, skal likevel tiltak være gjennomført for å senke risikoen for forurensning av vannøkosystemene som kan berøres.

Art. 11.4: Frivillige eller supplerende tiltak

Medlemslandene kan utover de minimumskrav som er nevnt over inkludere en rekke supplerende tiltak i handlingsprogrammene for hvert nedbørfeltdistrikt for å nå målene i art. 4. Denne artikkelen legger vekt på at et vidt spekter av tiltak skal være vurdert i forhold til å nå miljømålene i art. 4, eller strengere miljømål. Vedlegg VI lister opp en rekke mulige supplerende tiltak, uten å begrense tiltakene til de som er nevnt. Artikkel 11.4 kan oppfattes som en momentliste for å ivareta en bred vurdering av tiltak.

Art. 11.5: Tiltak der miljømålene i art. 4 ikke kan ventes oppnådd

Medlemslandene skal når data viser at målene i art. 4 ikke vil bli oppnådd sørge for at:

- årsakene undersøkes
- tillatelser, konsesjoner og pålegg undersøkes og hvis nødvendig revideres
- ytterligere tiltak iverksettes, om nødvendig med strengere miljøkvalitetskrav enn først fastsatt, ifølge prosedyren som er beskrevet i vedlegg V.

Hvis det er ukontrollerbare forhold som gjør at miljømålene ikke oppfylles, force majeure, for eksempel flom, kan medlemslandene begrunne at ytterligere tiltak ikke er gjennomførlige (jfr. art. 4.6). Det samme gjelder i henhold til art. 4.5, der sterkt berørte vannforekomster hvor utnyttelsen har stor sosioøkonomisk betydning, kan unntas fra de strengeste miljøkrav. Slike unntak skal begrunnes og rapporteres.

Art. 11.6: Samlet miljøbelastning

Tiltak i henhold til art. 11.3 må ikke under noen omstendighet føre til øket forurensning av kystfarvann eller overflatevann. Dette gjelder ikke hvis bortfall av tiltaket gir en samlet øket forurensning av miljøet.

Art. 11.7 og 11.8: Tidsfrister

Innen ni år etter at rammedirektivet har trådt i kraft skalhandlingsprogrammene være utformet, og iverksatt innen tolv år. Revisjon skal foretas etter tre år og deretter hvert sjette år.

Art. 12: Problemer som ikke kan løses på medlemsstatsnivå

Hvis et EU-land støter på et problem som har innvirkning på forvaltningen av deres vann, men som landet selv ikke kan løse, skal Kommisjonen og berørte EU-land underrettes, eventuelt med anbefaling til løsning. (jf. art. 3.4) Kommisjonen skal svare på slik underretning eller anbefalt løsning innen seks måneder.

Art. 13: Forvaltningsplaner

Art. 13.1: Forvaltningsplan innenfor landegrensen

Det skal utarbeides en forvaltningsplan for hvert nedbørfeltdistrikt som i sin helhet ligger innenfor landegrensene.

Art. 13.2: Nedbørfeltdistrikt felles for flere EU-land

For grenseoverskridende nedbørfeltdistrikt som deles med andre EU-land skal det arbeides for å få utarbeidet en felles forvaltningsplan. Dersom det ikke lages en felles plan skal det minst lages en forvaltningsplan for de deler av nedbørfeltdistriktet som ligger innenfor den enkelte medlemsstats grenser.

Art. 13.3: Internasjonale nedbørfeltdistrikt

For grenseoverskridende nedbørfeltdistrikt som strekker seg ut over unionens grenser skal medlemsstatene bestrebe å produsere en forvaltningsplan for hele nedbørfeltdistriktet. Om dette ikke er mulig skal forvaltningsplanen minst omfatte den delen av nedbørfeltdistriktet som ligger innenfor landets grenser.

Art. 13.4: Forvaltningsplan for vannområdet

Forvaltningsplanene skal inkludere informasjonen beskrevet i vedlegg VII.

Art. 13.5: Mer detaljerte planer

Forvaltningsplanene kan suppleres med mer detaljerte program og planer for nedbørfelt, sektorer, tema eller vanntype mht. spesielle forhold ved vannforvaltningen. Implementering av disse tiltakene fritar ikke medlemslandene fra noen av forpliktelsene ihht. rammedirektivet.

Art. 13.6: Offentliggjøring av forvaltningsplanen

Forvaltningsplanene skal publiseres senest 9 år etter at rammedirektivet har trådt i kraft.

Art. 13.7: Revisjon av forvaltningsplanen

Forvaltningsplanene skal revideres og oppdateres senest 15 år etter at rammedirektivet har trådt i kraft, og hvert 6. år etter dette.

Art. 14: Offentlig informasjon og høring

Alle interesserte parter skal aktivt trekkes inn i gjennomføringen av rammedirektivet. For hvert nedbørfeltdistrikt skal følgende offentliggjøres på en slik måte at offentligheten herunder den vanlige forbruker, skal kunne fremsette bemerkninger:

- Framdriftsplan og arbeidsprogram for utarbeidelse av forvaltningsplanen samt redegjørelse for høringsprosessen minst tre år før planperioden starter
- En foreløpig oversikt over vesentlige vannforvaltningsmessige problemstillinger for distriktet minst to år før planperioden starter
- Utkast til plan minst ett år før planperioden starter

Høringsfristen er minimum seks måneder.

Art. 15: Rapportering

Kopi av utarbeidete forvaltningsplaner og ajourføringer av disse skal sendes Kommisjonen/ESA og ev. berørte medlemsland. I tillegg skal de analyser som kreves og er gjennomført i forbindelse med karakteriseringen (art. 5) og etablerte overvåkningsprogrammer (art. 8) rapporteres innen 3 måneder etter fullføring (innen henholdsvis 22. mars 2005 og 22. mars 2007). Tre år etter ferdigstilling av første forvaltningsplan (innen 20012) og etter hver senere ajourføring av planene (jf. artikkel 13), skal det rapporteres om gjennomføringen av planlagtehandlingsprogram.

Art. 16: Strategier mot vannforurensning

Parlamentet og Rådet forpliktes til å vedta tiltak mot vannforurensning fra kjemikalier som representerer en signifikant risiko for eller via vannmiljøet. Dette skal skje ved å kombinere krav til vannkvalitet og utslippsgrenser for prioriterte stoffer, og i enkelte tilfeller utfasing innen 20 år. Kommisjonen gis ansvaret for å utarbeide forslag til liste over stoffer som skal omfattes av vannkvalitetsstandarter og krav til utslippsbegrensninger, samt forslag til stoffer som skal omfattes av krav om utfasing. Artikkel 16 legger premissene for hvordan Kommisjonen skal gjennomføre arbeidet med disse forslagene, samt tidsfrister for de ulike trinn i prosessen. Forslag til kvalitetsstandarter og utslippsbegrensninger skal foreligge to år etter at rammedirektivet er trådt i kraft. For stoff som prioriteres særskilt, skal tilførselene stanses senest innen 20 år etter at stoffet er kommet på prioritetslisten.

Etter forslag fra Kommisjonen, har Europaparlamentet og Rådet nylig vedtatt en liste med 33 stoffer. Den komplette listen er gitt i vedlegg X, og fordeler seg på følgende "grupper":

1. *Prioriterte farlige stoffer*/Priority hazardous substances (PHS) – 11 stoffer
2. *Prioriterte stoffer under vurdering*/Priority substances under review (PSR), – 14 stoffer
3. *Prioriterte stoffer*/Priority substances (PS)- 8 stoffer

Stoffene i den første kategorien er omfattet av et mål om stans eller utfasing av utslipp som skal nås i løpet av 20 år ved en kombinasjon av produkt- og prosessiltak. Stoffene i den andre kategorien skal vurderes mht å bli tatt opp på listen over prioriterte farlige stoffer. For stoffene i den tredje kategorien skal utslippene reduseres kontinuerlig slik at fastsatte miljøkvalitets-standarter oppnås.

Vurderingene av stoffene i kategori 2 skal være gjennomført i løpet av 12 måneder fra listen er vedtatt. Prioritetslisten skal revideres senest 4 år etter at direktivet har trådt i kraft og deretter hvert 4. år.

Art. 17: Strategier til forebyggelse av og kontroll med forurensning av grunnvann

Europaparlamentet og Rådet skal vedta spesifikke tiltak for å forebygge og kontrollere forurensning av grunnvann. Slike tiltak skal ta sikte på å oppnå god kjemisk tilstand for

grunnvann i samsvar med artikkel 4 nr. 1 bokstav b), og skal vedtas av Kommissjonen på grunnlag av det framlagte forslaget senest to år etter at dette direktiv trår i kraft. Artikkelen omhandler også regler dersom det ikke er vedtatt kriterier på fellesskapsplan og/eller på nasjonalt plan.

Art. 18: Kommissjonsrapport

Artikkelen beskriver innholdet i en rapport fra Kommissjonen, basert på mottatte rapporter etter artikkel 15, kontakt med medlemslandene i forbindelse med gjennomføring av rammedirektivet og relevante bemerkninger fra Parlamentet og Rådet. Første slik rapport skal foreligge senest i 2012, og deretter hvert sjette år.

Art. 19: Planer vedrørende framtidige fellesskapstiltak

Kommissjonen skal en gang i året legge fram til orientering for komiteen etablert under artikkel 21 en veiledende plan over tiltak som har innvirkning på lovgivningen på vannområdet, og som den tenker foreslå i løpet av den nærmeste framtiden. Dette skal første gang skje senest 2 år etter rammedirektivets ikrafttredelse.

Kommissjonen skal revidere direktivet innen 2019 og foreslå ev. nødvendige endringer.

Art. 20: Tekniske tilpasninger av rammedirektivet

Gjennom prosedyren beskrevet under artikkel 21 kan vedlegg I, II og del 1.3.6 av vedlegg V endres med den vitenskapelige og tekniske utvikling. Dette skal tilpasses periodene for rullering av forvaltningsplanene. Kommissjonen kan tilsvarende fastsette veiledninger for implementering av vedlegg II og V. Tekniske formater/standards for overføring og bearbeiding av data kan i sammenheng med forannevnte også fastsettes.

Art. 21: Rammedirektivkomite

Kommissjonen skal bistås av en komite der det er nødvendig i forhold til innføring av forskrifter/lovarbeid under direktivet. Denne komiteen vedtar selv sin forretningsorden.

Art. 22: Oppheving og overgangsbestemmelser

Etter 7 år skal følgende oppheves:

Direktiv 75/440/EØF og 79/869/EØF som gjelder overflatevann for framstilling av drikkevann

Rådsvedtak 77/795/EØF som gjelder informasjon om kvalitet på overflatevann

Etter 13 år skal følgende oppheves

Rådsdirektiv 78/659/EØF om kvalitet på ferskvann som trenger beskyttelse mht fiskebestander

Rådsdirektiv 79/923/EØF om vannkvalitet for skalldyr

Rådsdirektiv 80/68/EØF om beskyttelse av grunnvann mot forurensning

Direktiv 76/464/EØF (unntatt art. 6) som oppheves på det tidspunkt Vanndirektivet implementeres. Her gjelder overgangsbestemmelser.

Art. 23: Sanksjoner

Det er krav om at medlemslandene skal fastsette sanksjoner (straff) dersom de nasjonale reglene som fastsettes i medhold av rammedirektivet, blir overtrådt. Sanksjonene skal være effektive, de skal stå i et rimelig forhold til overtredelsen og skal være avskrekkende.

De hjemmelslover og forskrifter som norske myndigheter må anvende for å oppfylle kravene i rammedirektivet, antas å ha de nødvendige straffebestemmelser.

Art. 24: Gjennomføring

Landene skal iverksette de nødvendige lover og administrative bestemmelser senest 3 år etter at rammedirektivet er trådd i kraft. Norge skal melde til ESA de viktigste nasjonale rettsregler som vedtas innen de områder rammedirektivet omfatter.

Art. 25: Ikrafttredelse

Rammedirektivet trådte i kraft for EU-landene 22. desember 2000, samme dag som det ble offentliggjort i Det Europeiske fellesskaps avis. Denne dato vil også bli gjeldende for Norge som ikrafttredelsesdato.

Vedlegg I: Ansvarlig myndighet

Ansvarlig myndighets navn og adresse skal oppgis til ESA. Dette gjelder for hvert enkelt nedbørfeltdistrikt, også for grensekryssende vassdrag. Nasjonalt ansvarlig myndighet skal også oppgis. Dette skal skje senest 22.06.2004.

Den ansvarlige myndighets juridiske status skal angis samt at det skal foretas en beskrivelse av myndighetens juridiske og administrative ansvar og dens rolle. Der hvor den ansvarlige myndighet fungerer som et kontrollorgan for andre, kreves det en liste over disse organer. Dette kan f.eks. være aktuelt der et nedbørfeltdistrikt omfatter areal i flere fylker og et fylke har et koordineringsansvar.

Inndelingen i nedbørfeltdistrikt med nøyaktig geografisk utstrekning angis samt navnene på de viktigste vassdrag innen hver distrikt.

Vedlegg II: Karakterisering av vann

Vedlegg II beskriver prosedyrene for avgrensning, kategorisering, og typifisering av vannforekomstene, samt etablering av referansetilstand og vurdering av menneskelig påvirkning. I forbindelse med implementeringen står vi overfor et omfattende arbeid for å løse de vitenskapelige, tekniske og praktiske problemene. Dersom prinsipper og generelle vitenskapelige definisjoner skal omsettes til funksjonelle hjelpemidler står vi foran et utfordrende samarbeid mellom forvaltning og forskning. Dette samarbeidet må skje på og mellom ulike fagfelter og noe må gjøres i et europeisk samarbeid mellom flere land, mens andre spørsmål løses mest rasjonelt innenfor det enkelte land.

I det følgende diskuteres en del faglige og praktiske forhold knyttet til de ulike prosedyrene.

Typifisering av typer vannforekomster

Innenfor hver kategori vannforekomst kan en velge mellom to alternative systemer for typifisering. Det skal enten baseres på økoregioner eller skal baseres på nærmere angitte

hydromorfologiske og fysiokjemiske faktorer. Inndelingen i økoregioner er lite egnet for Norge fordi den ikke tar hensyn til viktige naturgeografiske grenser som gjelder her. Vi må derfor bruke det som er kalt "system B" som baserer en typifisering på nærmere angitte hydromorfologiske og fysiokjemiske faktorer. System B vil trolig også bli brukt i de fleste andre land. I dette arbeidet er det viktig å samarbeide med andre land i regionen. I mange tilfeller vil det trolig være hensiktsmessig å ha en felles forståelse av de ulike typer, og vannforekomster av samme type vil trolig forekomme i flere land.

Dette arbeidet må starte opp med det første. Her vil det være nødvendig med et samarbeid mellom DN, NVE og SFT og de naturfaglige forskningsinstitusjonene i Norge. Som nevnt over, bør det også være et samarbeid mellom landene i regionen. Sverige og Finland er de mest aktuelle, men også Danmark (kyst) og Storbritannia /Skottland (kyst- og ferskvann?) kan være aktuelle samarbeidspartnere.

Fastsette referanseforhold for hver type vannforekomst (jf vedlegg V)

For hver kategori og type av vannforekomst skal det fastsettes referanseverdier for de biologiske kvalitetselementene som skal brukes for å fastlegge økologisk og kjemisk tilstand for de enkelte forekomstene (vedlegg V, 1.2). Referansetilstanden tilsvarer "høy" kjemisk eller økologisk tilstand, og skal fastsettes ved å bruke et nettverk av vannforekomster med høy økologisk tilstand innenfor de ulike typene.

Det faglige grunnlaget finnes til en viss grad i form av resultater fra tidligere overvåkingsprogrammer og andre forsknings- og kartleggingsarbeider. Som regel finnes det resultater for de separate organismegruppene og fysisk-kjemiske parametrene som er foreslått brukt, men de må syntetiseres slik at de sammen kan utgjøre grunnlaget for en klassifisering av den økologiske tilstand for de ulike akvatiske systemene.

For å kunne bedømme og overvåke biologiske referanseforhold skal hvert land opprette et nettverk av referansestasjoner for hver av de tre hovedtypene av overflatevann (vedlegg II.1.3.iv). Det må utredes nærmere om det nåværende nettverket av slik overvåking i Norge er tilstrekkelig for å fylle direktivets minimumskrav.

Miljøkonsekvenser av menneskelig påvirkning

Det skal gjøres en vurdering av type og omfang av menneskelig påvirkning i nedbørfeltdistriktet, med fokus på følgende: punktutslipp, diffuse utslipp, større vannuttak, større reguleringer eller overføringer, fysiske endringer av vannforekomsten samt arealbruksmønster. På bakgrunn av dette skal en vurdere risikoen for at vannforekomstene ikke vil tilfredsstille miljømålene i art. 4. Mye av denne informasjonen finnes i de ulike sektorer, men må samles og settes i system. Da vil man også få oversikt over det som måtte mangle. Arbeidet medfører behov for ressurser til systemutvikling og gjennomføring av arbeidet for å tilrettelegge materialet for de aktuelle nedbørfeltdistrikter.

Særskilt om grunnvann

Informasjon om grunnvannsforekomstene i Norge er i liten grad systematisert slik tilfellet er for overflatevann. Det foreligger pr i dag informasjon av betydning for karakteriseringen hos blant annet NVE, NGU, lokale næringsmiddeltilsyn, Folkehelse, institutter, universiteter og konsulenter. Dekningsgraden nasjonalt er imidlertid sterkt varierende.

Vedlegg III: Økonomisk analyse

Det skal ihht. artikkel 5 utføres en økonomisk analyse av vannbruken for hvert nedbørfeltdistrikt. Analysen skal ihht. vedlegg III inneholde tilstrekkelig detaljert informasjon til at det skal være mulig å gjøre beregninger i forbindelse med prinsippet om kostnadsdekning for vannytelser (artikkel 9), med hensyn til langsiktige forsynings- og behovsprognoser for vannet i nedbørfeltdistriktet. Dette skal om nødvendig, inneholde opplysninger/estimat om volum, priser og kostnader forbundet med vanntjenester, og opplysninger/estimat om relevante investeringer.

Analysen skal være et grunnlag for vurderinger av den mest kostnadseffektive kombinasjon av tiltak når det gjelder vannbruk som skal inngå i handlingsprogram ihht. artikkel 11.

Omfanget av den økonomiske analysen av vannbruken vil være knyttet til hvordan prinsippet om kostnadsdekning for vanntjenester ihht. artikkel 9 blir implementert i Norge. Dersom man skal gjennomføre prinsippet fullt ut vil det bety et omfattende analysearbeid. Kostnadsdekning må også ses i sammenheng med arbeidet med karakterisering av vannforekomstene (art. 5).

En ”tung” økonomisk analyse kan først settes inn etter at gap mellom ønsket og faktisk vannkvalitet er identifisert. Dette betyr at forut for 2004 vil det i hovedsak være tilrettelegging og datafangst.

Vedlegg IV: Beskyttede områder

Vedlegget viser til fem typer beskyttede områder som skal inkluderes i registeret, jf. artikkel 6. Disse områdene er:

- Drikkevannskilder
- Områder for beskyttelse av økonomisk viktige akvatiske arter
- Vannforekomster tiltenkt rekreasjonsformål, herunder områder i badevannsdirektivet
- Områder som er sensitive mht næringsstoffer ihht avløps- og nitratdirektivet
- Områder for beskyttelse av habitater eller arter som er avhengige av en viss vannkvalitet, herunder Natura 2000-områder

Jf. forslag til implementering under artikkel 6. For de områdetyper som antas å bli omfattet av artikkelen, er status følgende:

- Drikkevannskilder. Det foreligger i dag to edb-registre over godkjenningspliktige drikkevannsanlegg, et hos Folkehelse og et hos Næringsmiddeltilsynet. Disse må imidlertid videreutvikles for å ivareta informasjonskravet i vedlegg II.’
- Utsatte/sårbare områder under nitrat- og avløpsdirektivet.

Vedlegg V: Klassifisering og overvåking

Dette vedlegget gir en meget detaljert beskrivelse av

- hvilke kriterier rammedirektivet definerer for de fem kategoriene av ”økologisk tilstand” for overflatevann
- hvilke biologiske, kjemiske, fysiske og morfologiske parametre (kalt kvalitetselementer) som skal benyttes
- klassifisering av økologisk tilstand samt rapporteringskrav
- minimumskrav til overvåking av økologiske og kjemiske parametre (inklusive tilleggskrav til overvåking i beskyttede områder)

- tilsvarende gis detaljer for hvordan grunnvannsforekomster skal overvåkes, klassifiseres og rapporteres. Denne delen av overvåkingen vil bare i begrenset grad være knyttet til biotiske faktorer.

Direktivet anbefaler dessuten en interkalibreringsprosess for å få konsistens og sammenlignbarhet mellom kvalitetsklassene i de ulike medlemslandene.

Klassifisering (1.4)

Vedlegg V gir detaljert beskrivelse av hvordan vannforekomstene skal klassifiseres til de økologiske klassene "høy, god, moderat, utilfredsstillende eller dårlig" tilstand. Det er satt opp relativt detaljerte biologiske kvalitetskriterier, som krever både et godt referansemateriale for å fastslå "upåvirket (=optimal) tilstand" og gode kunnskaps-, innsamlings- og overvåkingsprogrammer for å fastslå aktuell tilstand. Systemet skal baseres på en kvotient (økologisk kvalitetsindeks) der 1 motsvarer "høy økologisk tilstand" dvs. tilstanden er lik referanseverdien, mens 0 motsvarer at vannforekomsten har "dårlig" økologisk tilstand (jf. den fem-graderte kvalitetsskalaen beskrevet i vedleggets 1.2). Vedlegget gir en detaljert beskrivelse for hvordan grensene mellom disse "kvalitetsklassene" skal defineres for de økologiske kvalitetselementene.

Det anses vesentlig at medlemslandene følger disse kriteriene nøye for å sikre sammenlignbare overvåkingsserier internasjonalt. For å underlette dette skal det gjennomføres en europeisk interkalibreringsprosess der et antall overvåkingsstasjoner velges ut som referansestasjoner for å utvikle sammenlignbare kriterier for de ulike klassene av økologisk tilstand. Disse referansestasjonene skal velges ut ved "ekspertvurderinger", og vil dessuten være veiledende for hvordan overvåkingen på andre stasjoner i samme økoregion skal praktiseres. Et utkast til register for disse referansestasjonene skal være utarbeidet innen 2003, og endelig fastlagt innen 2004. Senest et halvår etter dette skal vannforekomstenes tilstand (i de fem økologiske kvalitetskategoriene) være fastlagt og offentliggjort som beskrevet under vedlegg II. Denne klassifiseringen skal anskueliggjøres ved hjelp av fargekoder på kart.

Klassifisering skal i tillegg gjøres for "kjemisk tilstand" i forhold til fastsatte kvalitetsgrenser for spesifikke kjemiske elementer gitt i et spesifisert direktiv, og deles inn i "god og "ikke god" etter som grensene overholdes eller ikke (vedleggets 1.4.3).

Dette vil kreve mye arbeid både for å utvikle metoder og trolig vil det også kreve innsamling av data. Til disse oppgavene må forskningsmiljøene engasjeres. Overvåkingsprogrammer og miljødatabaser innen forvaltningen vil kunne bidra med referanselokaliteter og kjemiske og biologiske data til en slik prosess. Forskningsinstitusjonene vil også ha mye data som kan nyttiggjøres i den forbindelse og de sitter på mye av den faglige kompetansen som er nødvendig.

Overvåking

Det kreves tre typer overvåking:

1. Kontrollovervåking: Denne skal avdekke langsiktige endringer i naturlige forhold (høy økologisk tilstand), og har karakter av generell overvåking av økologisk tilstand. Dette er den minst intensive overvåkingen.
2. Operasjonell overvåking: Overvåking av vannforekomster med dårlig, lav eller moderat vanntilstand. Skal gjennomføres til vannforekomsten har oppnådd minst god økologisk tilstand. Foretas ved utslipp av prioriterte stoffer, fysiske inngrep, diffuse kilder samt der det er tvil om vurdert vanntilstand. Vil danne basis for å vurdere effekten av og behov for ytterligere tiltak.

3. Undersøkende overvåking: Denne skal igangsettes når kontroll- og operasjonell overvåking ikke kan identifisere årsakene til overskridelsene, eller for å fastslå konsekvensene av forurensningsepisoder.

Vedleggets 1.3.1 gir detaljer for kontrollovervåking. Overvåkingslokalitetene skal være så tettmasket at en vurdering skal kunne gjøres av den generelle statusen for overflatevann i hvert nedbørfelt (eller deler av) innen nedbørfeltdistriktet. Særlig skal overvåkingen være intensiv i større vassdrag, innsjøer, internasjonale vannforekomster og vannreservoarer. Dersom det kan slås fast at forekomsten har og sannsynligvis vil fortsette å ha god tilstand, vil overvåkingshyppigheten kunne reduseres. (Hyppigheten angis i 1.3.4.)

Operasjonell overvåking retter seg i første rekke mot vannforekomster som antas å være i fare for ikke å oppfylle miljømålene. Det er angitt tetthet av overvåkingslokaliteter for vannforekomster som er truet av punktutslipp, diffuse utslipp og av hydromorfologisk press.

Det understrekes at undersøkende overvåking (1.3.3) skal gjennomføres når miljømål for en vannforekomst faktisk er overskredet, eller for å vurdere forurensningsuhell.

For beskyttede områder (1.3.5) utvides rammedirektivets generelle overvåkingskrav med de spesifikasjonene som ligger i den EU-lovgivningen som områdene eventuelt er opprettet under (art. 8). Vi forstår dette slik at rammedirektivet ikke setter økte krav til overvåking utover de generelle overvåkingskravene i rammedirektivet for de beskyttede områdene som ikke er opprettet under EU-lovgivning. Norge kan likevel stille særskilte krav til overvåking i utvalgte beskyttede områder.

Vedleggets del 2 gir retningslinjer for overvåking av grunnvannsforekomster. Hovedelementene her er grunnvannets kvantitative karakteristika, samt kjemiske tilstand (oksygen-, nitrat- og ammonium-innhold, pH og konduktivitet). Overvåkingsstasjonene skal klassifisere grunnvannet i to kategorier ved kartframstilling, "god tilstand" og "utilfredsstillende tilstand". På grunnvann har Norge tradisjonelt brukt mindre ressurser enn de fleste land innen EU-systemet, og det behøves sannsynligvis en betydelig innsats for å nå opp til rammedirektivets minimumskrav.

Vedlegg VI: Handlingsprogrammer

Del a) Følgende direktiver skal være medtatt i handlingsprogrammene, jfr. art11.3, litra a) :

- badevannsdirektivet (76/160/EØF) (Er ikke i EØS-avtalen)
- fugledirektivet (79/409/EØF) (Er ikke i EØS-avtalen)
- drikkevannsdirektivet (80/778/EØF), endret ved direktiv 98/83/EF
- direktivet om risikoen for større uhell (Seveso-direktivet) (96/82/EF)
- VVM-direktivet (direktivet om vurdering av virkning på miljøet) (85/337/EØF)
- direktivet om slam fra avløpsvann (86/278/EØF)
- direktivet om rensing av kommunalt avløpsvann (91/271/EØF)
- direktivet om plantevernmidler (91/414/EØF)
- nitratdirektivet (91/676/EØF)
- habitatdirektivet (92/43/EØF) (Er ikke i EØS-avtalen)
- direktivet om integrert forebygging og bekjempelse av forurensning (96/61/EF).

Del b) En rekke mulige supplerende tiltak listes som relevante i forhold til handlingsprogrammer der minimumstiltakene ikke er tilstrekkelige, jfr. art. 11.4. Denne listen er ikke ment å være utfyllende, men angir aktuelle virkemidler. Disse tiltakene kan være

- lovverk
- administrative ordninger
- økonomiske incentiver og instrumenter
- retningslinjer og miljøavtaler
- teknologiske løsninger
- demonstrasjons – og utviklingsprosjekter
- informasjon og opplæring
- etc. (flere er nevnt i direktivteksten).

Vedlegg VII: Forvaltningsplaner

Minste krav til forvaltningsplanenes innhold framgår av vedlegg VII:

- Beskrivelse av nedbørfeltdistriktenes karakteristika (artikkel 5, Vedlegg II, 4 år etter ikrafttredelse)
- Et resymé av signifikante belastninger og virkninger for overflatevannets og grunnvannets status framkalt av menneskelig aktivitet, herunder estimat av:
 - punktkildeforurensning
 - forurensning fra diffuse kilder, herunder oversikt over arealbruken
 - belastninger av vannets kvantitative status, herunder utvinning
 - analyse av menneskelige aktiviteters andre påvirkninger av vannets status
- Beskrivelse av beskyttede områder (artikkel 6, vedlegg IV, 4 år etter ikrafttredelse)
- Beskrivelse av overvåkingssystem i henhold til artikkel 8 og Anneks V, dvs. kart over overvåkningsnett og kart som viser resultatet av overvåkningsprogrammet for overflatevann, grunnvann og beskyttede områder (overvåkningsprogrammene skal være operasjonelle senest 6 år etter ikrafttredelse)
- En liste med fastsatte miljømål for overflatevann, grunnvann og beskyttede områder (artikkel 4. Frist ikke klart angitt, første grove fastsetting innen 4 år, endelig fastsetting etter 9 år).
- Oppsummering av økonomiske analyser av vannbruk i nedbørfeltdistriktene (artikkel 5, vedlegg III, 4 år etter ikrafttredelse)
- Oppsummering av handlingsprogram jf. art. 11 og hvordan målene i art. 4 skal oppnås via programmene (handlingsprogrammene skal være etablert senest 9 år etter ikrafttredelse og være operasjonell senest 12 år etter ikrafttredelse)
- Et register over eventuelt mer detaljerte programmer og områdeplaner for nedbørfeltdistrikt (dvs. ikke påkrevde planer)
- Oppsummering av tiltak for å fremme offentlighet og medvirkning, hvilke resultat de har fått og hvilke endringer i planen de har medført.
- En liste med kompetente/ansvarlige myndigheter (artikkel 3, vedlegg I, fastsatt senest 3 år etter ikrafttredelse)
- Første ajourføring av forvaltningsplanen skal inneholde endringer siden siste plan, vurdering av utviklingen på vei mot miljømålene og beskrivelse av hvorfor mål ikke har blitt nådd, begrunnelse for hvorfor tidligere fastsatte tiltak ikke har blitt utført og en beskrivelse av nye tiltak som er innført siden siste plan.

Vedlegg VIII: Veiledende liste over de viktigste forurensende stoffer

1. Organiske halogenforbindelser og stoffer som kan dannes av slike forbindelser i det akvatiske miljø.
2. Organiske fosforforbindelser.

3. Organiske tinnforbindelser.
4. Stoffer og preparater, eller nedbrytningsprodukter av slike, som har vist seg å ha kreftframkallende eller mutagene egenskaper som kan påvirke steroidogene funksjoner, skjoldbruskkfunksjoner, reproduksjonsfunksjoner eller andre endokrine funksjoner i eller via det akvatiske miljø.
5. Persistente hydrokarboner og persistente og bioakkumulerbare organiske giftstoffer.
6. Cyanider.
7. Metaller og metallforbindelser.
8. Arsen og arsenforbindelser.
9. Biocider og plantevernmidler.
10. Materialer i suspensjon.
11. Stoffer som bidrar til eutrofiering (særlig nitrater og fosfater).
12. Stoffer som har negativ innflytelse på oksygenbalansen (og kan måles ved hjelp av parametere som BOD, COD osv.).

Vedlegg IX: Grenseverdier

Utslippsbegrensninger og miljøkvalitetskrav, som er gitt ved datterdirektiv til direktiv 76/464/EØF (om forurensning forårsaket ved utslipp av visse farlige stoffer til vann), skal gjelde for vannrammedirektivets formål. Disse er fastsatt i følgende direktiver:

- i) direktivet om utslipp av kvikksølv (82/176/EØF)³,
- ii) direktivet om utslipp av kadmium (83/513/EØF)⁴,
- iii) kvikksølvdirektivet (84/156/EØF)⁵,
- iv) direktivet om utslipp av heksaklorsykloheksan (84/491/EØF)⁶,
- v) direktivet om utslipp av farlige stoffer (86/280/EØF)⁷.

Vedlegg X: Prioriterte stoffer

Etter forslag fra Kommisjonen, har Europaparlamentet og Rådet nylig vedtatt en liste med 33 stoffer:

De 11 prioriterte farlige stoffene (PHS) er:

-
- ³ EFT L 81 av 27.3.1982, s. 29.
 - ⁴ EFT L 291 av 24.10.1983, s. 1.
 - ⁵ EFT L 74 av 17.3.1984, s. 49.
 - ⁶ EFT L 274 av 17.10.1984, s. 11.
 - ⁷ EFT L 181 av 4.7.1986, s. 16.

- Brominated diphenylether (only pentabromodiphenylether);(B-listen, OSPAR 98) (uklart om de andre BDEene er på PS-listen)
- Cadmium; (B-liste, OSPAR 98)
- Chloroalkanes, C10-13; (A-listen, OSPAR 98)
- Hexachlorobenzene; (B-listen, UNEP POPs)
- Hexachlorobutadiene; (Ikke registrert i produktregisteret)
- Hexachlorocyclohexane (lindan); (Ikke godkjent pesticid i Norge)
- Mercury; (B-listen, OSPAR 98)
- Nonylphenols; (A-listen, OSPAR 98)
- Polycyclic Aromatic Hydrocarbons (PAHs); (B-listen, OSPAR 98)
(omfatter fem spesifiserte komponenter)
- Pentachlorobenzene; (Ikke registrert i produktregisteret)
- Tributyltin compounds. (B-listen, OSPAR 98)

(B-listestoffer: miljøgifter som skal reduseres vesentlig innen år 2010 i hht stortingsmelding 58 (1996-97). Liste A: reduseres vesentlig innen år 2000 og søkes stanset innen år 2005 ihht samme melding.)

14 stoffer som skal vurderes mht. mål om utfasing

- Anthracene (PAH); (B-listen, OSPAR 98)
- Atrazine; (ikke godkjent pesticid i Norge)
- Chlorpyrifos; (ikke godkjent pesticid i Norge)
- Di (ethylhexyl) phthalate (DEHP); (OSPAR 98)
- Diuron; (ikke godkjent pesticid i Norge, i bruk som biocid i maling og lakk bl.a. i bunnstoff på båter)
- Endosulfan; (ikke godkjent pesticid i Norge, OSPAR 2000)
- Fluoranthene (PAH); (B-liste, OSPAR 98)
- Lead; (B-liste, OSPAR 98)
- Naphthalene (PAH); (OBS-lista)
- Octylphenols; (A-liste, OSPAR 2000)

- Pentachlorophenol; (A-liste, ikke godkjent pesticid i Norge, OSPAR 98)
- Simazine ; (ikke godkjent pesticid i Norge)
- Trichlorobenzenes; (B-liste, OSPAR 2000)
- Trifluralin; (ikke godkjent pesticid i Norge)

8 prioriterte stoffer som ikke omfattes av utfasingsmålet:

- Alachlor; (ikke godkjent pesticid i Norge)
- Benzene; (registrert i produktregisteret)
- Chlorfenvinphos; (godkjent pesticid (skadedyrmiddel))
- Dichloromethane; (registrert i produktregisteret)
- 1,2-Dichloroethane; (B-liste)
- Isoproturon; (godkjent pesticid (ugrasmiddel))
- Nickel; (OBS –lista)
- Trichloromethane; (OBS-lista)

Vedlegg 3 Artikkelvis gjennomgang av direktivet knyttet til aktuelle lovverk

3.1 Artikkelvis gjennomgang av direktivet.

3.1.1. Innledning

Det blir nedenfor foretatt en gjennomgang av alle artiklene i direktivet med sikte på å vurdere om de krav som stilles er hjemlet i norsk lovgivning. Gjennomgangen tar utgangspunkt i de tre hovedlovene som vanddirektivet vil måtte ha sin basis i vannressursloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven. Andre lover blir nevnt der disse måtte ha spesiell betydning.

3.1.2. Sentrale lovverk

Vannressursloven har i lovens formålsbestemmelse særlig fokus på å sikre vannressursene mot uønsket påvirkning. Loven omfatter ikke påvirkning som skyldes forurensning. Konsesjonssystemet er lovens viktigste virkemiddel for å styre bruken av vassdragene. Viktig i denne sammenheng er også bestemmelser i loven som stiller krav til minstevannføring i vassdrag. Det er videre hjemmel til å kreve omgjøring av tidligere tillatelser og adgang til å kreve konsesjonsbehandling av tidligere konsesjonsfrie tiltak dersom sterke miljømessige hensyn tilsier det. Loven har regler om sikring av kantvegetasjon langs vassdrag og hjemmel til å kunne fastsette miljøkvalitetsmål.

Forurensningsloven har vide hjemler til å kreve undersøkelser, gi nødvendige pålegg, sette vilkår for nye og eksisterende virksomheter, gi forskrifter for å begrense forurensninger og eventuelt helt forby en virksomhet eller aktivitet. Forutsetningen for å stille krav etter loven er at det er tale om virksomhet eller aktivitet som faller inn under forurensningsbegrepet slik dette er definert i §6. Lovens adgang til å kreve omgjøring av tidligere tillatelser, er relativt vide. Det er fastsatt over 50 forskrifter i medhold av loven. Mange av de underliggende direktivene som vanddirektivet henviser til, er implementert i Norge ved forskrifter gitt i medhold av forurensningsloven.

Både vannressursloven og forurensningsloven gir gode muligheter for å plassere plikter og fullmakter og gir hjemler til å gjennomføre tiltak som vanddirektivet forutsetter. I tillegg gjelder en rekke andre lover på sine respektive områder som gir hjemler for tiltaksgjennomføring, jfr. oversikten i avsnittet under. Det vises spesielt til drikkevanns- og havbrukslovgivningen.

3.1.2. Formål

Direktivets formålsbestemmelse

Artikkel 1 angir formålet. Det overordnede formålet med direktivet er å etablere en helhetlig, nedbørfeltorientert vannforvaltning med sikte på å beskytte og forbedre miljøtilstanden i alle vannforekomster. Der tilstanden er god skal direktivet bidra til at den forblir god, mens for vannforekomster hvor tilstanden er mindre god, krever direktivet at det gjøres tiltak for å forbedre den. Direktivet har også til formål å sikre en bærekraftig bruk av vannet for å redusere omfang og effekter av flom og tørke. Gjennom dette skal direktivet også søke å beskytte økosystemer på land som er direkte avhengig av vannet, som for eksempel våtmarker.

Norsk lovverk

Vannressursloven skal sikre ”samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann”, jfr. §1. Hensynet til bærekraftig utnyttelse og ivaretagelse av de biologiske mangfold og de naturlige prosesser i vassdragene er et av lovens hovedformål.

Forurensningsloven skal verne det ytre miljø mot forurensning og redusere eksisterende forurensning. Loven brukes for å oppnå en forsvarlig miljøkvalitet ved å foreta en helhetlig vurdering av helse, velferd, naturmiljøet, kostnader forbundet med tiltakene og andre økonomiske forhold.

Plan- og bygningsloven skal legge til rette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Loven skal videre legge til rette for at arealbruken blir til størst mulig gagn for den enkelte og for samfunnet.

Oppdrettsloven presiserer i sin formålsbestemmelse at man skal sikre at oppdrettsnæringen får en balansert og bærekraftig utvikling. Heri ligger at man påtar seg et klart miljøansvar ved at vannressursene utnyttes på en slik måte at vannkvaliteten ikke forringes, dvs. en bærekraftig bruk i tråd med direktivets formål. Havbeite-loven som regulerer utsetting og gjenfangst av krepsdyr, bløtdyr m.m., har en tilsvarende formålsbestemmelse.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

3.1.3. Virkeområde

Direktivets saklige og geografiske virkeområde

Direktivet gjelder for all påvirkning av vannressursene. Med vannressursene menes ferskvann, grunnvann, brakkvann og kystvann. Kystvann innenfor en linje trukket 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen omfattes av direktivet.

Norsk lovverk

Vannressurslovens geografiske virkeområde i sjøen rekker så langt bunnen er preget av tilløp av ferskvann. Loven gjelder for all påvirkning av vannressursene, unntatt forurensninger.

Forurensningslovens saklige virkeområde omfatter forurensninger av grunnvann, vassdrag og sjøområder. Forurensningsbegrepet i loven er meget vidt og omfatter mer enn direktivets forurensningsdefinisjon. For sjøområder dekker loven helt ut til territorialgrensen dvs. 4 nautiske mil utenfor grunnlinjen.

Plan- og bygningsloven omfatter tiltak ut til grunnlinjen.

Oppdrettsloven gjelder for oppdrettsvirksomhet i ferskvann, brakkvann og saltvann i Norges økonomiske sone dvs. 200 nautiske mil fra grunnlinjen.

Havbeite-loven gjelder i Norges økonomiske sone.

Konklusjon: Av de norske hovedlovene er det bare forurensningsloven som dekker hele direktivets geografiske virkeområde ut i kystsonen. De fleste påvirkningsfaktorene i forhold til kystvannsonen antas å ville bli fanget opp av forurensningsloven og havbruks- og

fiskerilovgivningen. Det er så langt ikke ansett for nødvendig å utvide vannressurslovens geografiske virkeområde. Dersom forvaltningsplanene skal vedtas etter reglene plan- og bygningsloven, må denne lovens geografiske virkeområde utvides i henhold til direktivet.

3.1.4. Kravene i direktivet

Innledning

Mange av bestemmelsene i direktivet gir anvisning på virkemidler som skal fremme direktivets formål. Mange av artiklene er imidlertid orientert mer mot å definere målsetninger og parametre, og noen av artiklene er av rent organisatorisk art. Nedenfor følger en gjennomgang av de 23 artiklene med en vurdering av hvorvidt artikkelen innebærer noen plikt for medlemslandene, og om de gjør det nødvendig å følge opp med lovbestemmelser som griper inn overfor den enkelte borger (legalitetsprinsippet).

Artikkel 3

*** Inndeling i nedbørfeltdistrikt**

Det er en plikt for norske myndigheter å inndeले landet i nedbørfeltdistrikt. Krever ikke hjemmel i lov.

Det skal utpekes ansvarlig myndighet for oppfølging av direktivet – regionalt og nasjonalt.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 4

*** Fastsetting av miljømål**

Det er et overgripende mål at de deltagende landene skal oppnå såkalt ”god vannstatus” i sine vannforekomster. God vannstatus skal bedømmes ut fra flere parametre:

- økologiske (hvordan naturlig forekommende planter og dyr trives)
- kjemiske (vannkvalitet/forurensning)
- hydromorfologiske (kvantitet, grad av inngrep)

Myndighetene plikter å fastsette miljømålene for alle vannforekomster som inngår i forvaltningsplanene. Miljømålene vil være bindende i den forstand at norske statlige myndigheter forplikter seg til å oppfylle disse.

Selve det å fastsette miljømål fra myndighetenes side trenger ikke hjemmel i lov. Men hvis miljømålene får direkte virkninger overfor andre (krav om tiltak, forbud mot aktiviteter m.m.) må disse lovhjemles.

Vannressurslovens §9 og forurensningslovens §9 har omfattende hjemler til å kunne fastsette regler om vannkvalitetsmål. Videre kan det etter dagens lovgivning fastsettes vannkvalitetsmål i kommune- og fylkesplaner etter plan- og bygningsloven, men da som en frivillig ordning. Ønskes miljøkvalitetsnormene å gjøres bindende for kommunal- og fylkeskommunal planlegging kan dette gjøres i form av rikspolitiske retningslinjer etter pbl.s §17-1. Det kan også foretas endring i plan- og bygningsloven slik at det blir adgang til å stille krav om at vanddirektivets miljøkvalitetsnormer skal etterkommes ved fastsetting av forvaltningsplanene.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 5

* Kartlegging av nedbørfeltdistriktets karakteristikka, vurdering av menneskelige aktiviteters innvirkning på miljøet, og økonomisk analyse av vannanvendelsen.

Dette vil i hovedsak være en metodejobb som den ”ansvarlige myndighet” innenfor det enkelte nedbørfeltdistrikt vil ha ansvaret for. Krever ikke hjemmel i lov. Men i den grad det er tale om å gripe inn på privat eiendom eller pålegge plikter, må dette lovhjemles.

Vannressurslovens og forurensningslovens hjemler på dette området er meget vide.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 6 og 7

- * Utferdigelse av registre over områder som trenger særskilt beskyttelse
- * Drikkevannskilder

Registrering er en metodejobb som ikke trenger særskilt rettslig regulering. Regelverket mht. beskyttelse av drikkevannskilder anses å være tilstrekkelig til å oppfylle kravene i direktivet. Etter vannressurslovens §13 kan det fastsettes vedtak overfor grunneier om rådighetsinnskrenkninger/klausuleringstiltak av hensyn til drikkevannsuttak som er under planlegging. Den nye drikkevannsforskriften som trer i kraft 2002, vil gi kommunen adgang til å fastsette nødvendige restriksjoner i nedbørfeltet overfor allmennheten av hensyn til beskyttelse av drikkevann. Oreigningslovens ekspropriasjonsbestemmelser dekker tiltak og rådighetsinnskrenkninger av hensyn til beskyttelse av drikkevann. Friluftslovens §15 har bestemmelse som gir kommunen adgang til på visse vilkår å regulere ferdsele på visse friluftsområder av hensyn til dyr- og plantelivet og helsemessige/sanitære forhold.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 8

- * Overvåking

Det å foreta nødvendig overvåking er en plikt for myndighetene som i seg selv ikke trenger hjemmel i lov. Det er nødvendig med lovhjemmel dersom det stilles krav til private, kommuner m.m. Forurensningsloven har vide hjemler til å kreve undersøkelser herunder overvåking, jfr. §§49-51. Det samme gjelder vannressursloven, jfr. kap.11. For havbruksnæringen både på land og i kystsonen er det i gjeldende oppdrettslov hjemler til å kreve dokumentasjon av miljøtilstanden og miljøovervåking. I forslag til ny drikkevannsforskrift er kravene til vannkjemisk overvåking av råvannet innarbeidet med den frekvens som direktivet angir.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer. Dersom det finnes nødvendig og /eller ønskelig å pålegge de enkelte sektorer å gjennomføre overvåking på mer generell basis, må hjemmelsgrunnlaget forbedres.

Artikkel 9

- * Kostnadsdekning for vanntjenester

Det er foreløpig uklart hva de deltagende landene forplikter seg til i praksis. Direktivet åpner også for bruk av andre virkemidler enn kostnadsdekning. Lov om vann- og kloakkavgifter gir kommunen adgang til å kreve full kostnadsdekning av sine utgifter på vann- og avløpssektoren. Loven gir imidlertid ikke adgang til å kreve inn dekning for utgifter som er å regne som rene miljøutgifter.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer foreløpig. Vil avhenge av hva som senere blir bestemt på fellesskapsnivå.

Artikkel 10

* Den kombinerte fremgangsmåte ved punktkilder og diffuse kilder.

Artikkelen dreier seg om forhold som reguleres av forurensningsloven (eventuelt også av produktkontrollloven) med tilhørende forskrifter. Kravene i artikkelen dekkes av den praksis som forurensningsmyndighetene følger ved fastsettelse av utslippstillatelser eller forskrifter hjemlet i de to lovene.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer

Artikkel 11

* Handlingsprogram

Arbeidet med å utarbeide handlingsprogram, som skal inngå som en del av forvaltningsplanen for nedbørfeltdistriktet, krever ikke hjemmel i lov. Gjennomføringen av tiltakene må derimot ha basis i lovhjemler. Både vannressursloven og forurensningsloven har vide hjemler til å kreve gjennomført nødvendige tiltak. I tillegg kan de spesielle sektorlover som nevnt under punkt 4.2., være basis for spesifikke krav. Det må avklares nærmere hvilken adgang det er til å revidere vilkår i eksisterende vassdragskonsesjoner. Det er utover dette ikke avdekket forhold i direktivet som tilsier behov for lovendringer.

Konklusjon: Adgangen til å revidere vilkår i gitte vassdragskonsesjoner skal vurderes. Ut over dette er det ikke behov for lovendringer.

Artikkel 12

* Anvisning av problemløsning når dette ikke kan løses av det enkelte deltagerland alene.

Konklusjon: Ingen lovendringer

Artikkel 13

* Forvaltningsplaner

Utarbeidelse og fastsettelse av forvaltningsplaner med tilhørende handlingsprogram for det enkelte nedbørfeltdistrikt, er et kjernepunkt i direktivgjennomføringen. Forvaltningsplanene skal i hovedsak bestå av opplysninger knyttet til den kartleggingen som direktivet anviser, gjenspeile de oppsatte miljømålene og gjengi handlingsprogrammene. Dette foreligger som en plikt for norske myndigheter som i seg selv ikke trenger hjemmel i lov.

Dersom forvaltningsplanene skal være juridisk bindende for myndigheter og private må dette lovhjemles. Direktoratgruppen har sett det som mest hensiktsmessig at plan- og bygningsloven benyttes som en sentral lov når det gjelder saksbehandling og prosess ved utarbeidelse av forvaltningsplanene. Hvordan plan- og bygningsloven nærmere skal utformes og plansystemet skal anvendes for å løse utfordringene i direktivet, må utredes nærmere.

Konklusjon: Det blir vurdert hvilke endringer gjennomføringen av direktivet vil medføre i plan- og bygningsloven når det gjelder implementeringen av artikkel 13 i direktivet om forvaltningsplaner.

Artikkel 14

* Offentlig opplysning og høring

Bestemmelser om offentlighet og prosesser for å aktivisere folkelig deltagelse finnes bla. i plan- og bygningsloven og offentlighetsloven. Interne instruksjoner om høring m.m. finnes også i Utredningsinstruksen. Det er lagt fram et lovforslag om retten til miljøinformasjon som skal sikre allmennheten rett til å få miljøopplysninger fra offentlige og private aktører, og retten til å delta i offentlige beslutningsprosesser.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer. Det må vurderes om det er nødvendig at direktivets minimumskrav inkorporeres i plan- og bygningslovens saksbehandlingsregler for utarbeiding av planer.

Artikkel 15

* Rapportering

Konklusjon. Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 16 og 17

* Strategier mot vannforurensning

De krav til utfasinger/reduksjoner av farlige stoffer som Kommisjonen skal fastsette, blir fulgt opp av forurensningsmyndighetene med forskrifter gitt i medhold av produktkontrollloven og/eller av forurensningsloven.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artiklene 18-22

- * Kommisjonsrapport
- * Tilbakemelding til Kommisjonen
- * Tekniske tilpasninger av direktivet som følge av vitenskapelig og teknisk utvikling
- * Nedsetting av forskriftsutvalg
- * Oversikt over direktiv og beslutninger som oppheves m.m.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

Artikkel 23

* Sanksjoner

Både vannressursloven, forurensningsloven og annen relevant lovgivning i forhold til direktivet, har etablert et moderne og effektivt sanksjonssystem.

Konklusjon: Ikke behov for lovendringer.

3.2. Oversikt over annet lovverk som berøres av vanndirektivet.

Det er ovenfor gitt en artikkelvis vurdering av det rettslige grunnlaget for gjennomføringen av vanndirektivet i Norge basert på de mest sentrale lovene. Dette er vannressursloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven. Andre relevante lover er nevnt der disse måtte ha spesiell betydning.

Direktivet berører i varierende grad en rekke andre lover. Dette gjelder både krav i direktivet på det forvaltningsmessige/administrative plan, krav til gjennomføring av tiltak m.m.

I det følgende blir det gitt en oversikt over hvilke andre lover som har aktualitet for vanndirektivet. Lovene blir i denne sammenheng omtalt samlet og ikke spesielt knyttet til den enkelte artikkel.

Næringsmiddeloven og kommunehelsetjenesteloven

Disse lovene gir hjemmel for drikkevannsregelverket. Den nye drikkevannsforskriften, gjeldende fra 2002, vil sammen med bestemmelser i vannressurslovens §13 og ekspropriasjonsbestemmelsene i oreigningsloven, gi nødvendig hjemmelsgrunnlag for å oppfylle direktivets krav til beskyttelse av vannkilder.

Lakse- og innlandsfiskeloven

Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer, forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares.

Loven har en begrenset anvendelse i sjøen. Her gjelder loven når det er tale om vandrende (anadrome) laksefisk, jfr. §3 og 4.

I §13 gis det hjemmel til å gjennomføre vitenskapelige undersøkelser når disse har vern eller utvikling av fiskestammer som formål. Dersom slike biologiske undersøkelser ikke er tilstrekkelig dekket gjennom annet lovverk, kan bestemmelsens virkeområde utvides til å gjelde alle ferskvannsorganismer. Dette er det direkte hjemmel til i lakselovens §3.

I §13 annet ledd inneholder bestemmelse om at Kongen kan fastsette forbud mot anlegg, bygging og annen virksomhet eller bruk av vannressursene dersom dette er nødvendig for å bevare eller utvikle fiskens eller andre ferskvannsorganismers livsmiljø.

Oppdrettsloven

Lovens geografiske virkeområde er Norges økonomiske sone dvs. langt utover direktivets virkeområde. Det er krav om konsesjon ved etablering av oppdrettsanlegg. Saksbehandling etter oppdrettsloven er koordinert med saksbehandlingen etter forurensningsloven, fiskeesykdomsloven og havneloven. Det er hjemmel til å fastsette forskrifter om at det skal gjennomføres miljøundersøkelser m.m. både for nye og eksisterende anlegg. På bakgrunn av miljøundersøkelsene eller annen dokumentasjon, kan det iverksettes nødvendige tiltak.

Oppdrettslovens §19 gir hjemmel til i områder med *særlig verdi for akvatiske organismer* å fastsette forbud mot, eller sette særlige vilkår for oppdrettsvirksomhet dersom dette anses som *nødvendig for å bevare* de akvatiske organismer i deres livsmiljø. Området må således fremstå som særskilt viktig habitat for akvatiske organismer som trenger særskilt vern for å bevares.

Havbeiteloven

Lovens geografiske virkeområde er Norges økonomiske sone dvs. langt utover direktivets rekkevidde. Loven slår fast at all havbeitevirksomhet er forbudt uten tillatelse gitt av fiskerimyndighetene. Det er presisert i loven at tillatelse ikke kan bli gitt dersom det er fare for skadelige virkninger på miljø, herunder fare for skade på det biologiske mangfold eller økologisk ubalanse.

Både oppdrettsloven og havbeiteloven har som formål at næringen skal få en balansert og bærekraftig utvikling. Heri ligger et betydelig miljøansvar.

Saltvannsfiskeloven

Loven gir hjemmel til å legge restriksjoner og påbud på utøvelsen av fisket av hensyn til ressursene i havet. Det er videre adgang til å regulere annen aktivitet enn fiske. Denne typen reguleringer må imidlertid begrunnes i hensyn til fiskebestander mv. Bestemmelsen vil således bare kunne brukes i denne sammenheng i den grad det er tale om forurensning som også vil ramme fiskeressursene.

Havne- og farvannsloven

Lovens virkeområde er norsk indre farvann og norsk sjøterritorium ellers, samt vassdrag så langt de er farbare med fartøy fra sjøen. Loven gir mulighet for å føre kontroll med ferdsel, tiltak og anlegg i sjøområder. Loven gir i §6 hjemmel til å fastsette forskrifter vedrørende bruk av farvann. Miljøhensyn er en av flere faktorer som skal vektlegges. §11 gir hjemmel til å fastsette ulike typer av forskrifter. Denne bestemmelsen hjemler pr. i dag bla. Hazmat-forskriften (16.06. 1999 nr.727, implementering av EU-direktiv 1993/75). Loven er under revisjon.

Lov om plantevernmidler

Forskrift om plantevernmidler er fastsatt i medhold av denne loven.

Plantebeskyttelsesdirektivet (91/414) inngår som ett av de underliggende direktivene i vanndirektivet.

Jordloven

Lovens virkeområde er arealressursene i landbruket. Jordloven foreskriver at forvaltning av disse skal være miljøforsvarlig. Loven gir hjemmel for forskrifter i landbruket som fremmer miljøvennlig drift, herunder økologisk landbruk, kulturlandskapet, endret jordarbeiding, krav om obligatorisk gjødselplan, lagring og spredning av husdyrgjødsel, miljørettet omlegging i erosjonsutsatte områder og investeringsstøtte til miljøtiltak.

Vassdragsreguleringsloven

Vassdragsreguleringsloven gjelder ved tiltak eller anlegg som etableres for å regulere et vassdrags vannføring (§1). Loven fastsetter konsesjonsplikt for de fleste vassdragsreguleringstiltak (§2). Konsesjon kan gis på ubegrenset tid eller for et begrenset tidsrom inntil 60 år (§10 nr.1 og 2). Det er adgang til å sette vilkår for konsesjon, som kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år (§10 pkt.3).

Industrikonsesjonsloven

Industrikonsesjonsloven fastsetter konsesjonsplikt ved erverv av eiendomsrett eller bruksrett til vannfall til reguleringsformål (§1). Loven gir hjemmel for å sette vilkår for konsesjon (§2). Vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon hvert 30. år, i visse tilfeller etter kortere tid (§5a).

Energiloven

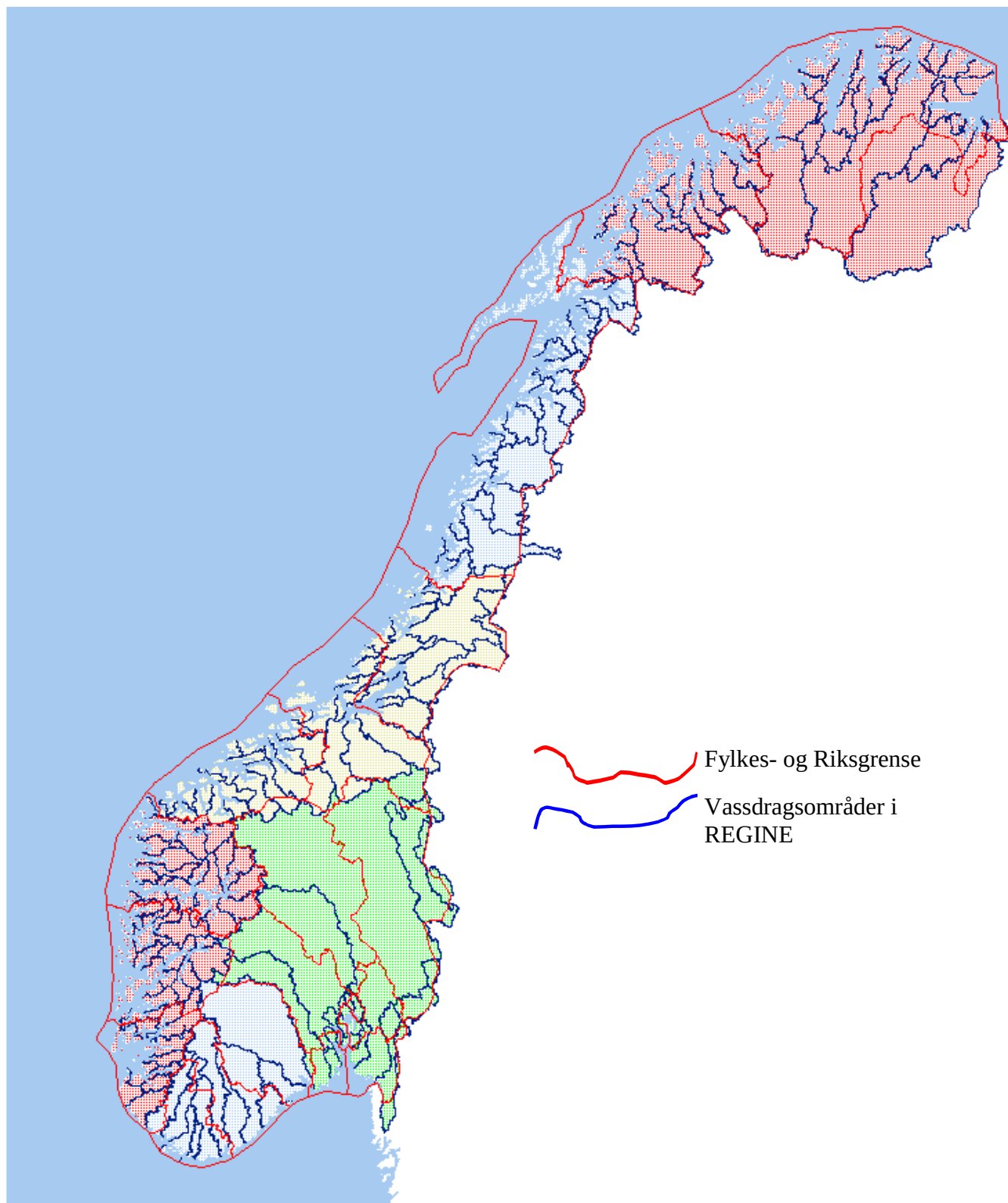
Energiloven fastsetter konsesjonsplikt for anlegg til produksjon og fordeling av elektrisitet (§1). Det er blant annet adgang til å sette vilkår ved konsesjon til elektriske anlegg (§3-4). I særlige tilfeller kan fastsatte vilkår endres ut fra allmenne hensyn og ellers etter søknad fra konsesjonæren (§7-4).

Ny lov om biologisk mangfold til utredning

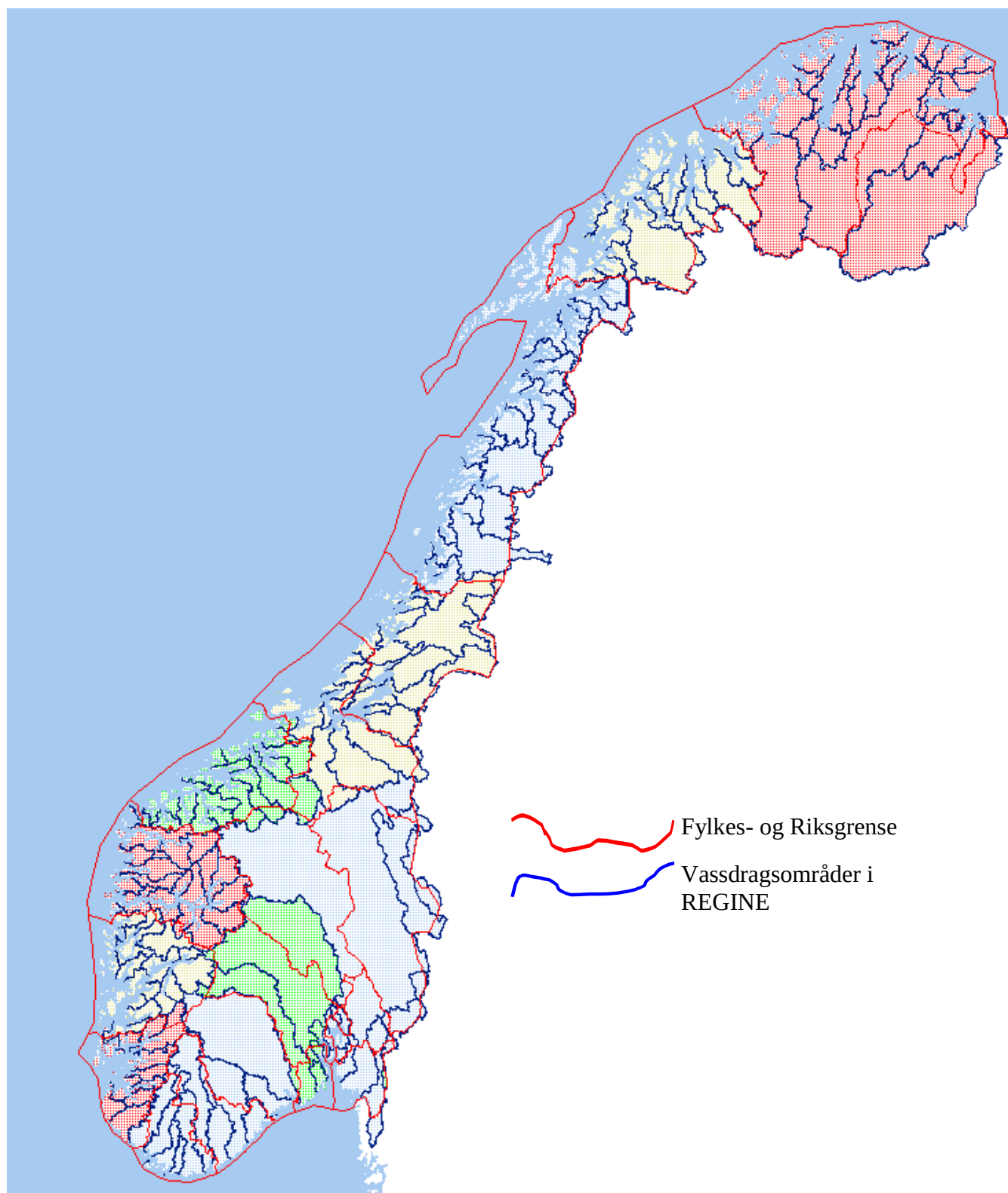
Det er nedsatt et utvalg med mandat å utrede nye lovregler for forvaltningen av det biologiske mangfoldet. Utvalget skal legge fram et lovforslag innen 1.oktober 2003.

Vedlegg 4 Alternative inndelinger av Norge i nedbørfeltdistrikter

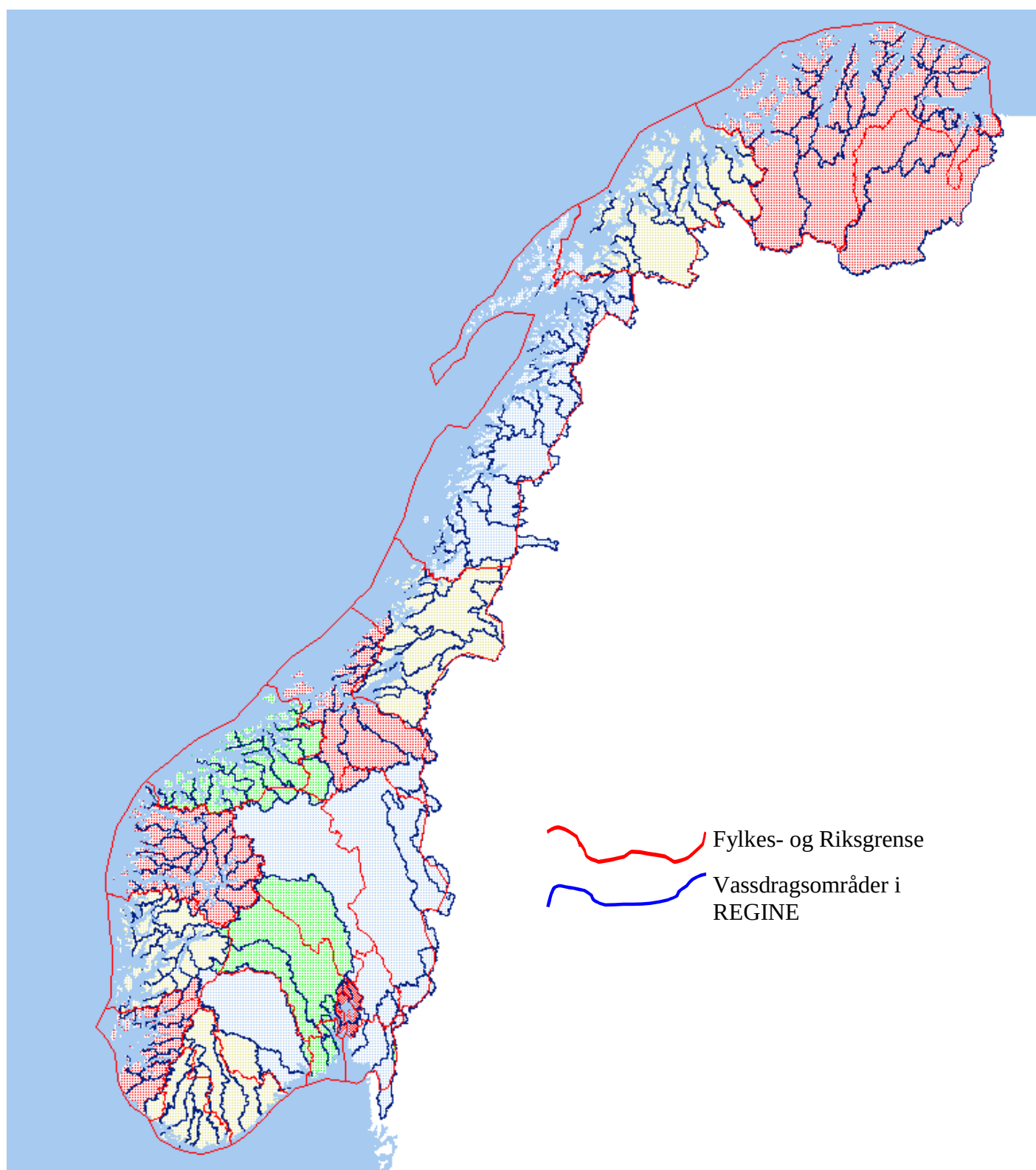
I de følgende figurer er det vist hvordan Norge kan deles inn i hhv. 6, 11 og 14 nedbørfeltdistrikt (markert ved farge på skravur), basert på en sammenslåing av Vassdragsområder i NVEs register over nedbørfelt (REGINE) og en best mulig tilpasning til nåværende fylkesgrenser. Vassdrag som krysser riksgrensen må forvaltes i samarbeid med nabostat.

Forslag til 6 distrikter

Forslag til 11 distrikter

Forslag til 14 distrikter

Vedlegg 5 Beskyttede områder

Norge har flere typer områder som er beskyttet under norsk lovgivning og som Norge vil måtte ta hensyn til i forvaltning av vannforekomstene. Direktoratsgruppa anbefaler at en del slike områder tas med i register i forvaltningsplanene (jf. art 6), og at det også etableres overvåking for et utvalg av disse i tråd med de krav som stilles til beskyttede områder opprettet under EU-lovgivning.

Tilleggsområder som er aktuelle for et slikt register, og status for disse, er som følger:

- Midlertidig sikringssone for laksefisk. Finnes ikke som komplett register med kart. Det arbeides nå med såkalte laksevassdrag og laksefjorder, som bl.a. vil erstatte sikringssonene. Når de blir vedtatt, vil de legges inn i databaser med kart med mer.
- Relevante vannrelaterte verneområder. DN har register over Ramsarområder, kommunalt kartlagte våtmarks- og ferskvannslokaliteter finnes i sentral database.
- Andre relevante terrestriske vernede områder etter naturvernloven. DN sitter med registeret, men det må gjøres en gjennomgang for å velge ut konkrete områder.
- Relevante eksisterende marine og terrestriske verneområder i kystsonen. Her må det også gjøres en gjennomgang for å plukke ut enkeltområder. DN arbeider bl.a. med en registrering og kartfesting (GIS) av verneområder i kystsonen.
- Vernede vassdrag. Her finnes register, samt datagrunnlag av varierende kvalitet. Prosjektet Verdier i Verna Vassdrag (VVV-prosjektet) sitter med mye data.
- Badevann (jf. vedlegg IV, pkt iii). Det mest aktuelle er sannsynligvis badevann ved offentlig sikrede friluftslivsområder. De fleste sikrede friluftslivsområder ligger i DN's naturbase. Det pågår nå et arbeid med kvalitetssikring av denne basen.

Vedlegg 6 Berørte forvaltningsinstitusjoner

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet har kontrollansvar på bruk av vann/sjøvann hos bedrifter som baserer sine produkt på organismer fra sjø (*Kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer* av 14. juni 1996). Dette gjelder både levende organismer og ferdig produsert vare. Fiskeridirektoratet skal i sine krav ta hensyn til kravene i *drikkevannsforskriften*. Jfr. *drikkevannsforskriften* så har Fiskeridirektoratet anledning til å fastsette prøvetaking (sjå *K-melding 7/96*).

Fra Landbruksdepartementet har Fiskeridirektoratet fått ansvaret for å overvåke fiskehelse i samband med oppdrett og havbruk. Dette feltet reguleres av *Forskrift om smitteforebyggende tiltak ved fiskeslakterier, foredlingsbedrifter m.v.* av 14. juni 1991 og *Forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelaterte bedrifter* av 20. februar 1997.

Direktoratet har forvaltningsansvaret når det gjelder fagområdene oppdrett av organismer i sjø, brakkvann, ferskvann og havbeite. Dette er regulert i oppdretts- og havbeiteloven. I nevnte lover er grunnfilosofien at det kreves av bedriftene at oppdrettsvirksomheten skal drives i optimalt vannmiljø. I den sammenheng, krever direktoratet dokumentasjon på akseptabelt miljøkvalitet i forbindelse med driften. Direktoratet kontrollerer også at bedriftene driver i samsvar med andre faglover s.s. forurensingsloven, fiskesjukdomsloven, havne- og farvannsloven m.v..

Når det gjelder oppdrett av skjell, overvåker direktoratet algetoksininnhold, generell kjemi og mikrobiologi før høstingsfasen i bedriftene. Direktoratet overvåker også vannkvalitet og algekonsentrasjon samt hvilke algearter som er i vannmassene. Når det gjelder slik overvåking, har Fiskeridirektoratet utarbeidet instruks.

Fiskeridirektoratet har også et beredskapsansvar når det gjelder kriser i Norges økonomiske sone. I direktoratet har vi en komité som tar i bruk beredskapsplaner i slike situasjoner. Slike kriser kan være f. eks. nevne oljekriser, oppblomstring av dødelige alger, atomuhell m.v..

Havforskningsinstituttet er en viktig leverandør av kunnskap som gjelder havmiljøet generelt. Instituttet gir fiskerimyndighetene råd om ressursforvaltningen av artene i havet. For å kunne det, overvåker instituttet blant annet forurensing av tungmetaller i vann og prøver fra havområdene langs Norskekysten. Havforskningsinstituttet har lenge overvåket havrelaterte hydrografiske parametre slik som temperatur og saltinnhold.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

NVE er vassdragsmyndighet etter vannressursloven. Vannressursloven regulerer vann og vannuttak, herunder grunnvann. Videre åpner den for å lage miljømål for alle vassdrag. Vassdragsreguleringsloven er underlagt OED/NVE. Loven er den sentrale når det gjelder kraftutbygging og vassdragsreguleringer, der NVE har koordineringsansvaret for saker som omfatter både vassdragslovgivningen (vannressursloven og vassdragsreguleringsloven) og forurensingsloven. Som konsesjonsmyndighet for tiltak i vassdrag har NVE førstehånds kjennskap til og styring med tiltak i og ved vassdrag. Dette omfatter mange tiltak/inngrep slik som uttak av vann til drikkevann, vanning og oppdrettsanlegg, samt infrastruktur og arealutnytting som vil kunne påvirke vassdragene..

NVE har et godt utbygd regionapparat med fem regionkontor som innehar kompetanse innen de fleste sider av vannressursforvaltningen, inklusive vassdragslovgivningen. Det regionale apparatet har lokalkunnskap med de fordelene det gir i forbindelse med oppfølging, kontroll og tilsyn av tilstanden i vassdragene. Tilsyn knytter seg både til natur- og miljø og sikkerhet. Tilsyn med sikkerhet i dammer er NVEs ansvar etter forskrift i energiloven.

Som statlig fagmyndighet er NVE høringspart for saker etter plan- og bygningsloven. Dette er en rolle som har blitt vektlagt betydelig sterkere de siste par årene, blant annet på bakgrunn av St.meld.nr. 42 (1996-97) Tiltak mot flom. NVE følger opp kommunale arealplaner og veileder kommunene mht arealbruk i tilknytning til vassdrag, herunder ivaretagelse av vassdragsmiljøet (kantvegetasjon, vernede vassdrag, plankrav/byggegrense mot vassdrag mv.). Det legges stor vekt på direkte kontakt med kommunene i dette arbeidet. NVE er ansvarlig myndighet etter KU-bestemmelsene i pbl. for inngrep i vassdrag for inngrep som behandles etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven

NVE er tillagt ansvaret for forvaltning av vernede vassdrag. Som et verktøy har NVE i samarbeid med DN utarbeidet veiledningen "Differensiert forvaltning av vernede vassdrag", som angir hvordan tiltak i/ved de vernede vassdragene skal vurderes.

NVE har deltatt i og bistått kommuner i utarbeiding av en rekke vassdragsplaner (for bruk og vern) hvor nettopp en helhetlig forvaltning av vassdragene har vært siktemålet. Blant annet er opplegget for differensiert forvaltning lagt til grunn for utarbeidelsen av mange planer. Kommunene mangler kompetanse på store deler av vannforvaltningsområdet, for eksempel mht flom og andre farer. Fylkesnivåets kompetanse og ressursbruk på dette området har også blitt betydelig redusert i løpet av det siste tiåret. NVEs økte satsing innenfor dette området, blant annet ved utarbeiding av flomsonekart, veiledning og som høringspart i planprosesser, spiller således en viktig rolle i denne sammenhengen.

NVE driver nærmere 2000 målestasjoner. Målestasjonene registrerer ulike typer parametre, som vannføring, vannstand, vanntemperatur, sedimenttransport, isforhold, snø, grunnvann, markvann og parametre knyttet til breer. NVE og NGU driver sammen landsomfattende grunnvannsnett. Vassdragsregisteret som er utviklet av NVE, er blant annet et innarbeidet system for geografisk inndeling av vassdragene i Norge. NVE har i sitt GIS en omfattende hydrografisk oversikt. Disse systemene bør ligge i bunn for all systematisering av vassdragsinformasjon. Direktivet peker sterkt på behovet for samordning av data knyttet til nedbørfelt og vannforekomster.

NVE koordinerer en betydelig FoU-virksomhet innenfor vassdragsfaglige tema for stadig å forbedre grunnlaget for forvaltningen av vassdragene

Statens forurensningstilsyn (SFT)

Som forvalter av forurensningsloven sitter SFT med omfattende oppgaver som i framtiden vil høre med som en del av arbeidet med rammedirektivet. Gjennom konsesjonsbehandling, forskrifter og frivillige avtaler med sektorer reguleres utslipp av forurensninger til vann, jord og luft, mens gjennom instruksjonsmyndigheten SFT har overfor fylkesmannen, bidrar SFT til at nasjonale politiske føringer og hensyn ivaretas regionalt. Det er også med hjemmel i forurensningsloven flertallet av de underliggende direktivene til rammedirektivet er implementert. Oppfølgingen av rammedirektivets liste over prioriterte stoffer vil også skje med hjemmel i denne loven.

SFT deltar i arbeidet med en rekke internasjonale konvensjoner (f.eks. OSPAR med flere strategikomiteer og arbeidsgrupper, LRTAP/EMEP og AMAP). I disse jobbes det mellom annet med utvikling av overvåkingsprogrammer, metoder og "vurderingsverktøy" som har stor "overføringsverdi" til direktivet (OSPAR vurderer samarbeidssider mot EU og spesielt overvåking og datalagring bl.a. opp mot rammedirektivet), og det kan forventes at rammedirektivet i framtiden vil avløse, eller indirekte ivareta, mye av det som ligger i konvensjonene.

SFT har hovedansvaret for utviklingen av resultatdokumentasjonssystemet, som benyttes i oppfølging av sektorene og deres miljøinnsats, samt for miljøovervåkingen i Norge hvor SFT forvalter størstedelen av midlene. I tillegg mottar SFT egenrapporteringer og data fra pålagt overvåking eller undersøkelser fra virksomheter med bakgrunn i vilkår i tillatelser. I sum gjør dette at SFT i dag samler inn, bearbeider og rapporterer store mengder data. Rapporteringsrutiner som i omfang, system og fagområde i stor grad er tilsvarende de rammedirektivet krever.

Direktoratet for naturforvaltning (DN)

DN forvalter generelt kunnskap om biodiversitet, herunder virkninger av ulike typer inngrep på biodiversitet. DN forvalter anadrom laksefisk og innlandsfisk; og øvrige arter, naturtyper, økosystemer og vernede arealer som har tilknytning til vann. DN har ansvar i Norge for bl.a Ramsar-konvensjonen om våtmarker og er sentral rådgiver til Miljøverndepartementet for Konvensjonen om biologisk mangfold.

Når det gjelder vassdragsforvaltning har DN som sin rolle å påpeke de økologiske konsekvenser av vassdragsutbygginger, og har hovedansvaret for å stille vilkår som skal sikre best mulige forhold for berørte økosystemer når konsesjon er gitt. DN er videre vedtaksmyndighet for det administrative arbeidet med Samlet plan for vassdrag, og har oppgaver knyttet til sammenstilling av kunnskap om verdier i vernede vassdrag.

DN har hovedansvar for overvåking av biologisk mangfold i ferskvann og i deler av det terrestre miljøet (skog, myr og våtmark og fjell) og for å vurdere tilstanden til økosystemene. Vanninfobasen (basert på Regime-inndelingen) er bygget opp for å håndtere nedbørfeltvis informasjon om biologisk mangfold, vannkvalitet etc.

DN samarbeider med fiskerimyndighetene om å sette miljømål for marine fiskerier og for fiskeoppdrettsnæringen, og med å vurdere økologiske konsekvenser av taretråling. DN er tillagt ansvar i tilknytning til problemstillingen med introduserte arter i ferskvann og kystfarvann.

DN har også arealplanlegging etter Plan- og bygningsloven, herunder i forbindelse med konsekvensutredninger av andre tiltak som kan ha betydning for vann og vassdrag, så som veibygging, kraftlinjer, jernbane, industri og virksomhet knyttet til petroleumssektoren og til vindkraft. Gjennom dette arbeidet har DN et utstrakt samarbeid med andre sektorer. DN er også involvert i andre typer planarbeid, eksempelvis driftsplaner (forvaltning av vilt og fisk) flerbruksplaner.

DN har instruksjonsmyndighet overfor fylkesmannsembetene.

Statens næringsmiddeltilsyn (SNT)

Statens næringsmiddeltilsyn (SNT) er et direktorat under Sosial- og helsedepartementet

(SHD), landbruksdepartementet (LD) og fiskeridepartementet (FID). SNT forvalter følgende lover med tilhørende forskrifter: næringsmiddeloven, landbrukskvalitetsloven, kjøttproduksjonsloven, fiskekvalitetsloven og lov om samordnet næringsmiddelkontroll. Tolkning av næringsmiddelregelverket, som for eksempel drikkevannsforskriften, er lagt til SNT.

SNT samordner arbeidet som utføres av de kommunale næringsmiddeltilsyn (KNT) og arbeider for at all mat og drikke, herav drikkevann, på det norske markedet skal være trygg. Tilsyn med drikkevannet utføres hovedsakelig av de kommunale næringsmiddeltilsyn.

Forvaltningen etter drikkevannsforskriften er i hovedsak delegert til det kommunale nivået, men utføres i visse tilfelle også av fylkesmannen eller av Sosial- og helsedepartementet. SNT's oppgaver på drikkevannsområdet er derfor i hovedsak knyttet til regelverksutvikling, fortolkning, veiledning og samordning.

Det er vedtatt av Regjeringen (2001) at næringsmiddeltilsynet skal være statlig og at drikkevann skal forvaltes som øvrige næringsmidler. Dette vil resultere i at SNT får større muligheter til å koordinere all næringsmiddelforvaltning og inneha bedre oversikter. Dette vil da også gjelde drikkevann.

Statens helsetilsyn (Htil)

Statens helsetilsyn, som er et direktorat under Sosial- og helsedepartementet, har det overordnede tilsyn med all helsetjeneste i Norge, og ivaretar forvaltningsoppgaver knyttet til utøvelse av tilsynet. Statens helsetilsyn er et faglig uavhengig tilsynsorgan, og skal sammen med fylkeslegene fremme kvalitet og rettssikkerhet i helsetjenesten og pasientbehandlingen. Gjennom helsefaglig rådgivning og veiledning til politiske myndigheter, helsetjenesten og befolkningen, skal Helsetilsynet medvirke til trygge helsetjenester for alle. Htil forvalter bl.a. kommunehelsetjenesteloven, herav kap. 4a Miljørettet helsevern, som er av betydning også i forbindelse med vassdragsforvaltning.

Kystverket

Kystverket hører inn under Fiskeridepartementet og består av Kystdirektoratet og fem distriktskontorer langs kysten. Våre oppgaver er å bidra til sikker ferdsel og god framkommelighet på kysten. Vi er til for alle som bruker kystfarvannene, men er særlig rettet inn mot nyttrafikken. Vår virksomhet er en kombinasjon av utøvelse av regelverk og tilbud om tjenester.

Vi håndhever havne- og farvannsloven og losloven. Gjennom havne- og farvannsloven ivaretas viktige formål som sikkerhet og framkommelighet på sjøen og planlegging, utbygging og effektiv drift av havner. Virkemidler som brukes for å fremme formålene er f. eks forskrifter og enkeltvedtak (herunder både pålegg og tillatelser). Loslovens viktigste formål er å trygge ferdselen bl.a. for å verne miljøet. Virkemidler for å fremme formålet er krav om at los skal brukes. Gjennom krav til kompetanse sikrer man at losene er skikket for oppgaven.

For enkelte av havne- og farvannslovens bestemmelser har kommuner med eget havnedistrikt kompetanse som førsteinstans. Kystdirektoratet er da klageinstans.

Andre virkemidler for å trygge ferdsel og hindre ulykker til sjøs er trafikkovervåking (VTS = vessel traffic service) videre tilbud om frivillig los, utbedringer av farleder og

navigasjonshjelpemidler, bl. a fyr- og merketjenester. Videre deltar vi i utforming av beredskapsplaner og selv sagt i øvrig planlegging knyttet til bruk av sjø- og havneområder.

Vår virksomhet bidrar til å forebygge forringelse av vannkvalitet grunnet forurensende utslipp. Gjennom vår virksomhet kan vi og medvirke til å legge premissene for å opprettholde eksisterende vannkvalitet, eventuelt bedre denne.

Fylkesmannen

Miljøvernavdelingen hos fylkesmannen ivaretar de deler av forurensningsloven som er delegert.

Fylkesmannen har et bredt ansvar for å forvalte biodiversitet (herunder laks og innlandsfisk), vurdere virkninger av ulike typer inngrep (vassdragsutbygginger m.m.), følge opp vilkår til kraftutbyggingskonsesjoner, sammenstille kunnskap om vernede vassdrag, følge opp rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, foreta overvåking og kartlegging av økologiske parametre. Miljøvernavdelingen har også et utstrakt samarbeid med andre sektorer på regionalt nivå, og er sterkt involvert i regionalt planarbeid.

Miljøvernavdelingen har god kunnskap om og kjennskap til lokale/regionale forhold. Dette er kunnskap som til en viss grad er basert på feltarbeid, bl.a. i forbindelse med utarbeidelse av vassdragsrapporter til Samla plan for vassdrag og prosjektet Verdier i verna vassdrag.

Miljøvernavdelingen har tradisjonelt hatt egne vassdragsforvaltere.

Fylkesmannens rolle og oppgaver i arbeide med planer etter plan- og bygningsloven vil variere med oppgaven han står overfor, og på hvilket trinn saken befinner seg i de ulike plan- og saksbehandlingsprosesser. I hovedtrekk kan fylkesmannens oppgaver og roller deles inn på følgende måte:

Politikkformidling

Innen miljøvern og arealbruk har fylkesmannen sin viktigste rolle som formidler av statlig politikk. Dette arbeidet må oppgraderes særlig i de fylker som ikke har satt dette i system.

Veiledning

Både fylkesmannen og fylkeskommunen har veiledningsansvar. Det er viktig at fylkesmannen finner en riktig avveining mellom generell faglig veiledning og politikkformidling.

Samordning

Fylkesmannen skal påse at statlige sektoreter blir trukket inn i planprosessen tidligst mulig, og at disse yter nødvendig bistand, jf pbl §§ 9-3, 9-4, 12-3, 14 og 27-1.

Høringsinstans

Høringsinstans til det enkelte planforslag og dispensasjonssøknader, og hvor bl a eventuell innsigelse blir vurdert, jf pbl §§ 7, 19-4, 20-5 §27-1 og § 28-2.

Påklagingsmyndighet

Fylkesmannen kan som statlig miljøvernmyndighet påklage enkeltvedtak etter pbl når vedtaket berører miljøverninteresser, jf pbl § 15.

Meglingsinstans

Dersom det foreligger innsigelse fra kompetent myndighet skal fylkesmannen megle. Blir det ikke enighet under meglingen, skal saken sendes til departementet.

Klagemyndighet

Fylkesmannen er klagemyndighet ved klage på kommunale vedtak etter pbl.

FM har også stor erfaring med ulike temaplaner – driftsplaner (fisk og vilt), flerbruksplaner med mer.

Kommunalt næringsmiddeltilsyn (KNT)

Etter lov av 17 mars 1978 nr. 6 om samordnet næringsmiddelkontroll, skal alle kommuner ha næringsmiddelkontroll (§1). Dette har kommunene etterkommet, primært gjennom interkommunalt samarbeid. KNT utfører oppgaver etter næringsmiddelregelverket og etter kommunehelsetjenesteloven. KNT er høringsinstans og tilsynsmyndighet, og i noen tilfelle godkjenningsmyndighet (etter 1.1.2002) etter drikkevannsforskriften. Godkjenning og tilsyn med anlegg for uttak og produksjon av kildevann eller naturlig mineralvann utføres også av KNT, men da etter delegert myndighet fra SNT.

Kommunalhelsetjenesten (KHT)

Kommunehelsetjenesten er høringsinstans og tilsynsmyndighet etter drikkevannsforskriften. KHT har sitt hjemmelsgrunnlag i kommunehelsetjenesteloven, og utfyller KNT på områder der næringsmiddeloven ikke har de nødvendige hjemler. Gjennom kommunehelsetjenesteloven KHT være viktig når det gjelder helsemessige sider ved forskjellige former for bruk av vann i naturen. Eksempelvis ved utslipp av avløpsvann og vurdering av vannkvaliteten ved offentlige badeplasser.

Kommunen

Direktoratsgruppa har i denne omgang ikke gått nærmere inn på kommunens oppgaver som planmyndighet, tiltakshaver på kommunal sektor, myndighet etter f-loven og drikkevann og innen interkommunalt samarbeid.

Vedlegg 7 Arbeidet med direktivet i andre land

Her gis en kort beskrivelse av arbeidet med direktivet i andre land, med vekt på organisering av arbeidet og hvem som er ansvarlige. I tillegg til de nordiske landene, beskrives også arbeidet i Skottland, som på vannsiden har mange likheter med Norge.

Sverige

I Sverige har arbeidet med rammedirektivet i en innledende fase vært utført i et eget prosjekt – Vattenprosjektet, som har vært ledet av Naturvårdsverket. Fra og med 2001 ble arbeidet lagt direkte under Naturvårdsverket, som nå er ansvarlig for den videre framdrift og implementering. Foreløpig er det ikke tatt stilling til endelig inndeling i distrikter eller hvem som skal være myndighet. Men disse spørsmålene skal en egen regjeringsoppnevnt komite utrede og gi forslag til løsning på innen høsten 2002. Endelig vedtak ventes først i 2003. Flere pilotprosjekter har vært og er under gjennomføring. Det mest omfattende av disse, Örsebaken i sørøstre Sverige, berører 13 kommuner og 3 len. Naturvårdsverket har opprettet et eget web-sted med informasjon om rammedirektivet, adressen er:

<http://www.environ.se/dokument/omverket/projekt/projdok/vatten/vatten.htm>

Danmark

Danskene har nedsatt en prosjektgruppe innen Miljø- og energiministeriet som ivaretar arbeidet med implementeringen. Miljøstyrelsen (miljødirektoratet) har det koordinerende ansvaret og ivaretar sekretærfunksjonen i prosjektgruppen. Foreløpig har gruppen kartlagt forpliktelsene som følger med direktivet ("Redegørelse om vandrammedirektivet" av mars 2001). For tiden utredes tilpasninger i lovverket, og etter høring vil man i løpet av sommeren 2002 framlegge en innstilling til Ministeriet om valg av løsningsmodeller. Man ser for seg minst tre nedbørsfeltdistrikter, men dette skal opp i et utvalg hvor også Amtsrådsforeningen, Kommunenes Landsforening og næringslivs- og miljøorganisasjoner er representert.

Finland

Hovedansvaret for direktivet er i Finland lagt til Miljøministeriet. Arbeidet med implementeringen ledes av en styringsgruppe fra Miljøministeriet og Jord- og skogbruksministeriet, mens Finlands Miljøsentral og de regionale miljøsentralene koordinerer arbeidet. Både den sentrale og de regionale miljøsentralene er direkte underlagt Miljøministeriet. Mens Finlands Miljøsentral er ansvarlig for overvåkning, forskning og utvikling innen miljøområdet på nasjonalt nivå, er de regionale miljøsentralene konsesjons og tilsynsmyndighet (inndelingen i regioner hos Miljøsentralen følger ikke len-grensene, totalt er det 13 regionale miljøsentraler, men bare 6 len i Finland). Antall nedbørsfeltdistrikter vil trolig bli 8 eller 10. I tillegg kommer flere internasjonale nedbørsfelt hvorav Torneelven på grensen mot Sverige er den største. To pilotprosjekter er satt i gang, et i Sydøstre- og et i Vestre Finland.

Skottland

En første høring i forbindelse med direktivet er under gjennomføring i Skottland. Det er foreslått at det Skotske miljøvernndirektoratet SEPA (Scottish Environment Protection Agency) får ansvaret for implementering og oppfølging. Landet er foreslått inndelt i tre nedbørsfeltdistrikt, som i stor grad er sammenfallende med SEPAs regioner i dag. Fordi SEPA er organisert i regionkontorer, foreslås det også at SEPA skal være ansvarlig myndighet i nedbørsfeltdistriktene. Videre legges det opp til at det etableres et konsultativt forum (råd) i hvert distrikt som deltar i utformingen av forvaltningsplanene. Formelt skal forvaltningsplanene fastsettes på ministernivå. Selve implementeringen av direktivet er foreslått gjort gjennom egen vannrammedirektiv forskrift. Mer informasjon på:

<http://www.sepa.org.uk/guidance/wfd>

Oversikt over organisering og arbeidsgrupper under den felles strategien for implementering av vanndirektivet. Norge deltar i alle grupper. I tillegg til de oppførte gruppene, leder Kommisjonen to grupper på informasjonsutveksling og involvering av allmennheten.

